

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**ANTRENÖRLERİN SPOR EĞİTİMİ YOLUYLA KAZANILAN DEĞERLERE VE
SPORDA DEĞER DEĞİŞİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ**

ŞENAY GENÇ
ORCID: 0000-0001-5379-9547

Danışman
Doç. Dr. MEHTAP YILDIZ
ORCID: 0000-0001-8558-7154

Konya – 2022

ÖN SÖZ

Çalışmamda her türlü desteği sağlayan, değerli görüşlerini esirgemeyen, yönlendirmeleriyle farklı bakış açısı yakalamamı sağlayan ve lisans eğitimimden itibaren kendisini rol model aldığım, öğrencisi olmaktan onur duyduğum çok değerli tez danışmanım Doç. Dr. Mehtap YILDIZ'a ve kendi öğrencilerinden ayırmadan çok kıymetli görüşlerini paylaşan değerli eşi Prof. Dr. Özer YILDIZ'a, emekleri ve ayırdığı zaman için Öğr. Gör. Ahmet DEVECİ'ye,

Çalışmama katılım sağlayarak, görüşlerini paylaşan bütün değerli antrenör arkadaşlarıma,

Süreçte beni yalnız bırakmayan, her türlü desteğini hissettiğim, sabrı ve sınırsız sevgisi için canım aileme,

Saygı ve sevgilerimle, teşekkür ediyorum.

ŞENAY GENÇ

Eylül 2022

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	v
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
1 GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	3
1.2 Araştırmanın Amacı	6
1.3 Araştırmanın Önemi	6
1.4 Sayılıtlar	7
1.5 Sınırlılıklar.....	7
1.6 Tanımlar	7
2 ALAN YAZIN	8
2.1 Değer Kavramı	8
2.2 Değerlerin Sınıflandırılması	10
2.1.1 Spranger’ın Sınıflaması	11
2.1.2 Rokeach’ın Sınıflaması	11
2.1.3 Lickona’nın Sınıflaması	12
2.1.4 Schwartz’ın Sınıflaması	12
2.1.5 Fichter’ın Sınıflaması	12
2.3 Değerler Eğitimi	13
2.4 Değerler Eğitiminin İlkeleri	15
2.5 Değerler Eğitimi Yaklaşımları	18
2.5.1 Değer Gerçekleştirme.....	19
2.5.2 Karakter Eğitimi	21
2.5.3 Vatandaşlık Eğitimi	22
2.5.4 Ahlak Eğitimi	22
2.6 Spor Kavramı	23
2.7 Türkiye’de Spor Eğitimi.....	24
2.8 Spor Eğitimi Yoluyla Kazanılan Değerler	25
2.8.1 Spor Kültürü	25
2.8.2 Olimpik Kültür	26
2.8.3 Olimpizm.....	27
2.8.4 Fair Play	28
2.9 Antrenör Kavramı.....	29

2.9.1 Antrenör Tipolojileri	29
2.9.2 Antrenörlerin Görevleri Nitelikleri	31
2.10 İlgili Araştırmalar	32
3 YÖNTEM.....	34
3.1 Araştırmanın Modeli	34
3.2 Araştırmanın Çalışma Grubu.....	34
3.3 Veri Toplama Araçları.....	34
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu	35
3.3.2 Görüşme Formu.....	35
3.4 Veri Toplama Araçlarının Saha Uygulama Süreci.....	35
3.5 Verilerin Toplanması ve Bilgisayar Ortamına Aktarılması	36
3.6 Verilerin Analizi.....	36
3.7 Araştırmanın Geçerlik-Güvenirlilik Çalışması.....	37
4 BULGULAR	41
5 TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	59
5.1 Tartışma.....	59
5.2 Sonuç	74
5.3 Öneriler.....	76
KAYNAKLAR.....	78
EKLER.....	88
EK-1 Kişisel Bilgi Formu.....	88
EK-2 Görüşme Formu	89
EK-3 Etik Kurul İzni	90

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Antrenörlerin Spor Eğitimi Yoluyla Kazanılan Değerlere ve Sporda Değer Değişimine Yönelik Görüşleri başlıklı tez çalışmamın toplam **75** sayfalık kısmına ilişkin, 20/09/2022 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%17** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dâhil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

20/09/2022

Şenay GENÇ

Doç. Dr. Mehtap YILDIZ

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

20/09/2022

Şenay GENÇ

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

ANTRENÖRLERİN SPOR EĞİTİMİ YOLUYLA KAZANILAN DEĞERLERE VE SPORDA DEĞER DEĞİŞİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Şenay GENÇ

Bu araştırmanın amacı, antrenörlerin spor eğitimi yoluyla kazanılan değerlere ve sporda değer değişimine yönelik görüşlerini incelemektir. Nitel araştırma desenlerinden biri olan görüşme yöntemi ile yapılan çalışmada, olasılıksız örnekleme yöntemlerinden yararlanılmıştır. Amaçlı örnekleme metodu içerisinde yer alan maksimum çeşitlilik metodu ile araştırma grubu oluşturulmuştur. Araştırma grubunda farklı spor dallarında 3, 4 ve 5. kademede görev yapan 25 antrenör yer almaktadır. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış, veriler içerik analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda; antrenörlerin antrenörlük mesleği ve sporun hayatlarında hangi değerleri geliştirdiğine yönelik görüşlerinde, bireysel gelişim teması altında kişilik gelişimi, özgüven, disiplin gibi kodlar, ahlaki gelişim teması altında dürüstlük, adil ve eşit davranma, saygılı olma gibi kodlar, duygusal gelişim teması altında empati, sevgi, psikolojik ve ruhsal dinginlik gibi kodlar, sosyal gelişim teması altında insan ilişkileri, kurallara uyma, saygınlık gibi kodlar yer almıştır. Antrenörlerin müsabaka öncesinde veya müsabaka sırasında kendilerine yön verdiğini düşündükleri manevi değerler hususundaki görüşlerinde, manevi değer teması altında iç huzur, dürüstlük, çalışkan olma gibi kodlar, inanç teması altında dua etme ve yaşanan her şey nasip kısmet gibi kodlar yer almıştır. Antrenörlerin üst düzey bir antrenör olmak için olmazsa olmaz dedikleri değerler hususundaki görüşlerinde, yetkinlik teması altında tecrübe, çalışmak, emek sarf etme gibi kodlar, çağdaşlık teması altında yenilikçi olma, bilgiyi tazeleme, kendini geliştirme gibi kodlar belirtilmiştir. Antrenörlerin sporcuların spor yoluyla ne tür değerler kazandığı hususundaki görüşlerinde, evrensel değer teması altında saygı, sosyalleşme, ahlak gibi kodlar, kişisel değer teması altında kişilik, düzen, zamanı verimli kullanma gibi kodlar tespit edilmiştir. Antrenörlerin amatör sporcular ile profesyonel sporcular arasındaki en belirgin değer farklılıkları hususundaki görüşlerinde, profesyonel sporcularda görülen değerler teması altında hedef belirleme, maddi kazanç, özveri gibi kodlar, amatör sporcularda görülen değerler teması altında duygusal olma, sporu hobi olarak yapma, sonucu kabullenme gibi kodlar saptanmıştır. Antrenörlerin kadın ve erkek sporcular arasındaki değer farklılıkları hususundaki görüşlerinde, kadın sporcu özellikleri teması altında hedef bilinci, sabırlı olma, azimli ve kararlı olma gibi kodlar, erkek sporcu özellikleri teması altında hırslı ve sabırsız olma, sakin olma, saldırgan tavır sergileme gibi kodlar, eşitlik teması altında kadın ve erkek sporcu arasında farklılığın olmaması kodu ifade edilmiştir. Antrenörlerin sporda son yıllarda hangi değerlerin değiştiği hususundaki görüşlerinde, olumsuz bakış teması altında ahlaki değerlerin azalması, saygının azalması gibi kodlar, olumlu bakış teması altında toplumsal bakış açısının olumlu yönde değişmesi, spor yapma isteğinin artması gibi kodlar, ekonomik bakış teması altında maddi kazancın ön plana çıkması gibi kodları ifade ettikleri tespit edilmiştir. Antrenörlerin müsabakalarda kazanmanın ve maddi kazancın ön plana çıkarılmasının hangi değerlerin yok olmasına neden olduğu hususundaki görüşlerinde, erdemlilik teması altında centilmenlik, ahlak, gibi kodlar, sosyo-kültürel yapı teması altında maneviyat duygusu, paylaşma duygusu gibi kodlar, sportif bakış teması altında takım ruhu, sporda profesyonelce davranma gibi kodlar, kişisel ihtiyaç teması altında motivasyon, eğlenme gibi kodlar, sosyal ilişki teması altında arkadaşlık bağı kodu belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Antrenör, Değerler Eğitimi, Sporda Değerler

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Physical Education and Sports
Physical Education and Sports Program
Master Thesis

TRAINERS' VIEWS ON THE VALUES GAINED THROUGH SPORTS EDUCATION AND THE VALUE CHANGE IN SPORTS

Şenay GENÇ

The purpose of this research is to examine the views of trainers on the values gained through sports education and the value change in sports. The research was conducted with the interview method, which is one of the qualitative research designs. Non-probability sampling methods were used in the research and the research group was formed with the maximum variation sampling which is included in the purposive sampling methods. 25 trainers working in different sports branches at 3rd, 4th and 5th ranks took part in the research group. The research data were collected with a semi-structured interview form and the data were evaluated with the content analysis method. According to the results of the research, under the theme of individual development codes such as personality development, self-confidence and discipline; under the theme of moral development codes such as honesty, fair and equal treatment and being respectful; under the theme of emotional development codes such as empathy, love and psychological and spiritual calmness; under the theme of social development codes such as human relations, obeying the rules and dignity were included with respect to the views of the trainers about the training job and the values which have been developed through sports in their lives. Regarding the views of the trainers about the moral values that are believed to lead them before or during the competition, codes such as inner peace, honesty and being hard working were observed under the theme of moral value while codes such as praying and everything that is experienced is fate were observed under the theme of faith. Looking at the views of the trainers about the values they consider indispensable for being a top-level trainer, codes such as experience, work, and effort were specified under the theme of competence and codes such as being innovative, refreshing knowledge, and self-development were specified under the theme of modernity. Considering the views of the trainers about the kind of values the athletes gain through sports, codes such as respect, socialization and morality under the theme of universal value and codes such as personality, order and efficient use of time under the theme of personal value were determined. Based on the views of the trainers on the most obvious value differences between amateur athletes and professional athletes, codes such as goal setting, financial gain and self-sacrifice were determined under the theme of values seen in professional athletes and codes such as being emotional, doing sports as a hobby and accepting the result were determined under the theme of values seen in amateur athletes. Regarding the views of the trainers on the value differences between male and female athletes, codes such as goal awareness, patience, perseverance and determination under the theme of female athlete characteristic; codes such as being ambitious and impatient, being calm and having aggressive attitudes under the theme of male athlete characteristics and the code there is no difference between female and male athletes under the theme of equality were observed. Looking at the views of the trainers about the values which have changed in sports in recent years, codes such as decreased moral values and decreased respect under the theme of negative perspective; codes such as a positive change in social perspective and an increase in the desire to do sports under the theme of positive perspective and under the theme of economic perspective the prominence of financial gain were observed to be stated. When the views of trainers about the values which disappeared due to the overemphasis on winning in competitions and financial gains were examined, codes such as gentlemanliness and morality under the theme of virtue; codes such as the sense of spirituality and the sense of sharing under the theme of socio-cultural structure; codes such as team spirit and behaving professionally in sports under the theme of sportive perspective; codes such as motivation and fun under the theme of personal need and the code of friendship bond under the theme of social relationship were specified.

Keywords: Trainer, Values Education, Values in Sports

BÖLÜM 1

1 GİRİŞ

Değer, insana has olanakları, insanı insan yapan ve diğer canlılardan ayıran özellikleri, bir başka deyişle insana özgü faaliyetleri, insansal dinamik olarak amaçlarına uygun biçimde gerçekleştirebilecek duruma gelmelerine dayanak olmaktadır (Kuçuradi, 1971).

Değer kavramı sözlükte (TDK, 2020) “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet; kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey; bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” gibi farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Kelimenin sözlükteki anlamlarına bakıldığında değer insanın varlığı anlamlandırma ve değerlendirme çabasının sonucu olarak ortaya çıkıp zamanla topluma mal olarak toplumun ortak mirasını oluşturan öğeler olduğu söylenebilir. Değer sözlük anlamı itibarıyla sahip olduğu çok yönlülük nedeniyle bir kavram olarak ele alınabilir (Kaymakcan ve Meydan, 2014).

Değerler, öğretilir ve öğrenilebilir olgulardır. Günümüzde eğitim alanında değerler eğitime yer verilmekte, değerlerin çocuklara ne şekilde aktarılacağı üzerine çalışmalar yapılmaktadır. Saygı, sevgi, dürüstlük, işbirliği, paylaşma, hoşgörü, şiddetten kaçınma, önyargısız yaklaşma gibi konuları kapsayan eğitim programları geliştirilmektedir. Fakat değerler yaşantıyla öğrenileceği için sadece bilişsel süreçlere hitap eden bir eğitimle değerleri öğretmek mümkün olmayacaktır. Yaşamın içinde de uygulamalara ihtiyaç vardır (Dökmen, 2002).

Değerler eğitimi içerik olarak; toplumsal hayatın temel dayanağını oluşturarak millî ve manevi değerleri oluşturan vatanseverlik, dayanışma, yardımlaşma, saygı, sevgi, duyarlı olma, iyilik, doğruluk, dürüstlük, adil olma vb. değerlerle ilgili, yeterliliklerinin arttırılarak ve bireylerin eylemlerine bütün bunların yansımalarının sağlanmasıdır. Bu değerler insana önce kendisini, daha sonra başkalarını tanıyabilme fırsatı olabilecektir. Bunun en güzel örneği spordur. Spor ortamı içerisinde kişi, kendisini ve başkalarını tanımayı, aynı şartlarda yarışmayı, yenilgiyi kabul ederek kazananı takdir etmeyi, kazandığı zaman ise mütevazı olabilmeyi, bir başkasına yardım etmeyi, zamanla ve doğayla yarışarak zamanlamayı ve emeği en ideal şekilde kullanmayı ve normlara uymayı öğrenir (Öztürk, 1998).

Spor, beden eğitimi etkinliklerinin özelleştirilerek farklı dallarda somutlaşmış, üst seviyelerde yapıldığında teknik özellikleri zorunlu kılmakla beraber psikolojik, fizyolojik, estetik açıdan yarışmaya dayalı ve katı kuralları olan etkinliklerdir. Sporda en çarpıcı amaç, yarışmak ve kazanmaktır. Eş amaçlar taşıdığı beden eğitimi ile bu yönüyle ayrılır (Arıcı, 2001).

Spor, insanın yalnızca fizyolojik olarak gelişimi değil, bireyi bütün olarak eğitmek için ihtiyaç duyulan bir eylemdir. Bir başka deyişle spor; kişide özgüven sağlama, sorumluluk alma, eylem yetisi kazandırma, performans artırma, sağlıklı ve zinde olmayı sağlamakla beraber, macera ve oyunla toplumsal özellikleri geliştirme amacıyla yapıldığı söylenebilir (Grössing, 1991). Başka bir açıdan bakacak olursak, spor eğitimi bir kültürlenme faaliyetidir, bir sürecin sonunda bireylerin eylemlerinde istendik değişimler meydana getirir. Spor eğitimi sayesinde insan spor üzerine düşünmeyi de öğrenir, bu davranış ise spor kültürünü oluşturur. Birey, spor kültürü birikimine sahip ise düzenli spor aktivitesi yapar aynı zamanda da spor üzerine konuşan nitelikli bir seyirci olur (Demirhan, 2006).

Sporun kişilik gelişimi açısından etkin biçimde eğitim kanalında kullanılması, bireylerin gelişimi yönünden büyük önem arz etmektedir. Sporla ilgili ilgilenen öğrencilerde karakter gelişimi açısından oldukça etkilidir. Grup etkinlikleriyle çocuklar takımın menfaatlerini kendi menfaatlerinin de üstünde görmeyi öğrenir. Bütün bunların sonucunda da çocukların aidiyet ve fedakârlık duyguları gelişir. Çocuklar sporla eğitildiklerinde kendi haklarına sahip çıkmayı, başkalarının hakkına saygı duymayı, işbirliği yapmayı, atılgan olmayı ve paylaşarak hareket etmeyi, kurallara uygun davranarak, iyi ve kötüyü ayırt etmeyi öğrenirler (Özbaydar, 1999).

Değerler eğitiminin etkin bir şekilde verilmesi; uygun zemin oluşturulması ve eğitimde yer alan eğitimcilerin, liyakat sahibi kişiler olması gerekmektedir. Literatüre göre de değerlerin kazandırılmasında en öncelikli yöntemin, eğitimcinin rol model olmasının önemi yer almaktadır (Sarı, 2005).

Kültürden kültüre farklılık gösteren spor, evrensel açıdan ortak bir dile sahiptir. Ancak eğitimde bir araç olarak görülen sporda, değerler eğitimi bakımından alanda yayınlanan çalışmalar az sayıdadır. Değerler eğitiminin ölçümünün zor olması ve sporun komplike bir yapıya sahip olması da bunun bir sonucudur. Ancak sporun, özellikle çocuklar üzerindeki olumlu etkileri ile son yıllarda ön plana çıkan çalışmaları güçleştirmektedir. Bu konularda

kontrolün imkânsız hale gelmesinde çok sayıda iç ve dış etken vardır. Toplum içerisindeki yaygınlığı ve enternasyonal niteliği, konunun ne derece önemli olduğunu göstermektedir (Akari, 2019).

2002 yılında düzenlenmiş olan, spor yoluyla eğitim forumu bitiminde yapılan bildiride sporun bireyleri eğiten etkin bir araç olduğu üzerinde durulmuştur. Spor, fiziksel kuvvetin geliştirmesiyle beraber ahlaki gelişimi de sağlayan bir eğitimidir. İnsanlığın gelişimi için sporun desteklenmesi ve ilgili bütün kurumlarında bu konuda önemli görevler üstlenmesi üzerine karar alınmıştır (Özbey ve Güzel, 2009).

1.1 Problem Durumu

Değer, bir şeyin kıymetini bildiren, niteliklerini ve üstünlüklerini kapsayan soyut bir kavramdır (TDK, 2020). Antik çağlardan beri düşünürler tarafından incelenmiş ve üzerine çeşitli tanımlamalar yapılmış bir kavramdır. Bu kavram incelenirken yüzyıllar boyunca, kişilerin öznel yargıları ve ahlaki değerler ile ilişki kurulmuştur. Bu sebeple felsefe, sosyoloji ve psikoloji başta olmak üzere pek çok disiplin tarafından üzerinde durulmuştur (Acat ve Aslan, 2012).

Değer, genel bir kavram olmakla beraber, insanların diğer insanlarla ve çevreyle olan ilişkilerini düzenlemektedir (Kluckhohn, 1951; akt. Özdamar, 2017). Bir konu, olay ya da durumun önem derecesi, ona verilen değer ile ölçülmektedir (Aydın ve Akyol-Gürler, 2014). Bunun bir yansıması olarak, insan davranışlarının açıklanmasında değer kavramı kritik bir rol oynamaktadır. Bu sebeple, sosyal bilimlerde sıklıkla araştırılmış bir konudur (Ulusoy ve Dilmaç, 2014).

Değerlerin sınıflandırılmasında pek çok yaklaşım mevcuttur. Spranger tarafından yapılan sınıflandırma, değerlerin ilk kategorizasyonu olması bakımından önemlidir. Ayrıca bu sınıflandırma, en kabul gören sınıflamadır. Spranger'in sınıflandırılmasına göre; değerler 6 farklı kategori olarak incelenmektedir (Akbaş, 2004):

1. Bilimsel Değer: Eleştirel düşünce başta olmak üzere; akıl yürütme becerileri ve bilgilerin tercih edildiği değerlerdir.
2. Ekonomik Değer: Pragmatist ve faydacı değer türüdür. İlişkilerde bireye yararı dokunan durumlar tercih edilmektedir.

3. Estetik Değer: Sanatın toplum faydasına yönelik olduğu düşüncesinin hâkim olduğu değer türüdür. Bu değer kapsamında şekil ve ahenk önemsenmektedir.
4. Sosyal Değer: Yardımseverlik başta olmak üzere sosyal süreçleri kapsayan değerdir. İnsani ilişkiler önemsenmektedir.
5. Politik Değer: Şöhret, kuvvet ve güç gibi kazanımları elde etmeyi ve sürdürülebilmeyi amaçlayan değer türüdür.
6. Dini Değer: İnanılan dinin emirlerinin önemsendiği değerdir. Din kapsamında, dünyevi keyiflerden uzak durulmaktadır.

Değerler, insan davranışlarının temelinde yer alan ve bireylerin diğer bireylerle ilişkilerine yön veren bir konuma sahiptir. Aynı olay veya durum karşısında bireylerin gösterdikleri davranış ve tutumları farklılık göstermektedir. Hatta aynı evi paylaşan ve benzer hayata sahip bireyler bile olay ve durumlara farklı anlamlar yüklemektedirler. Bunun temel sebebi, bireylerin değer yönelimlerinde yer alan farklılıklardır (Kıran, 2016).

İnsanların inanç sistemleri değer yönelimi olarak ifade edilmektedir (Ennis ve Chen, 1995). Değer yönelimi insan davranışlarını şekillendiren yapılar olduğu için spor etkinlikleri için önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda, antrenörlerin değer yönelimlerinin incelenmesi gerekmektedir. Antrenörlerin değer yönelimleri 5 ana değişken kapsamında incelenmektedir (Ennis, 1992):

1. Alanda uzmanlık
2. Öğrenme süreci
3. Kendini gerçekleştirmek
4. Ekolojik entegrasyon
5. Sosyal sorumluluk

Spor, bireylerin bedenlerini daha yakın tanımalarına ve kendilerini fiziksel olarak güzelleştirmelerine imkan vermektedir. Fakat iyi bir sporcu olabilmek için sadece fiziksel güç ve görünüş yeterli değildir. Sporculardan fiziksel yeteneklere ek olarak, ahlaki değerlerini geliştirmeleri seyirciler tarafından beklenen bir durumdur (Erdemli, 1996).

Spor müsabakaları, birtakım kurallar çerçevesinde yürütülmektedir. Bu sebeple sporcular, çocuk yaştan itibaren pek çok kuralı öğrenmektedirler. Bu da, birçok değerın çocuk sporcular tarafından özümsemesini sağlamaktadır (Pehlivan-Aydın, 2001). Bu bağlamda sporun değer aktarımı ve değer yöneliminde etkili bir unsur olduğunu söylemek mümkündür (Öztürk-Kuter ve Kuter, 2012).

Dünya genelinde pek çok proje, spor ve değer kazanımı arasındaki ilişkiyi yararlanmayı amaçlamaktadır. Örneğin; Brighton Üniversitesi tarafından İsrail’de yürütülen proje kapsamında Arap ve Yahudi çocukların futbol yardımıyla değer kazanımları sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu projeye çocukların başta barış olmak üzere; saygı, sevgi, centilmenlik, güven ve sorumluluk değerlerini kazanmaları amaçlanmaktadır (Whitehead, Telfer ve Lambert, 2016).

Bireylerin tercihlerine etki eden değerler, onların davranış ve tutumlarına şekil vermektedir (Öztürk Demirbaş, 2013). Bu bağlamda bireylerin olumlu ve olumsuz davranışlarının yönelim gösterdikleri değerler kapsamında yön bulduğunu söylemek mümkündür. Bu yönüyle, insan davranışlarını çözümlenme konusunda değerlerin tespit edilmesi gerekmektedir (Yıldız ve Güven, 2019).

Değerler, 1950’lerden bu yana önemli bir araştırma konusu olmasına karşın, spor bilimleri alanında gerektiği kadar ilgi görmemesi, değer kavramının tam olarak anlaşılmasından ve uygun bir ölçme tekniğinin olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir (Lee ve ark., 2000).

Buna karşın, küreselleşen dünyanın karmaşık ve istikrarsız yapısı bireylerin mutluluk ve erdemini tehdit etmektedir (Mehmedoğlu, 2013). Dolayısıyla küreselleşen değerlerin baskınlığı, toplumsal değerlere zarar vererek bazı değerlerin değişimine; değişen değerler ise insanların anlayış ve karakterlerinin değişimine neden olmaktadır. Ahlak, insanların olgulara yüklemiş olduğu değer yargılarını, elde ettikleri alışkanlıklar ile huylar olarak tanımlanmaktadır. O halde, insanların değer yargılarının değişmesi ile birlikte ahlakları yani karakterleri de değişmektedir. Bu açılarından bakıldığında, değerler bireysel ve toplumsal kimliği korumak için çok önemlidir (Oktay, 2013).

Yunan ve Romalılarda spor yarışmalarının felsefesine bakıldığında, menfaat ve kazanç ön planda yer almış, birer profesyonel olan gladyatörler seyircilere vahşet ve kıyıcılığı sergileme mücadelesi vermişlerdir. Sporcu ve seyirciler kendi spor türleri içerisinde darbelerle

yaralamayı, kan görmeyi ve üstün gelmeyi istemişlerdir. Hatta turnuvarın birinde 60 insanın öldüğüne yönelik bilginin anıtlar üzerine yazıldığı da nakledilmiştir. Buna karşın, Türklerdeki spor anlayışı insancılık üzerine kurulmuştur. Sporcular rakiplerini ezmeye ve küçük düşürmeye yönelik davranışları sergilememişler, aksine rakibinden üstün olan yeteneklerini ve sportmen yönlerini sergilemek için mücadele etmişlerdir (Arıpınar ve Donuk, 2011).

Son yıllarda olimpizm felsefesindeki yozlaşma tüm spor dallarına yansıtılmakta ve kötü profesyonellik yetersiz antrenörler ve eğiticiler vasıtası ile sporculara küçük yaşlarda aşılacaktır (Erdemli, 1996). Oysa erdemli olmak yetenekli olmaktan daha önemlidir. Erdemli olmak için yalnızca yanlışları yapmamak yeterli değildir, bununla birlikte doğruyu ısrarla savunmak gerekmektedir (Aksoy, 2014).

Antrenörlerin kişisel yargıları, içinde buldukları psikolojik durum, benimsediği inanç sistemi, mesleğine ve sporcularına yönelik ilgi ve sevgi düzeyi gibi pek çok etken antrenör ve sporcu arasındaki bağı etkilemektedir (Atıcı, 2014).

Bu düşünceler doğrultusunda, bu araştırma ile antrenörlerin spor eğitimi yoluyla kazanılan değerlere ve sporda değer değişimine yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Dolayısıyla sporda önemli bir görev yürüten ve liderlik rolü üstlenen antrenörlerin sporun toplum tarafından kabul gören hangi değerleri kazandırdığına yönelik görüşlerinin belirlenmesi açısından araştırmanın konusunun önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca araştırma, antrenörlerin günümüzde spordaki değerlerin değişimine bakış açılarını belirlemek açısından da önemlidir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Antrenörlerin spor eğitimi yoluyla kazanılan değerlere ve sporda değer değişimine yönelik görüşlerinin belirlenmemiş ve bu alanda kapsamlı bir çalışmanın yapılmamış olması dikkate alınarak, yapılan bu çalışmanın alandaki eksikliği giderebileceği düşünülmüştür. Bu sebeple, araştırmanın amacı farklı branşlarda görev yapmakta olan antrenörlerin spor eğitimi yoluyla kazanılan değerlere ve sporda değer değişimine yönelik görüşlerinin tespit etmektir.

1.3 Araştırmanın Önemi

Bu çalışma, antrenörlerin spor eğitimi yoluyla kazanılan değerlere ve sporda değer değişimine yönelik görüşlerini tespit etmeyi konu edinmektedir. İlgili literatür incelendiğinde; halihazırda benzer konuda yapılan bilimsel bir araştırmanın olmadığı dikkat çekmiştir. Bu

bağlamda araştırmanın ulaştığı her sonuç, büyük önem arz etmektedir. Çünkü, araştırmanın ulaştığı sonuçlar kapsamında, literatürde yer alan bir boşluğun kapanacağı ve araştırmanın literatürü daha zengin hale getireceği düşünülmektedir. Ayrıca, araştırmanın ileride benzer konularda yapılacak farklı çalışmalara yol göstermesi beklenmektedir. Araştırma sonuçları bağlamında antrenörlere, sporun kazandırdığı değerler ve sporda değer değişimine yönelik yeni bakış açılarının kazandırılması ve sporun değerler eğitimi açısından büyük öneme sahip olup olmadığının değerlendirilmesi açısından da araştırma büyük öneme sahiptir.

1.4 Sayıtlar

Bu araştırmada,

1. Antrenörlerin görüşmeler esnasında görüşlerini samimi şekilde yansıttıkları,
2. Yapılan görüşmelerde görüşme formunun araştırma amacı kapsamında antrenörlerin değerlere ilişkin görüşlerini ölçtüğü,
3. Araştırma grubunu oluşturan örneklemin evreni yansıttığı varsayılmaktadır.

1.5 Sınırlılıklar

Bu araştırma,

1. Araştırma grubu bakımından farklı branşlarda 25 antrenör ile,
2. Veri toplama tekniği bakımından yüz yüze ve uzaktan görüşme ile,
3. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu ile sınırlı tutulmuştur.

1.6 Tanımlar

Spor: Bireyin fizyolojik ve psikolojik açıdan sağlığının korunması, kurallar eşliğinde mücadele etmesi, adrenalin hissetmesi, rekabet gücü kazanması ve başarı potansiyelinin artması, kişisel olarak en üst düzeye çıkarması için gösterilen çabadır (Korucu-Aytan, 2010).

Antrenör: Çalıştırıcı ve spor eğiticisi anlamına gelen Fransızca kökenli bir sözcüktür (Sevim, Tuncel, Erol ve Sunay, 2001).

Değer: Arzulanan ve ihtiyaç hissedilen her şeydir. Genel itibarıyla; iyi, doğru ve olması gerekeni ifade etmektedir (Alavi ve Rahimipoor, 2010).

BÖLÜM 2

2 ALAN YAZIN

2.1 Değer Kavramı

Değer kavramı; psikoloji, sosyoloji, felsefe, ahlak, din, yönetim gibi pek çok disiplinde tartışılan geniş, disiplinlerin kendi bakış açısına göre kavramsallaştırdığı bir çalışma alanıdır. Bundan dolayı değer kavramının tanımlanmasında üzerinde uzlaşmış genel geçer bir tanımlamadan söz edilememekte, ancak yapılan tanımların da birbiriyle çelişmediği de görülmektedir. Değer kavramının özünde soyut ya da somut herhangi bir şeyin kıymetli ve önemli olması durumu vardır. Bu kapsamda değer kavramının literatürdeki bazı tanımları aşağıda aktarılmıştır.

Türk Dil Kurumu Sözlüğünde (2020) değer kavramını “bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet” ve “bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” olarak tanımlanmıştır. Değer, kişinin yaşamında belirleyici özellikleri bulunan, olay ve olgulara yüklediği anlam ve içeriğin düzeyini belirleyen, yaşamda yönlendirici etkisi bulunan algılama, tutum ve inançların bütünüdür (Mehmedoğlu, 2013). Değer, sosyal ve kişisel ahlakın tamamlayıcısı ve anlam içeriği olup yaşama yön veren niyet, davranış ve tepkiler bağlamında bir ölçüttür (Güngör, 2010).

Değer kavramının psikolojik ve sosyolojik yönleri baskın olduğundan her iki açıdan yapılan tanımlamalar da vardır. Psikolojik açıdan değer kişinin hem kendi yaşamında hem de başkasının yaşamında görmek istediği, ölçüt olarak kullandığı, inandığı, olmasını arzuladığı durum, gaye ve davranışların bütünüdür (Güngör, 2010). Psikoloji açısından bir başka tanıma göre değer; kişinin olayları, insanları ve toplumu nitelemek, eylemlerine yön vermek bu eylemlere meşruiyet kazandırmak üzere referans aldığı soyut ölçütlerdir (Baloğlu ve Balgalmış, 2005).

Sosyolojik açıdan değer; “bir sosyal grubun veya topluluğun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlayabilmek için üyelerinin, çoğunluk tarafından doğru ve gerekli olduklarını kabul edip onaylayan, onların ortak duygu, düşünce, amaç ve çıkarını yansıtan genelleştirilmiş başlıca ahlaki ilke veya inançlardır” (Yazıcı, 2014). Bu açıdan bakıldığında değerler kişi ve toplumsal bağlamda ayırt etme, ilişki kurma, davranış ve norm geliştirme gibi

süreçler belirleyici olarak görülmektedir. Yiğittir (2012)'e göre değerler, hem birey hem de toplum için geçerli olup bireysel ve toplumsal değerler arasında ilişki vardır. Zira bireyler genellikle yaşadıkları toplumun değerlerinden belli ölçülerde etkilenecek tutum, davranış, tepki, algılama ve yorumlama gibi süreçlerde belli bir ölçüt kullanmaktadır. Bu da değerleri meydana getirmektedir. Bu kapsamda Erdem (2003) değerleri, insan ve toplum davranışlarına hem kaynaklık eden hem de yön veren, yargılama yapabilmeye yarayan bir anlayış olarak ifade etmiştir. Ayrıca değerlerin, durumlar, olaylar ve gelişmeler karşısında tercihte bulunabilme aracı ve eğilimi olarak kullanıldığını belirtmiştir.

Değer; insan davranışında yönlendirme ve bir inanç özelliği ile kişisel nitelik taşımasına karşın diğer özellikler ile kişi ve toplum üzerinde etkin bir özelliği olması nedeniyle objektif nitelikler de taşır. Bir başka ifadeyle özne tarafından ortaya konulması öznel, duyu verileri tarafından ortaya konulması ise bir nesneye (ilahi bir varlığa) ait olması açısından nesneldir (Uyanık, 2007; Bolay, 2007).

Birey değerlerini mevcudiyette kurduğu ilişkiler neticesinde meydana getirir. Eylem neticesinde belirtilen değer yargısı, o eylemin değerine ilişkindir. Bilgi ölçerken, değerler değerlendirilir. Sonuç olarak değerler hem bilgi kaynağı, hem de sınır çizmede devrededir. Mutlak hayra ulaşmak için doğru eylemleri yapmanın gerekliliği, değerlerle uygulamalar arasında sıkı bir ilişki vardır (Yavuz, 2007).

Yapılan açıklamalar kapsamında değerlerin temel özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür (Kaymakcan, 2010; Karakaya, 2007):

- Toplum ve ya bireyler tarafından benimsenen bütünleştirici olgulardır.
- Toplumların ihtiyaçları ile bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir.
- Yalnızca bilinç değil, duygu ile heyecanları da ilgilendiren yargılardır.
- Bireylerin bilinçlerinde yer eden, davranışı yönlendiren güdülerdir.
- Belirli bir duruma yönelik olup, insanların gelişimine rehberlik eder.

Yeşil ve Aydın (2007) işlevsel açıdan değeri yorumlarken; “insanın herhangi bir varlık ya da olaya bakış açısını ve verdiği önemi yansıtan, benimseme esasına dayalı, davranışlara yön verme gücüne sahip psikolojik, sosyal, ahlaki ve estetik boyutlu inanç ve kanaatler bütünü” olduğunu ifade etmiştir. Değerleri sosyal dayanışma, toplum içinde yaşama, kişisel

ilişkiler kurma ve bireysel (psikolojik) tutum geliştirmek üzere bir araç olarak gören Özkan (2010)'a göre ‐değer, bireyin toplum içerisindeki yaşamını güvence altına almayı sağlayan, hayatını kolaylaştıran toplumsal davranış kalıbıdır.‑ Bu kapsamda değerlerin üstlendiği işlev ya da görevler olduğu görülmekte olup Yazıcı (2006)'nın aktarımına göre değerler şu işlevlere sahiptir:

- Değerler, yargılamada araç olarak kullanılırlar. Birey, grup ve kategorilerin toplumsal tutumlarını ölçme, toplumda çeşitli sınıflandırmaları adlandırma, kişiye, çevresindekilerin gözünde nasıl bir yer edindiğini öğretirler.

- Bireylerin odağını istenen, yararlı veya mühim görülen kültür nesnelerinin üzerinde olmasını sağlayarak insanların ve olayların nitelendirilmesini ve davranışları seçerek meşrulaştırmayı ölçüt olarak kullanırlar.

- Toplumda ideal düşünce ve davranış yollarını gösterirler. Sosyal rollerin sevilmesi ve gerçekleştirilmesine rehberlik ederler. Kamu düzenini sağlama ve sürdürme açısından sosyal kontrol ve bir baskı aracı rolünü üstlenirler. Dayanışma ihtiyacında araç olarak devreye girerler.

Genel olarak birey; kendi dünyası ile toplum arasında değerler üzerinde ilişi kurar, yargılar geliştirir ve buna göre eylemlerine yön verir. İnsanın yaşayış biçimini ve izlediği yolu değerler düzenler. Bir bakıma insanın benimsediği değerler birbiriyle sürekli etkileşi ve sahip olunan değerlerin tamamına değer sistemi adı verilir. Kişilerin eylemlerinin tamamı bir şekilde değerler tarafından yönetilir. Bu süreçte oluşan öğrenmeler üzerine değer önemli bir yer tutar (Dilmaç, Ertekin ve Yazıcı, 2009; Özden, 2005).

2.2 Değerlerin Sınıflandırılması

Değer kavramının geniş bir tabanının olması bu kapsamda yapılan sınıflamalarda da etkisini göstermiştir. Değer kavramı üzerinde çalışmalar yapan araştırmacı ve yazarlar kendi uzmanlık ve bakış açılarına göre çeşitli sınıflamalar yapmışlardır. Bu konuda öncü çalışmaları bulunan Eduard Spranger (1928), Milton Rokeach (1973), Shalom Schwartz (1992), Thomas Lickona (1992), Joseph H. Fichter (2002) tarafından yapılan değer sınıflandırmaları hakkında aşağıda açıklamalar yapılmıştır.

2.1.1 Spranger'in Sınıflaması

Psikolojide Eduard Spranger tarafından ilk kez 1928 yılında değer testi kullanılmıştır. Spranger, deneklerini kişilik tiplerine göre ayırarak kendilerinde hâkim olan değerlere göre ayırmaya çalışmış ve her birinin altı temel kişilik özelliğinden birini tanımlayacağını ifade etmiştir. Spranger'e göre değerler, araçsal ve amaçsal oluşumu ile kişilerin kendi hayatlarındaki önem düzeyine bağlıdır (Kasa, 2015). Spranger değerleri estetik, bilimsel, ekonomik, sosyal, politik ve dini değerler olarak altı başlık altında sınıflandırmıştır. İnsanın doğası ile ilgili olumlu düşüncelere sahip olan Spranger, değersiz insan olmadığına inandığı ve herhangi bir değer sahibi olmayan insanın olmayacağını belirtmektedir (Göldağ, 2015).

Spranger'a göre bireyler kendi yaşamlarında önemli buldukları, kıymet gösterdikleri değerlere karşı davranış geliştirirler. Örneğin bilimsel değerlere sahip olan insan deneysel, eleştirel, akılcı ve entelektüeldir. Ekonomik değerlere sahip olan insan ise kullanışlılık ve pratikliğe odaklıdır. İnsan estetik değerlere sahip ise biçim ve armoniyi vurgular. Sosyal değerlere sahip olan insan başkalarını sevmeyi, yardımcı olmayı ve bencil olmamayı temel alır. İnsan sevgisi ve sempati, yüksek sosyal değerlere sahip olanları karakterize eder. Güce duyulan ilgi, politik değerlerin en belirleyici özelliğidir. Her şeyin üstünde bireysel güç, etki ve şöhret vardır. Dini değerler ise birlik adına daha büyük ve kapsamlı bir bütünlüğü, özdeşleşmeyi arzulamak anlamına gelir (Kasa, 2015; Engin, 2014). Ancak dini boyuttaki bu önerme genel geçer değildir.

2.1.2 Rokeach'ın Sınıflaması

Sosyal psikolojik araştırmalarda, değerler önemli ve benzersiz yapıdır. Her yönüyle, diğer kavramların ve tutumların sağlayamadığı, insanların inanç ve davranışları hakkında birçok fikir verirler. Milton Rokeach, değerler ile insan inanç ve davranışlarının, araştırılmasında öncü olarak hatırlanır (Mayton, Ball-Rokeach ve Loges, 1994). Rokeach'a göre değerler eğer değişmeden aynı dursaydılar, kişisel ve sosyal değişimin olması düşünülmeyecek aksi durumda da, değerlerin tamamıyla değiştiği bir durumda toplum ile bireyin sürekliliği imkânsız hâle gelecektir. Rokeach değerlerin; bireylerin sosyal konulardaki aldığı kararları belirlediğini, kişinin kendisini ve diğerlerini yargılamak için kullandığı standartlar olarak kabul eder. Ayrıca kişinin kendine has değerlerinin inançları, fiilleri ve doğruları diğerlerine aktarmak, görüşünü kabul ettirmek, başkalarını ikna etmek ya da değiştirmek amacıyla kullanıldığını belirtmektedir (Göldağ, 2015; Izgar, 2013).

2.1.3 Lickona'nın Sınıflaması

Lickona, “Temel Ahlak ve Değerler Sınıflaması” ile kişilik kavramını ilişkilendirerek ahlaki olan ve ahlaki olmayan değerler olarak ikiye ayırmaktadır. Ahlaki değerlerin genellikle dürüstlük, saygı, sorumluluk, kararlılık, iyilikseverlik, işbirliği ve cesaret olarak nitelendirmekte, ahlaki olmayan değerleri ise seçim olarak değerlendirmektedir (Keskin, 2016).

2.1.4 Schwartz'ın Sınıflaması

Schwartz (1992)'a göre “insan düzeyi değerleri birbirinden ayırt etmeyi sağlayan en önemli niteliğin, güdüsel amaç tipi olduğudur. Dolayısıyla bütün kültürlerde karşılaşma olasılığı en yüksek değerler, insan doğasını evrensel gereklilikler ile (biyolojik gereksinimler, uyumlu bir toplumsal etkileşim için gerekli olan koşullar gibi) bilinçli amaçlar doğrultusunda simgeleyen değerler olmalıdır” (Yığittir, 2012).

Schwartz'ın sınıflamasında değer türleri; bireysel, ortaklaşa ve hem bireysel hem de ortaklaşa yararları ifade eden değerler şeklinde bir ayrımla ortaya konulmaktadır. Bireysel yararları; başarı, güç, hazcılık, uyarılm, özyönelim ve iyilikseverlik olarak; ortaklaşa yararları ise bu değerlerin karşısında olan, geleneksellik ve uyma değer alanları olarak ifade etmektedir. Bu iki grup arasında yer alan evrensellik ve güvenlik değer alanları ise ortaklaşa yararlar olarak değerlendirilmektedir. Güvenlik ve evrenselcilik her iki sınıflandırmaya da dâhil edilebileceğinden karma grubu meydana getirmekte, bireysel ve ortaklaşa olarak ifade edilen değer alanlarının çerçevesini oluşturmaktadır (Benli ve Kızıgın, 2020).

2.1.5 Fichter'in Sınıflaması

Fichter değerleri, toplumu önemli kılan ve topluma anlam katan kültürel ölçütler olarak nitelendirmiştir. Toplumlar ortak biçimde değerleri ciddiye alırlar ve bunlar üzerine uzlaşırlar. Toplumun bireyden beklentilerini belirleyecek olan değerler, uygulanacak olan ödül ve ceza biçimlerini de ortaya çıkarır. Sosyal değerler, toplum tabakalaşmasında olduğu gibi davranış örüntülerine, toplumun sosyal rollerine ve süreçlerine de oldukça yakındır (Özensel, 2003).

Yüksek derecelerde ki birinin bilinçli olarak onayladığı içselleştirilmiş, ahlak açısından en baskın değerler bulunur. Bu değerlerin çiğnenmesi, kişide suçluluk ve utanma duygularını uyandırabilir. İnsan, bu değerlere rıza göstermeye, bilinçli olarak kendini zorunlu

hisseder. Bu kısımda kesin ve katı emirler vardır. Örneğin vatanseverlik, Tanrı'nın bir oluşuna inanç veya tek eşlilik gibi olumlu değerler karşısında çoktanrıcılık, çokeşlilik ya da vatana ihanet gibi olumsuz tutumları işaret eder. Bu düzeydeki değerler, kişisel etikte ahlaki öz durumuna gelirler. İnsanlar daha alt değerlere de yoğun inançlarından dolayı değil, çoğunlukla alışkanlıkları yüzünden uyarlar (Yazıcı, 2014).

Değerler ve bunlara ilişkin sınıflandırmalardan sonra Türk Millî Eğitim Sistemi'nde benimsenen değerler, Millî Eğitim Temel Kanunu'nda; "Türk milletinin bütün fertlerini, Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek; Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek" şeklinde ifade edilmiştir (Millî Eğitim Temel Kanunu, 1973).

2.3 Değerler Eğitimi

Değerler eğitimi sevgi ve karakter eğitimini desteklemektedir. Kişinin insani değerleri kazanması, kendisiyle barışık olmasıyla beraber toplumsal düzeni de sağlamayı amaçlamaktadır. Bu toplumsal düzeni sağlamak her bireyin görevidir aynı zamanda. Bireylerin bu görev bilincine ulaşması değerler eğitimiyle mümkündür. Bireyler toplumsal değerleri kazandıklarında, bu değerler onların hayatını etkileyerek toplumun gelişmesinde etkili olabilecektir. Değerler eğitiminin temel amacı ise bireylere, diğerlerinin özgürlüklerine, haklarına, farklılıklarına ve yaşam biçimlerinde saygı duymayı, yardımlaşma, dayanışma, işbirliği ve barış içinde yaşamayı öğretmek ve pekiştirmektir. Ayrıca bireylerin doğuştan getirdiği özelliklerin iyi yanlarını ortaya çıkarmak ve bunları geliştirerek, insanı iyi ahlakla donatmak ve bunun devamını sağlamak, insan hayatını anlamlı hale getirmek değerler eğitiminin diğer amaçları arasındadır (Aydın ve Akyol Gürler, 2014).

Değerler eğitimi, geçmişten günümüze gelen, neredeyse bütün toplumlarda farklı isimlerle (terbiye, karakter eğitimi, ahlak eğitimi vb.) yer alan sonraki nesillere kültürün

devamlılığını sağlayacak olan, toplumun özünde olan değerlerin aktarıldığı bir süreç olarak tanımlanabilir. Değerler eğitimi; ailede, sosyal, kültürel, duyuşsal özellikleri hedef alan bir eğitim biçimidir. Günümüzde özellikle bu sorumluluğun eğitim kurumlarına verilmesi ile daha sistematik bir yapıya bürünmüştür (Bolat, 2016; Doğanay, 2006).

Değerler eğitimi, bazı değerlerin kazandırılmasıyla, genel geçer ve evrensel değerlerin de kazandırılması için yapılan çalışmalardır. Değerler toplumların genel olarak benimsediği (iyi-kötü, doğru-yanlış, etik, önemlilik vb.) bir olguyu belirtmektedir. Kişisel anlamda ise değerler, insana yol gösteren doğruları tasvir eder (Karagöz ve Şeref, 2019). Değerler eğitiminin temelinde kişiye yardımcı olmak ve yol göstermek yer almaktadır. Bir diğer ifadeyle eğitim kurumları, insanlara değerlerin aktarılması, bilgi, tutum ve beceri geliştirilmesi hususunda destek olmaya çalışmaktadır. Değer eğitiminin öncelikli hedefi genç nesillerin ve diğer bütün insanların daha karakterli daha mutlu bir hayat sürmesini sağlamak ve de toplumun iyiliğine katkıda bulunarak dünyaya iyi değerlerle sahip olacak ve bu değerleri eylemleriyle gösterecek bireyler yetiştirmektir (Tulunay Ateş, 2017).

Eğitim ve değerler arasında amaç bakımından yakın ilişki ve benzerlik vardır. Her ikisi de insan ve toplum için yüce normlara dayalı olarak varlığı sürdürebilme konusunda temel ilke ve düşüncelere dayanmaktadır (Ogelman ve Sarıkaya, 2015). Diğer yandan aslında insanlığın varoluşu ile başlamış olan değerler, birey ve toplumun olgunlaştırılması eğitim aracılığı ile insanlara aktarılmaktadır (Doğanay, 2006). Zira toplum içinde maruz kalınan olumsuz olaylar ve kaybedilen değerlerle ilgili yaşanan çatışmalar, toplumsal değerlerin erozyona uğrayarak yok olması, değerler eğitimi açısından bir ihtiyaç doğduğunu ortaya koymaktadır. Birlik ve beraberliğin sürmesi, en güzel haliyle değerlerin yaşanması, gelecek nesillere aktarılarak yaşatılması, değerler eğitimi için gereklilik göstermiştir (Gözel ve Dinçer, 2021).

Değerler eğitiminin amacı, tüm insanlığın sahip olduğu evrensel değerlerin üzerinde durarak iyi insan özelliklerini gösteren, etik değerleri barındıran, sorumluluk sahibi vatandaşlar yetiştirmektir. İnsanlara; saygı, hoşgörü, sevgi, sorumluluk bilinci, erdem, cesaret, inanç, azim, adil olma ve disiplin gibi bütün değerleri kazandırmayı amaçlamaktadır. Değer eğitimi, ileriye dönük hedefi olan toplumlarda giderek daha büyük bir sorun oluşturan konulara yardımcı olarak, dünyanın daha güvenilir daha yaşanılır hale gelmesini sağlamaktır. Değerler eğitiminin hedeflerine ulaşabilmesi için aileler, okullar, bütün çevre ve sosyal mecraların birlikte hareket etmesi gerekmektedir (Temel, 2017; Tulunay Ateş, 2017).

Değerler eğitiminde bireysel ve toplumsal olarak iki amaçtan söz edilmektedir. Bireysel amaç, insanda var olan iyi potansiyeli ortaya koyarak sağlam bir kişilik oluşturmaktır. Burada değerlerin, insanın kişiliğinin oluşmasında etkili olduğu görülmektedir. Çünkü bireyin davranış ve tutumları dolaylı ya da dolaysız şekilde değerler ile yönlendirilmektedir (Dilmaç, Ertekin ve Yazıcı, 2009). Toplumsal amacı ise bireyleri, toplumda kabul gören tutum ve davranışları ile tanıştırmaktır. Aile toplumsal değerlerin kazanılmasında önemli rol oynayarak bireylerin “sevgi, saygı, hoşgörü, aile birliği, dürüstlük, iyilik, doğruluk, ve yardımseverlik gibi değerleri görerek, tanıyarak toplumsal hayata katılmış olurlar. Bu değerleri öğrenen, yaşamında kullanan bireyler, içinde yaşadıkları toplumun değerleriyle donatılmış olur” (Gereken, 2018).

Toplumlarda, bireylere kazandırılmak istenen özellikler değerlere göre belirlenmektedir. Toplumun değerlerine uygun olarak geliştirilen eğitim, açık ya da örtülü olarak kurumların değerlerine uygun biçimde verilir (Gömleksiz, 2007). Birey ve toplumun birbirlerini karşılıklı etkilemesi sonucunda değerler oluşmaktadır. Toplumsal değer olmadan bireysel başarının olmayacağı açıktır ve bireysel başarının olmaması da ortaya toplumsal değerleri çıkamayacaktır (Gözel ve Dinçer, 2021). Başka bir açıdan bakıldığında eğitim ve değerler, bireyin yetiştirilmesi için ortak bir görevi üstlenmektedirler. Eğitim ve değerler bireyin maddî, manevî her yönden yetiştirilmesini öncelemektedir. Eğitimin amaçları konusunda eğitimciler arasında yaşanan tartışmalar neticesinde, insanın düşünme yetisi, zihnini geliştirmesi; duygusal yönünü, iradesini güçlendirmesi ve bedenini eğitmesi şeklinde ön plana çıkarılan üç nokta dikkat çekmektedir. İnsanoğlunun günlük hayatında işlerini sağlıklı bir biçimde yürütebilmesi, bedeninin eğitilmesi ya da akıl kuvvetinin güçlenmesi ve kavrayışın artması eğitimin öncelikli hedeflerindedir.

2.4 Değerler Eğitiminin İlkeleri

Değerler eğitiminin hedefi ve öznesi insan olduğundan bu kapsamda verilecek eğitimin belli ilkelere göre sürdürülmesi önerilmektedir. Değerler eğitimi ilkelerinin başlangıcı sistemin özgür olmasıdır. Özgür bir ortamdaki değerler eğitimi ile bireyin kendi kimliğini ve karakterini oluşturması temin edilebilir. İkinci önemli ilke ise değerler eğitiminin kişinin gelişim seviyesine göre verilmesidir. Örneğin, küçük yaşlarda verilecek değerler eğitimi ile ilerleyen yaşlarda verilecek eğitimin bireyin yaşına, gelişim düzeyine ve bilişsel kapasitesine uygun olması gerekmektedir. Üçüncü önemli ilke ise değerler eğitiminin verildiği yer ve bu yerin özellikleridir. Değerler eğitiminin başladığı yer aile, sürdürüldüğü ve

geliştirildiği yer de okul ve toplumdur. Bundan dolayı her birimin kendi sorumluluğu kapsamında değerler eğitimindeki rolünü yerine getirebilmesi önem arz etmektedir (Meydan, 2014; Dilmaç, 2007). Genel olarak Aydın (2014) değerler eğitiminde gözetilmesi gereken ilkeleri şu şekilde sıralamıştır:

- “Değerler öğretilirken okullarda farklı etkinlikler yapılabilir. En etkili eğitim yönteminin, örnek olunarak çocuklara, öğrencilere öğretmek istenilen değerler yaparak yaşayarak gösterilmelidir. Çünkü çocuklar duyduklarından değil, gördüklerinden etkilenirler.”

- “Aile bireylerinin ve tüm okul personelinin, değerlerin gelişmesi ve kalıcı olması amacıyla her zaman benzer tutum ve davranışları en tutarlı biçimde sergilemeleri gereklidir. Öğrenciler, başta eğitimcileri olmak üzere tüm görevlileri iyi, doğru ve güzel insanlar olarak tanımalı inanmalı ve güvenmelidir.”

- “Çocuk model görerek öğrendiğinden, toplumda benzer olaylar, resimler, kişiler çocuğa gözlemletilmelidir. Bu nedenle, çocukların doğru, iyi, güzel davranışları görmesi ve yaşaması için fırsatlar oluşturulmalıdır. Bütün bunlar yapılırken, yani değer eğitimi etkinliklerine, anne babalar ve okuldaki tüm destek personeli (danışma, kantin, temizlik, yemekhane, güvenlik, servis şoförü ve hostes) katılarak bir bütünlük sağlanmaya çalışılmalıdır.”

- “Herhangi bir değeri öğretmeye başlarken, önce o değer net bir şekilde tanımlanmalıdır. Söz konusu kavramla eş ve zıt anlamlı kelimeler üzerine konuşarak kavram netleştirilebilir. Öğrencilere iyi, kötü, görev, sorumluluk, sorumsuzluk, erdem hakkında açık ve tam bilgiler verip bunların fikirleri oluşturulmalıdır. Bununla beraber onlardaki değerlerin gerçeğini sahtesinden ayırt etme, gerçek değere sevgi ve bağlılık duyma yetenekleri de geliştirilmelidir.”

- “Değerler açıklanırken, söz konusu değere sahip insanların davranışları somut bir şekilde ortaya konmalıdır. Örneğin, sevgiyi öğretmek istiyorsak, Seven bir insan neler yapar, neler yapmaz? konusunun tek tek ortaya konulması değer anlaşılmaya ve özümsemesine yardımcı olur.”

- “Değerler öğretilirken, söz konusu değere sahip olunursa ne kazanılacağı ve sahip olunmazsa ne kaybedileceği örneklerle somut bir şekilde ortaya konmalıdır. Örneğin, adalet öğretmek isteniyorsa, Adil bir insan neler yapar, neler yapmaz? konusu açıklanmalıdır.

Değerlerle ilgili tavsiyelerde bulunurken emir veren bir dil kullanmak yerine, bu konudaki örnek kişi ve öykülerden yararlanarak dolaylı olarak vurgu yapılmalıdır.”

- “Değerler konusunda öğrencilerin tartışması sağlanabilir. Neden bu değer iyidir?, Neden bu değer önemsenmelidir? vb. sorularla değerleri açmak, öğrencilerin değerleri benimsemelerini ve sahiplenmelerine yardımcı olur. Ayrıca öğrencilerden değerlerle ilgili örnekler bulmalarını istemek konuyu daha iyi vurgular. Değerlerle ilgili etkinlikler hazırlanabilir. Öğrencilerin değerlerle ilgili kompozisyon, şiir, öykü yazmaları resim yapmaları, bulmaca hazırlamaları istenebilir.”

- “Öğrencilere değerlerle ilgili yazılı materyal taraması yaptırılabilir. Değerlerle ilgili gazete dergi haberleri, şiir, öykü, resim, film, sunu bulmaları ve bunların sınıfça okunup tartışılması sağlanabilir.”

- “Ödül ve ceza verirken duygusal değil, adaletle hareket edilmelidir. Öğrencilerin basit disiplin sorunları ve olumsuz davranışları hoşgörüyle karşılanmalı ve görmemezlikten gelinmelidir. Olumlu söz ve davranışlar takdir edilmelidir. Olumlu, kabul edici, öğrenci merkezli bir sınıf iklimi oluşturulmalıdır.”

- “Okuldaki faaliyetlere veli destek ve katılımını sağlamalıdır. Çünkü okulun ailelerle işbirliği yapması ve ailelerin değerler eğitiminde sürece katılması değer eğitiminin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Bu çerçevede ailelere sorumluluklar verilerek, onların da programın oluşturulmasında görev alması sağlanabilir. Böylece ev ortamında iyi değerlerin gelişimini destekleyici faaliyetler gerçekleştirilebilir.”

- “Her öğrenciye ve her sınıfa, küçük olsa da okul hayatına katkı yapacak bir sorumluluk verilmelidir. Öğretmenlerin üzerinde akademik baskıyı azaltarak, onların öğrencilerin sosyal ve ahlaki gelişimini ihmal etmeleri önlenmelidir. Ailelere ve öğrencilere okulda tek başarının akademik başarı olmadığı bunun yanında okulun sosyalleşme ve değer öğretme görevleri üzerinde de önemle durulmalıdır.”

- “Öğretmenler grupla çalışma ve işbirlikçi öğrenmeyi kullanarak öğrencilerin birbirlerine yardım etme ve birlikte çalışabilme alışkanlıklarını geliştirmelidir. Böylece, öğrenciler topluluk içinde yaşamayı, birbirlerini dinlemeyi, diğerlerinin görüşünü almayı, etkili iletişim kurmayı, anlaşmazlıkları çözmeyi ve yarışmayı değil bir amaca ulaşmak için birlikte çalışmayı öğrenirler.”

- “Öğrencilerin sosyal sorumluluk projelerine katılmaları teşvik edilmelidir. Değer eğitiminde empatinin öğretimi önemli olduğu için değerler eğitiminin temeline empati eğitimi konulmalıdır.”

Değerler eğitiminin başlangıcı aile olsa da bu sürecin istendik şekilde inşa edilmesinde öğretmenlerin rolü ve önemi özel bir yerdedir. Zira değerler eğitimi daha çok duyuşsal alan kapsamında olduğundan çocuklara ya da öğrencilere aktarılan bilgilerin faaliyetler yoluyla uygulamaya geçilmesi, yaşantılar ile zenginleştirilmesi daha kalıcı davranış biçimine dönüştürülmesinde öğretmen en önemli öge olarak yer alır. Bu nedenle öğretmenler, bilişsel açıdan bilgi aktarımıyla beraber öğrenciler için değerlerin uygulayıcısı rolüyle model olmalıdır (Bağcı Çeliksoy, 2019).

2.5 Değerler Eğitimi Yaklaşımları

Yaklaşım; öğrenmenin bir içsel süreç olarak gerçekleşmesi amacıyla, dışsal etkenlerin düzenlenerek ihtiyaca uygun biçimde öğrenme ortamının verimli hale getirilmesi faaliyetidir. Yaklaşım kavramı, öğrenme ile öğretme kavramlarının beraber kullanılmasıdır. Hangi yaklaşım kullanılacak ise, kazandırılması hedeflenen bilişsel, duyuşsal ve davranışsal amaçların belirlenmesi ile bir ve ya birkaç yaklaşımın bir arada uygulanmasıyla belirlenmektedir (Keskin, 2016).

Değerlerin öğretiminde kullanılan yaklaşımlar “işbirlikçi” ve “çoğulcu” yaklaşımlar olarak iki gruba ayrılmaktadır. İşbirlikçi yaklaşımın savunulması, değerlerin direkt aktarılabilmesini ve ya öğretilibilmesini belirtir. Çoğulcu anlayışın savunulması ise, bilişsel süreçlerin değerleri benimsetmek amacıyla değer sunumu ile tartışmaları öne çıkarılmasıdır (Aydın, 2014). Değerler, eğitim aracılığıyla öğrenilebilen ve öğretilen bir alan olduğu gibi, insanlığın tarihinden bu yana var olduğu söylenebilir. Topluların varlıklarını koruyarak, sürdürme konusunda değerler olmazsa olmaz bir yere sahiptir. Bu durum göz önüne alındığında değerlerin ne şekilde öğretileceği ve de aktarılacağı konusu büyük önem arz etmektedir. Değerler eğitiminin nasıl verileceği sorusu hakkında literatürde çeşitli görüşler vardır. Genel olarak değerler eğitiminde altı maddelik bir yaklaşımdan söz edilmektedir. Bunlar şu şekildedir (Bacanlı, 2006):

- Öğretici Yaklaşım: Bu yaklaşım, öğretilen belli bir değer grubu kabul eder ve öğrencilere aktarır.

- Klasik Yaklaşım: Öğrencilere felsefe anabilim dalından bir takım seçimlik dersler aldırılarak bir takım değerlerin kazandırılmasına dayanmaktadır.
- Yaşantısal Yaklaşım: Bu yaklaşım öğrenciler arasında bazı öğrencilerin model olarak seçilip diğer öğrencilere değer kazandırmada yararlanılmasını öngörmektedir.
- Gelişmeye Yönelik Yaklaşım: Yaşantısal yaklaşımın kişiselleştirilmiş bir modeli gibi görünse de, öğrenciye gerçek dünyada değerleri sorgulamayı ele alır.
- Gelişimsel Yaklaşım: Kişilerin çeşitli gelişim dönemlerinde diğer gelişim özellikleri ile de bağlantılı olarak bir takım değerleri kazanmalarını amaçlar.
- Meslek Öncesi Yaklaşımı: Genel amacı bir yandan meslek kazandırılırken bir yandan da öğrencilerin değer ile tanışmalarını sağlayacak bir ders verilmesi niteliğini taşır.

2.5.1 Değer Gerçekleştirme

Değer gerçekleştirme, kişinin içsel anlamda inanç, duygu, önemlilik vb. durumlarının bilincinde olması, ayrıca güçlü ve zayıf yanlarının da farkında olmasıdır. Değer gerçekleştirme yaklaşımının temelinde kişinin kendinin farkında olması vardır. Bu farkındalık ise kişinin içsel ve çevresel etkilere karşı tepki geliştirmesi, kavramı ve yorumlaması, algılama ve tutum geliştirmesinde belirleyici olabilmektedir. Bu tür değerlerin edinilmesi ve mevcudiyeti kişiye yaşamı boyunca karar alma, kararı uygulama ve yargılama yapabilme konusunda rehberlik edebilmektedir (Baysal, 2013). Değer gerçekleştirme yaklaşımında öğretmenlerin asli bir rolü olduğunu belirten Akbaş (2008)'a göre “eğiticinin görevi, öğrencinin hayatın anlamını bulmasına, kendi değerlerini oluşturarak yaşam becerileri geliştirmesine destek olması, öğrencinin etkin bir insan olarak bütün bu durumlarla başa çıkmasını sağlamaktır. Değer gerçekleştirme yaklaşımı, bireyin sahip olduğu değerlerin özelliğinden ziyade, bireylerin değerleri elde etme tutumu üzerinde durulur.”

Yaklaşımın amacı kişinin kendi değerlerini ve tercihlerini açıkça ifade edebilmelerini sağlamak, öğrencinin kendisini oluşturabileceği değerleri elde etmesine yardımcı olmak ve genel olarak da kişilerin değer elde edebilme sürecinde yol planını sunabilmektir. Böylece yaklaşım kişinin kendi inanç, tutum, yargı, duygu, öncelik ve değerleri hakkında farkındalık sağlaması kolaylaşabilir (Keskin, 2016). Başarılı bir değer gerçekleştirme için öğrencinin “ilk olarak değer tercihini açıkça söylemeli, bu değeri yansıtmalı, tercihini değerlendirmeli ve günlük yaşamında uygulamaya koyması, bunları yapabilmesi için yaratıcı ve eleştirel

düşünmeye sahip olması” önerilmektedir (Akbaş 2008). Değer gerçekleştirme yaklaşımında; değerlerin açıklaması, analizi ve ahlaki muhakemesi alt yaklaşımları oluşturmaktadır.

Değer Açıklama

Değerlerin açıklanması yaklaşımı Balcı (2008)’ya göre “insanların yaşantılarından yola çıkılarak değerlerin fark edilmesi, bu değerlerin seçilmeleri ve açığa çıkarılmaları amaçlanır.” Değerlerin açıklanması yaklaşımı temel olarak, değerlerin içselleştirilmesi ile sağlanmaktadır. İnsanların istenilen değerleri yansıtmaları için onların değerlerinin değiştirilmesi için çabalanır. Bu yaklaşımla herhangi bir değer kazanılması, başarılı olunabilmesi için üç farklı basamak yer almalıdır (Akbaş, 2008):

- Birinci Basamak Seçme: Değerleri bağımsızca seçmeleri bireylerin cesaretlendirilmesi, değerlerin belirginleştirilerek alternatif oluşturulmasına yardımcı olma, belirginleştirilen alternatifin değerlendirilmesine yardımcı olma.
- İkinci Basamak Ödüllendirme: Kişinin yapmış olduğu seçimlerle bağlantılı olarak mutlu ve tatmin olması sürecinde, seçimlerinin başkaları tarafından onaylanmasına fırsat verme.
- Üçüncü Basamak Davranmak: Seçilmiş olan değerlerin, yaşanılan değerlere kıyasla tutarlı olması, özendirme ile bireylerin hayatlarındaki davranışları sonradan tekrarlaması için yardımcı olma.

Değer açıklama yaklaşımını kazanım ve öğrenme sürecinin parçası olarak yorumlayan Kaymakcan ve Meydan (2014)’a göre bu yaklaşım değerleri “bireyin kimlik kazanma ve sosyalleşme sürecinde toplumun değer unsurlarından çoğu zaman bilinçsiz bir şekilde aldığı davranış normları olarak görür. Açıklanan değerler kapsamında bireyden, önceden tespit edilen değer doğruluk ya da yanlışlığını sorgulaması, farklı bağlamlarda nedenler ve sonuçlar üzerine fikir yürütmesi yerine değer anlamını ve değer ile ilgili örnekleri bilip takdir etmesi beklenir.”

Değer Analizi

Yaklaşımın temel amacı; öğrencilerin karşılaştığı değerler ile ilgili problemler hakkında karar verebilmesi için bilimsel araştırma, mantıksal düşünme aşamalarına yardım etmektir. Değer içeriğinde var olan soru ve sorunları mümkün olduğunca duyguları

katmadan, mantık çerçevesinde ve inceleyerek neticeye varmak, değer analizi yaklaşımının başlıca yöntemidir (Doğanay, 2006). Değer analizi yaklaşımı ile hedeflere ulaşmak ve karar vermek, bu süreçleri etkin bir biçimde kullanmayı amaçlar. Oluşan süreçler şu şekildedir (Bacanlı, 2006):

- Değer sorusunu belirleme ve açığa kavuşturma
- Olguları birleştirme
- Olguları değerlendirme
- Olguları açığa kavuşturma
- Geçici bir değer kararına ulaşma
- Kararda anlatılmak istenen değer kuralını test etme.

Ahlaki Muhakeme

Bu yaklaşım, ahlaki sorgulama, ahlaki tartışma ya da ahlaki ikilem yöntemi olarak adlandırılmaktadır. Ahlaki muhakeme yaklaşımı, öğrencilerin davranışlarına rehberlik etmek ve ahlaki ilkeler ortaya koymaları için katkı sağlar. Öğrenci ileride karşılaşacağı sorunlarla yüzleştirilir, çünkü öğrencini gelecekte sergileyeceği davranış ile toplumun beklentilerine uygun olup olmadığını ortaya koyar. Ahlak muhakeme eğitiminin öncelikli amacı ahlak bakımından bireyi üst seviyelere ulaştırmaktır. Bunun için ise insanlara belirli değerleri aktarmak değil, akıl ve mantığını harekete geçirecek eğitim programları oluşturulmasının gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu konuya ilişkin yapılacak eğitim bir dersin konusu ya da içeriği olmaksızın bütün okulun görevi olmalıdır (Akbaş, 2008).

2.5.2 Karakter Eğitimi

Karakter eğitimi yaklaşımı sosyal bir faaliyet olarak, bireylerin sosyal çevre içerisinde var olması ve gelişmesi düşüncesine dayanmaktadır. Kişilik eğitimi, ahlaki muhakeme/bilişsel gelişim, duyuşsal öğrenme, yaşamsal beceriler, vatandaşlık görevleri, sosyal sorumluluk, madde kullanımı, şiddetin önlenmesi, çatışma ve çözme gibi eğitimleri çevreleyen şemsiye kavram olarak kullanılır (Akbaş, 2008).

Karakter eğitimi “örtük ya da açık program aracılığı ile yetişen yeni neslin temel insani değerleri kazanmasında, değerlere karşı duyarlılık oluşturmada ve bütün bunları

davranışa dönüştürme konusunda yardımcı olmak şeklinde tanımlanabilir. Karakter eğitimi yaklaşımı, başlıca ahlaki değerlerin öğretilmesi için okul ve öğretmenin daha etkili ve doğrudan rol alması gerekliliğini vurgular. Uygulamada da iyi karakteri sembolize eden başlıca değerler saptanarak bu değerlerin kazandırılması amacıyla okul ve sınıfta uygulanması gereken metotlar önerilmiştir. Önerilen bu yöntemler bütün okul yaşamı ile beraber veli ile dışsal faktörleri de içerisine alan geniş bir kapsam oluşturmaktadır (Kaymakcan ve Meydan, 2014).

2.5.3 Vatandaşlık Eğitimi

İnsanların toplum olarak bir arada yaşıyor olmaları hem kendi içlerinde hem de devletle olan ilişkilerinde düzen, uyum, saygı vb. yazılı ve yazısız kurallara uyulması gerekmektedir. Bu kurallara uyum ise vatandaşlık eğitimi ile değere dönüşebilmektedir. Vatandaşlık değerleri, toplumdaki formal ve informal ilişkilerde temel öneme sahip olduğu gibi aynı zamanda hukuki ilişkiler için de geçerlidir. Bu kapsamda vatandaşlık eğitimi içerisinde bireyin parçası olduğu topluma uyumu, toplumun kural, kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerde saygıyı amaç edinir (Akbaş, 2008).

2.5.4 Ahlak Eğitimi

Ahlak eğitiminin amacı, insanların düşünce yeteneklerini, gelişimlerine uygun şekilde harekete geçirmek ve ahlaki problemlerini çözmek için kendilerine daha yeterli ve kompleks düşünme becerileri kazandırmaktır. Bunun için de geleneksel yöntemlerde olduğu gibi ahlak eğitiminde bir dizi değerleri öğretmek yerine, ahlaki yargı gelişimini teşvik edecek bir program önerilmektedir. Bu görüşüne göre ahlaki bir zıtlık durumunda kişinin iyiyi ve doğruyu nasıl yapacağını kendi kendine keşfetmesi, bunu nasıl yapması gerektiğinin kendisine öğretilmesinden daha önemlidir (Bacanlı, 2006).

Akbaş (2008)'a göre ahlak eğitiminde “öğrencilerin davranışlarına kılavuzluk edecek etkili ve dinamik ahlaki fikirler yalnızca bütün kurumların, araçların ve eğitim hayatına ilişkin gereçlerin işbirliği ile yapılabilir. Öte yandan bu tür hayata ilişkin geniş ahlak eğitimi, eğitim kurallarını, temel değerleri, okul ortamını, kültür-sanat faaliyetlerini ve öğretmen davranışlarını içermektedir.”

2.6 Spor Kavramı

Günümüzde spor; kültür, politika, ekonomi ve toplumsal olarak birçok olgu ile bir arada dile getirilmektedir. Bireylerin düzenli şekilde katılım gösterdiği sportif faaliyetler sağlıklı bir bedensel yapının gelişimine katkı sağlarken, ruhsal gelişimini de desteklemektedir. Gelecekte toplumsal hayatta görev atfedilecek yetişkinlerin iyi ve doğru alışkanlıklar kazanmaları, bireylerin birbirleriyle iyi ilişkiler sağlamaları ve sürdürmeleri çocukluktan başlayan spor yaşantısı oldukça büyük öneme sahiptir. Çocukluk ve ergenlik döneminde sportif etkinliklere katılan bireyler, ailenin olumlu ve ya olumsuz telkinleri ile kalıtımsal özellikleriyle, şehirde ya da kırsal bölgede yaşıyor olması, kilosunu ve sağlık durumu da önemli rol oynamaktadır (Yazarer ve ark., 2004).

Köken olarak latince “disportare” veya “departare” olan, hareket halinde olmak, taşımak ve alıp götürmek anlamı taşıyan “spor” sözcüğü 19. yüzyıldan bu yana bütün dünyada kullanılan bir sözcüktür (Kazak, 2010). Tanımına bakılacak olursa, en kolay ifade ile spor hareket manasına gelmektedir. Bu hareket ise ister bireysel ister grup halinde olsun belli kurallarla, bir disiplin çerçevesinde yapıldığında sosyolojik bir eylemdir denilebilir. Tanrıverdi (2012)’ye göre spor, hedeflenen amaca ulaşmak için ya da bir rakip ile verilen mücadele ile daha önce belirlenmiş standartlar kapsamında yapılan, bireysel ya da topluca gerçekleştirilen, karşılaştırmayı yapana ve seyirciye keyif veren bedensel ve ya zihinsel faaliyetlerdir. Bu durumda önemli olan zihinsel ve fiziksel etkinliklerin belirli kurallar çerçevesinde şekillenmesidir. Zihinsel ve fiziksel faaliyetlerin çeşitliliği sporu farklı kollarına ayırmıştır.

Spor, bireylere psikolojik sağlamlık kazandıran, toplumsal davranışlarına şekil veren, motorsal ve zihinsel olarak belli bir düzeye erişmesini sağlayan, pedagojik ve biyolojik bir olgudur (Ölmez, 2010). Bir başka ifadeyle spor, özel gereçlerle ve belirli bir alanda, belli bir zaman aralığında rekor amacıyla yapılan, yarışmaya dayanan bedensel egzersizlerdir. Spor felsefi olarak ele alınacak olursa, spor adaleti, sporun temeli ve kavramıyla, spor felsefesi ve spor bilimleri bakımından geniş bir bilgi alanıdır. Toplum bilimi açısından spor; belli kuramlar ve farklı bilim dallarının, işbirliği gerçekleştirerek toplumsal yapı ve sosyal davranış biçimleri ile sporun topluma olan etkileri incelenmektedir (Tatlısu ve Bayraktar, 2020).

2.7 Türkiye’de Spor Eğitimi

Sporun eğitimle ilişkilendirilmesinde “beden eğitimi” kavramı kapsamında ele alınması gerektiği ifade edilmektedir. Zira spor ve eğitim ikilisinin birbirini tamamladığı kabul edilmektedir (Devecioğlu, Çoban ve Karakaya, 2011). Türkiye’de spor ve spor eğitimi konularına kalkınma planlarında kısmen yer verilmiş, daha kapsayıcı olarak eğitim ve sağlık kapsamında değerlendirmeler yapılmıştır (Karakaya, 2007). Türkiye’de spor eğitimi, çeşitli yaş grupları, eğitim kademeleri ve özel birimlerde verilmektedir. Kaya, Şimşek ve Erzeybek (2018)’e göre Türkiye’de spor, bir kamu hizmeti olarak devlet tarafından teşvik edilerek, desteklenmekte, spor kulüplerine ise belli oranlarda mali yardım yapılmaktadır. Bu kapsamda spor tesislerinin sayıları artırılmış olmakla birlikte spor yapanlar ve spor tesislerinin nicel ve nitel olarak geliştirilmesi gerekmektedir.

Berkant ve Hekimoğlu (2021) spor lisesinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yaptıkları çalışmalarının sonucunda; öğretmen sayısının yetersiz olduğu ve öğretmenlerin alanlarında gereken bilgilere sahip olamadıklarını, sporcu yetiştirme görevini ise gerçekleştirememesinin en başlıca nedenlerinin tesislerin yetersizliği, ödenek sorunları ve bunun sonucunda ortaya çıkan malzeme eksikliği olarak tespit etmişlerdir. Spor alanında etkin ve verimli olunabilmesi için tesisler yapılması, stadyumlarının içerisine derslik yapılması ve öğretmen alımının yapılması gerektiğini önermişlerdir.

Kul ve Hergüner (2018) beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin belirttiği sorunları ve bu sorunların öğretmenlerin performansının nasıl etkilendiklerinin incelendiği çalışmada; beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki, tesis ve ders kaynakları, okul ve aile ile ilgili sorunlarının performanslarını etkilediği sonucuna varmışlardır.

Temiz ve Sivrikaya (2021) beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin dersler sırasında karşılaştıkları sorunlar adlı çalışmalarında; mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin gerçeklik şoku yaşadığı, yetersiz rehberlik hizmetleri, iş yükünün fazla oluşu, sürekli değişen eğitim sistemi, dersin statüsünün düşük olması gibi nedenlerle, öğretmenlerin yoğun stres altında kaldığı ve mesleki tükenmişlik seviyelerinin arttığı, iş ve yaşam doyumlarının düştüğü sonucunu elde etmişlerdir. Bu kapsamda spor eğitiminin gelişiminde spor ve sporla ilgili müfredat dâhil olmak üzere lisans eğitiminden itibaren yeniden yapılanmaya gidilerek aşamalı olarak güncelleştirmeye gidilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Uğraş (2018) beden eğitimi öğretmenlerinin kendilerini hangi alanlarda yetersiz hissettiklerini incelediği çalışmasında; beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim sürecinde derslerini işlerken bilgi aktarmada ve öğretim yöntemleri konusunda bir takım sorunlar yaşadıkları sonucuna varmıştır. Ayrıca öğretmenlerin mevzuat, ölçme ve değerlendirme konularında bilgi eksikliğinden kaynaklı sorunlar yaşadığını tespit etmiştir. Hizmet içi eğitimlerin, ihtiyaçlar doğrultusunda düzenlenip verilmesini önermiştir.

2.8 Spor Eğitimi Yoluyla Kazanılan Değerler

Sporun insana kattığı değerler konusunda Devocioğlu, Çoban ve Karakaya (2011), Berkant ve Hekimoğlu (2021) gibi araştırmacı ve yazarlar sporun sağlıklı bir nesil ve toplumun yetişmesinde hem fiziksel ve ruhsal bakımından hem de mental ve ahlaken son derece önemli olduğunu, ayrıca sporun bu unsurları güvende tutabilecek bir araç olduğunu belirtmişlerdir. Geniş açıdan sporun kazandırdığı değerleri yorumlayan Turkay ve Çeviker (2016), Başoğlu (2017); ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın başlıca unsuru olan sporun, öncelikli olarak kişilerin beden ve ruh sağlığını geliştirdiğini, bununla beraber kişilik oluşumunu, karakter özelliklerinin doğru yönde gelişimini sağlayarak, bilgi, beceri ve yetenek kazandırdığını, kişilerin çevreye uyumunu kolaylaştırarak, toplumların ve uluslararası dayanışmanın ve barışın sağlanmasında mücadele gücünü arttırmak gibi değerler kazandırdığı ifade etmişlerdir.

Aköz (2018) beden eğitimi ve spor derslerinde verilen değerler eğitiminin öğrencilerin olumlu sosyal davranış düzeylerine etkisini incelediği çalışmasında; “beden eğitimi ve spor derslerinde verilen değerler eğitimi öncesi ve sonrası öğrencilerin olumlu sosyal davranış düzeyleri arasında anlamlı bir değişim olduğu sonucuna ulaşmıştır. Özseri ve Altın (2021) sporcu eğitim merkezlerinde eğitim gören sporcuların ahlaki karar alma tutumlarındaki değişimlerin tespit edilmesi amacıyla yaptıkları çalışmalarında; sporun kattığı değerler açısından yaş ilerledikçe ahlaki karar alma tutumunda olgunluğa bağlı iyileşme olduğu, branş seçiminde ise güreş sporunun atletizm sporuna göre ahlaki karar alma tutumuna daha fazla olumlu etki yaptığı sonucunu elde etmişlerdir.

2.8.1 Spor Kültürü

Spor kültürü, genel bir tanımlamayla spor yapan ve sporu içselleştiren bir toplum yapısını ifade etmektedir. Başka bir ifade ile spor kültürü, spora ilişkin her türlü olumlu-olumsuz; maddi-manevi değeri, ürünü ve davranışı belirtmektedir (Kaplan ve Akkaya, 2014).

Spor kültürü, olimpiik değeriilerin içerisinde yer alan; adalet, eşitlik, ahlak vb. ilkeleri içeren bir kavramdır (Güzel ve ark., 2012).

Spor kùltürünün gelişmesi ve yerleşmesinde başlıca öneme sahip olan spor ahlakı ise sporun gelişmesi için, spordaki paydaşların sorumluluklarını adil, dürüst ve saygı çerçevesinde icra etmelerini hedeflemektedir. Spor ahlakının amacı, spor ortamındaki kuralları ve normların içselleştirilip sportif etkinliklerde ortaya konmasını sağlamaktır. Bu amacın gerçekleşmesi için sporcuların yetişmesinde rol alan kişilerin, bu konuya vakıf olmaları gerekmektedir (Tarakçioėlu ve Doğan, 2013).

Spor kùltürü genel olarak, toplum tarafından sporun kùltürel normlar arasında kabul edilmesi, ancak ahlak ilkeleri kapsamında bir anlayışla spora karşı gelişen bir tutumu içermektedir. Spor kùltürünün temeli olimpiizme dayanmakta olup ilerleyen başlıklarda bu konuya yer verilmiştir.

2.8.2 Olimpiik Kùltür

Olimpiik kùltür, insanın kendisini bir dünya vatandaşı olarak görüp buna göre yaşayabileceği, insan yaşamını tamamlayan, özel bir eğitim gerektiren, ahlak, sanat ve bilim ağırlıklı olan, bir ortak inanış, bir tavır alma biçimidir. Yani olimpiik kùltür, spordan ve spor kùltüründen temellenen ama onları da kuşatan bir kùltürdür ve yaratılması gerekir. Çünkü kùltür, insanların kendilerine düşen görevi yerine getirerek birlikte kurdukları bir yapıdır. Olimpiik kùltürün yaratılması için birçok insanın emeğine ihtiyaç vardır. Başta değer bilincinin oluşmaya başladığı aileler olmak üzere, öğretmen, okul yöneticileri, antrenörler, hakemler, basın mensupları ve diğer tüm yöneticiler sorumluluk taşımaktadır (Öztürk Kuter ve Kuter, 2012; oknaz ve ark., 2010).

Bir öğrenme süreci olan olimpiik eğitim, bilgi kazanmak, olimpiik ilkeleri anlamak, denemek ve yayılmasını sağlamak konularında katılımcılar cesaretlendirilmektedir. Olimpiik eğitimin bakış açıları ve avantajlarında etkin olan bazı faktörler vardır. Bu faktörler; yaşam kalitesini geliştirme gücü, en uygun fiziksel, zihinsel ve sosyal becerileri için zengin bir materyale sahip olması, sağlık ve geleceğe dair programlar ile yaşam şeklini geliştirmeyi hedeflemesi, gelenekleri ve çeşitli ÷lkelerin kùltürlerini öğrenebilme, programların tüm yaş gruplarını, kategorileri ve farklı insan yapılarını kapsaması ve gençlerin spor ile birbirlerini daha iyi anlamalarına, arkadaşlık kurmalarına ve daha barışıl bir dünya kurulmasına yardım etmesidir (Güzel ve ark., 2012). Bu kapsamda Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Tüzüėü'nde

(2007) belirtildiği üzere olimpik eğitimin amacı ve ilkeleri şu şekilde belirtilmiştir (Çoknaz ve ark., 2010):

“Olimpik eğitim programlarını, her eğitim düzeyindeki okullarda spor eğitimi ile ilgili kurumlarda, üniversitelerde, olimpik eğitim veren kurumlardaki ulusal olimpiyat akademilerinde, olimpiyat müzelerinde ve olimpik hareketle ilgili tüm eğitim programlarında okutmak, öğretmek ve olimpiyatın temel ilke ve değerlerinin ülkede özendirilmesini sağlamak ve kurslar düzenlemek, temel olimpiyat ilkelerinin yayılmasını temin etmek için spor yönetiminin eğitimine katkı sağlamaktır.”

Olimpik kültür doğası gereği çok kültürlüdür. Pek çok kültürün aynı zamanda, yan yana, birlikte var oldukları bir kültürdür. Önemli olan kültürlerin kimliklerinin ezilmesi değil, her birinin kendi kimliğiyle daha evrensel bir eyleme katılmalarıdır. Olimpik kültürün kuşatıcılığı bütün toplumlara ilişkindir. Spor yapan insanların, toplumların spor kültürlerini birlikte oluşturacakları bir kültürdür. Olimpizmin ülküsü tüm insanların böyle yaşadığı bir dünyadır. Olimpik ülkü spor yapan insana ulaşmaya çalışacağı amaçları gösterir (Öztürk Kuter ve Kuter, 2012).

2.8.3 Olimpizm

Olimpizm, Çoknaz ve ark. (2010); Güzel ve ark. (2012)'na göre; “beden gücü ve becerisi ile birlikte insan aklının gelişmesini amaçlayan ve böylece insanın tüm niteliklerinin bir uyum içinde gelişebileceğini düşünen bir felsefedir. Olimpizm, bir ruh durumudur, yaşam biçimidir, mükemmelliği yakalayan insan görüşüdür. Asalet ve tertemiz ahlak okulu ve bir çıkarsız ideal inancıdır.” “Uluslararası Olimpiyat Komitesi Antlaşması (2015)” ile olimpizmin temel ilkeleri şu şekilde kabul edilmiştir (IOC, 2015):

- Olimpizm dengeli biçimde vücudun, irade ve beynin tüm niteliklerinin çalıştırıldığı bir yaşam felsefesidir. Eğitim ile spor kültürünü kaynaştıran olimpizm, gayret göstermenin verdiği mutluluğu, örnek olmanın eğitimsel değerini, sosyal sorumlulukla, evrensel temel etik ilkelere yönelik, saygıya dayanan yaşam tarzının oluşturulmasını amaçlamaktadır.

- Olimpizmin amacı sporu insanlığın dengeli gelişimine sunarak, saygının korunmasını ve barışçıl bir toplumun oluşmasını sağlamaktır.

- Olimpiyat hareketi bütün bireylerin ve varlıkların uyum içinde, organize, evrensel ve ideal eylemlerinden oluşmaktadır. Bütün kıtaları kapsayan, Olimpiyat Oyunlarında

dünyada ki bütün sporcuları bir araya getirerek zirveye ulaşıır. Simgesi de iç içe geçmiş beş halkadır.

- Spor faaliyetlerine katılmak her insanın hakkıdır. Hiçbir birey ayrımcılığa maruz kalmaksızın, olimpiyat ruhu ile spor yapma hakkına sahip olmalıdır. Bunu yapabilmek için toplumların dostluk, dayanışma ve fair-play anlayışına hâkim olması gerekmektedir.

- Sporun toplum çerçevesinde yapıldığı zaman, olimpiyat hareketi içerisindeki spor kuruluşlarının belli başlı haklara, yükümlülöklere ve bağımsızlığa sahip olması gerekir. Bunlarla beraber spor kurallarının özgürce oluşturulması, kontrol edilmesi, kuruluşların yapılarının belirlenmesi ve yönetilmesi, dış etkenlere maruz kalmadan özgür bir biçimde seçme hakkına sahip olunması ve iyi yönetim ilkelerinin de uygulanmasını sağlama sorumluluğu yer almaktadır.

- Irk, dil, din, politika, cinsiyet ya da bir başka nedenle, herhangi bir ülke ve ya kişilere karşı ayrımcılık yapılması, olimpiyat hareketinin benimsenmemesidir.

- Olimpiyat hareketine dahil olmak olimpik antlaşmanın kurallarına uyum sağlamak ve IOC tarafından tanınmakla mümkündür.

2.8.4 Fair Play

Fair play (sportmenlik) kavramı çeşitli anlamlar taşıyarak zaman geçtikçe daha anlamlı hale gelmiş ve iyi oyun ortaya koyabilmek adına yerine getirilmesi gereken kurallar olarak düşünölmüştür. Fair play, sporda ne pahasına olursa olsun kazanma zihniyetinin aksine sporda ahlak, etik, iyi davranış gösterme ve fiziksel, zihinsel ve ruhsal olarak sağlıklı değerlere sahip sporcuların yetişmesine yönelik bir kavramdır (Yıldıran, 2004). Fair play kavramını iyi davranışlar olarak yorumlayan Uzun, Karakuş, Barut ve Çebi (2021)'ye göre fair play, “sporcuların yarışmalar esnasında, güçleşen şartlar altında dahi kurallara sabırla, tutarlı ve bilinçli olarak riayet etmeleri, fırsat eşitliğini bozmamak amacıyla haksız avantajları kabullenmemeleri, rakibin haksız dezavantajlarından yararlanmaya kalkışmamaları, rakibi düşman değil, aksine oyunun gerçekleşmesini sağlayan, eşdeğer haklara sahip birey ve partner olarak görmeleri ve değer vermeleri çabalarında kendini göstermektedir.”

Fair play kavramının saha içerisindeki oyunu direkt olarak etkilediği görölmekle birlikte, spor eğitmenlerinin antrenmanlarda veya derslerde sadece spor eğitimi olarak değil spor ahlakını ve genel ahlaki kuralları ön plana koyarak eğitim vermeleri gerektiği ifade edilebilir. Özellikle kontakt sporlarda ve karşılıklı mücadele sporlarında çocukların

sportmenlik üzerine düşünce yapılarının gelişimine çok dikkat edilmesi gerekmektedir. Sporcuların müsabaka esnasında birbirlerine düşman olmadığı sadece rakip olduğu düşüncesini benimsemeleri ve herkesin müsabaka esnasında karşılıklı saygı eşliğinde oynaması gerektiğini unutmaması önemlidir.

2.9 Antrenör Kavramı

Antrenör, spor dalına özgü olarak spor etkinlikleri ve antrenmanını gerçekleştiren, çeşitli teknik ve taktikler sunarak, sporcularının fizyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal yönden gelişimlerine katkı sağlamak amacıyla, teorik bilgi ve tecrübesini sporcusu ile paylaşarak sporcusunun yetenek ve becerilerini geliştirmeye odaklanan, onları destekleyen, yönlendiren kişidir (Terlemez, 2019).

Antrenör, öncelikli olarak sporcunun kendisine has özelliklerini belirler ve onları geliştirecek ve sosyal çevresine karşı olumlu tepkiler sergileyebilmesini sağlamak amacıyla eğitim uygular, grup halindeki etkinlikleri gerçekleştirebilmelerini sağlamak içinde organizasyonlar düzenleyen eğitici olarak ifade edilebilir.

Spora yön veren, sporcuların yaptığı branşlar da yetenek geliştirerek ve yarışmalara hazırlayan antrenörler, süreci kendi tecrübe, bilgi ve becerilerini harmanlayarak sporcuların yeteneklerine uygun şekilde hazırlayan bir spor insanıdır. Diğer taraftan sporcular için örnek bir eğitici, takım üzerinde de etkisini en iyi yönde gösteren kişidir (Terlemez, 2019).

2.9.1 Antrenör Tipolojileri

Günümüzde antrenörlerin önemi giderek artmakta ve antrenörler çeşitli roller üstlenmektedir. Sporcu öğrenciler söz konusu olduğunda bu roller daha da önem kazanmaktadır. Antrenörler, öğrenci sporcular için önemli rol modeller olma eğilimindedir ve genellikle birlikte geçirdikleri uzun süreler boyunca kişisel, profesyonel ve atletik gelişimi şekillendirmede önemli rol oynarlar.

Antrenörlerin davranışları, tutumları ve değerleri oyuncular tarafından sadece spor ortamlarında değil, oyuncuların yaşam bağlamlarında da taklit edilmektedir. Bilimsel araştırma sonuçları çoğu sporcunun hem spor katılımı hem de kişilik gelişimi için eğitimi teşvik eden bir ortamı tercih ettiğini göstermektedir. Antrenör, sporcuların katılımı üzerinde doğrudan etkisi olan spordaki ana figürlerden biridir. Antrenörlerin sadece teknik ve taktiksel

olarak antrenörlük yapmaları değil, aynı zamanda bir kişinin fiziksel, duygusal, sosyal ve bilişsel olarak gelişmesine yardımcı olmaları beklenir (Kayır ve Özbek, 2021).

Antrenörler, sporcuların yaşam becerilerinin gelişimini destekleyen uygun bir ortam yaratır. Antrenörler, sporcularla etkili ve semereli bir ilişki kurmayı amaç edinmelidir. Antrenör davranışlarının sporcular üzerinde oluşturacağı etkiyi bilen antrenör, kuracakları iletişim bağıyla sporcunun performansını olumsuz etkileyen psikolojik nedenlerin oluşmasını da engeller. Antrenör tarafından oluşturulan motivasyonel iklim çok boyutlu olarak düşünülmelidir. Çünkü bu iklim güçlendirici veya güçsüzleştirici olabilir (Sarı ve Köleli, 2020).

Antrenörler, antrenman ortamında antrenmanları üzerinde düşünme, sporcularıyla sorunları tartışma, diğer antrenörleri gözleme ve önceki antrenörlük veya oyun deneyimlerini kullanma fırsatlarına sahip olduklarında kendilerini izleyen sporcular üzerinde çeşitli açılardan etkileyici olabilmektedir. Bu kapsamda antrenörlerin sergiledikleri davranış özellikleri öne çıkmaktadır. Antrenör tipolojileri ya da bu kapsamda tutum ve davranış özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür (Balcı, 2019):

- *Aşırı disiplinli ve otoriter antrenör:* Otoriter antrenör genellikle emir verir, sıkı kurallar koyar, güdülemek için korkmayı kullanır, hâkim bir disiplin ihtiyacını doğru kabul eder ve her şeyin en doğrusunu kendisinin bildiğini düşünür ve sporcuların kendisine soru sormalarına, kendisinin sorgulanmasına müsaade etmez. Bu antrenör tipini sergileyenlerin çalıştırdığı takımlar, başarıda elde etse, takım disiplini de gelişmiş olsa dahi, bir başarısızlık söz konusu olduğunda takım ve sporcularda dağınılıklar olur. Bu tip antrenörler genellikle sevilmemektedir. Bu yöntemin çocuk gruplarında da olumsuz yönleri bulunmaktadır. Zira çocuklar sporu bu yönüyle eğlenceli bulmadıkları için spordan uzaklaşabilirler.

- *Uysal ve iyi huylu antrenör:* Bu tip antrenörler esnek, duyarlı, sporcuların problemlerine ilgi gösteren, sporcuları ile iletişiminde sevgiye, saygıya dayanan bir tarzı vardır. Bu tutumdan hareketle bu tipte ki antrenörün sporcuları, kolay ve rahat bir biçimde kendisiyle iletişime geçebilmektedirler. Bu grupta yer alan sporcular takım içerisinde rahattır ve sporcu sorunları ele alınmaktadır. Ancak bununla beraber bu tipte ki antrenörler de zayıf görünümümlü olarak nitelendirilebilmektedir.

- *Gergin ve hareketli antrenör:* Bu antrenör tipi her ne kadar otoriter görünse de, huzursuz, geçimsiz ve gergin olmaları bakımından otoriter tipteki antrenörden farklı

algılanırlar. Genel görünüşte telaşlı, tedirgin ve düşük özgüvenli olduklarından sporcularda da gereken güveni oluşturamazlar bu durumda sürekli bir gerginlik boyutunda sporcu üzerinde olumsuz etkilere sebebiyet verebilir.

- *Liberal (Gevşek) antrenör:* Bu tip antrenörler her durumu ve ya olayı kontrol ettiğini zannederek, sporcuların kendi istediği şekilde davrandığı bir ortam oluşturan, disiplin ve otoriteyi sağlamakta başarılı olamayan, lider özelliklerine de sahip olmayan antrenörlerdir. Tercih edilir gibi düşünülse de bu tip antrenörlük davranışı başarılı bir tarz değildir.

- *Gayretli antrenör:* Bu tip antrenörler gayret gösterirler, yeni teknikleri takip ederek uygularlar. Sürekli bir biçimde yenilikler ve teknikler öğrenme çabası içerisinde.

- *Uzlaşmacı/İşbirlikçi antrenör:* bu tipteki antrenör uzlaşmacı/işbirlikçi davranışları benimser, sporcuların kendi hedeflerini belirleyerek bu hedeflerine ulaşmaları için nasıl çaba göstereceklerini öğretmek, ilgili metotları kendilerinin oluşturmasını ister. Aynı şekilde sporcularına güvenir, sporcuların kendilerine karşı olumlu bir algı edinmesini sağlar. Bu koşulları sağlayan bir antrenör artık bir arkadaş, duruma göre ise bir lider olabilmeyi başarır. Bunun sonucunda da sporcu antrenör ilişkileri iyi bir iletişim tarzı oluşturacağı gibi sporcunun motivasyonunda olumlu yönde bir artış gerçekleşebilir.

2.9.2 Antrenörlerin Görevleri Nitelikleri

Antrenörün sporcusuna iyi bir biçimde hâkim olabilmesi için birçok özelliğinde kendisinde bulunması gerekir. Antrenör özelliklerinin nasıl olması gerektiği konusunda ilgili çalışmalar yapılmıştır. Antrenörlerde bulunması gereken temel nitelikleri şu şekilde sıralamak mümkündür (Terlemez, 2019):

- *Genel kültür:* Antrenörün sporcuları ile ilişkisini sürekli geliştirmesi ve çevresiyle iletişim kurabilmesi amacıyla antrenörün iyi düzeyde genel kültür bilgisine sahip olması gerekir.

- *Öğrettiği spor branşına hakimiyeti:* Antrenör sporcularına aktaracağı bilgiyi sürekli geliştirmeli ve sporun diğer disiplinlerinde de eğitim sürecinden geçmelidir.

- *Kişilik:* Bir antrenör, genel kültür bilgisine ve öğrettiği spor dalındaki teknik bilgiye hakimiyeti sonradan kazanmaktadır. Fakat kişilik özellikleri genellikle genetik bir durumdur. Kişilik özellikleri yalnızca antrenörün kendisini geliştirerek kazanabileceği bir durumdur.

- *Yeniliklere ve gelişmeye açık olma:* “Antrenörün gerek dünya görüşü, gerekse spor kültürü yeni bilgilere açık olmalıdır.”
- *Örnek olma:* “Antrenör gerek spor yaşamında, gerekse spor dışındaki yaşamında sporculara iyi bir örnek oluşturmaktadır.”
- *Dürüstlük:* “Antrenör, kendisine ve sporcularına karşı dürüst olmak zorundadır. Sporcularının hatalarını ve kendi hatalarını aynı dürüstlikle ortaya koyabilmeli, sporcularına, gerekli performansı sağladıkları takdirde, haklarını elde edecekleri güvencesini, sözle değil, davranışları ile vermelidir.”

Sporcuları geleceğe hazırlayan tüm antrenörlerin görevleri kapsamında taşıması gereken bazı nitelikleri olmalıdır. Kaplan (2018)’a göre bu nitelikler şu şekildedir: Birincisi müsabakalarda başarılı olabilmek için yeterince çaba göstermesi ve gereken adımları atabiliyor olmasıdır. Antrenörlerden beklenen, takımının ya da sporcusunun başarılı sonuçlar elde etmesidir. Bu süreçte her antrenör sporcusunu zihinsel, fiziksel ve duygusal açıdan müsabakaya hazırlayarak onlara rehberlik etmeleridir. İkincisi ise sporcuya yaklaşım şekli ve motive edebiliyor olmasıdır. Çünkü sporcu hem kendisi hem de antrenörü için arzu edilen başarıyı gösterince motivasyon sağlanmış olur. Bu da yalnızca antrenörün sporcusunda gelişebilir özellikleri ortaya koymasıyla sağlanabilir. Antrenör sporcuya ceza yöntemi değil olumlu motivasyon uygulamalıdır. İyi antrenör sporcusunu motive etmekte ceza yönteminden ziyade takdir yöntemi ile yetiştiren ancak ikisi arasındaki sınırları da belirleyen kişidir. Üçüncüsü de sonuca göre tutum ve davranış geliştirebilir olmasıdır. Antrenör, sporcusu başarıyı yakaladığı zaman takdir görüp başarısız olduğunda ise kırıncı davranış göstermemelidir. Sporcusunun güçlü yönlerini ortaya çıkaran antrenör, eleştirel düşünmenin, karşılıklı geliştirebilmenin, sporcusunun hünelerini ve onun güçlü yönlerini de ortaya çıkarmalıdır. Antrenörünün desteğini alan, daima iyi yönde cesaretlendirilen sporcu başarıyı da daha kolay yakalayacaktır.

2.10 İlgili Araştırmalar

Yıldız ve Güven (2019) tarafından yapılan araştırmada, 21 farklı olimpik spor branşında mücadele etmekte olan sporcuların değer yönelimleri incelenmiştir. Araştırmanın nicel bölümü 1125 millî sporcu ve nitel bölümü de 12 millî sporcunun katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma nicel bölümüne ait sonuçlarda, sporcuların en düşük değer yöneliminin yardımseverlik olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca en yüksek değer yönelimi ise

sorumluluk olarak belirlenmiştir. Araştırmanın nitel sonuçlarında ise; sporun birlik ve beraberlik, fedakârlık, disiplin ve özgüven gibi çeşitli değerleri kazandırdığı saptanmıştır.

Özdamar (2017) yaptığı çalışmada, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki değer yönelimlerini incelemiştir. Yapılan araştırma, Mersin ilinde yer alan 56 farklı ortaokulda görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenlerinin katılımı ile yürütülmüştür. Araştırma sonunda, beden eğitimi öğretmenlerinin sırasıyla alan uzmanlığı ve sosyal sorumluluk değerine sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin değer yönelimlerinin cinsiyet, mesleki kıdem ve mesleğini sevme düzeyi kapsamında anlamlı düzeyde bir farklılaşma oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Uluşık (2019) yaptığı çalışmada, yapılandırmacı eğitimin beden eğitimi dersi kapsamında öğrencilerin değer yönelimlerine etkisini araştırmıştır. Araştırma kapsamında Burdur il merkezindeki liselerde öğrenim görmekte olan 1354 öğrenciden toplanan veriler incelenmiştir. Araştırma sonunda, öğrencilerin günlük yaşama dair değerleri ile beden eğitimi dersindeki değerlerin farklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca hoşgörü, saygı, barışçıl olma, dürüstlük ve dostluk değerleri ile sosyal işbirliği arasında anlamlı ilişki belirlenmiştir.

BÖLÜM 3

3 YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, nitel araştırma modellerinden biri olan olgu bilim deseni kapsamında yapılmıştır. Nitel araştırma modeli, önceden belirlenen durum ya da olay hakkında uzun sürede, çok yönlü incelemeler yapabilmek için imkan sağlayan araştırma modelidir. Herkesin farkında olduğu ancak kimsenin ayrıntılı bilgi ve anlayış sahibi olamadığı olguların incelenmesi konusunda olgu bilim deseni tercih edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırma, nitel araştırma desenlerinden görüşme yöntemi ile yapılmıştır. Nitel verileri toplamak amacıyla hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”nda 6 soru (EK-1), “Görüşme Formunda” yarı yapılandırılmış 8 açık uçlu soru yer almıştır (EK-2). Nitel bölüm çalışmaları aşamasında alan yazın okumaları, nitel çözümleme için araştırmacıya çerçeve oluşturmuştur.

3.2 Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, çeşitli branşlardan üçüncü kademe ve üzeri olan antrenörlerden amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örneklemesine göre seçilerek belirlenen toplam 25 antrenör oluşturmuştur. “Amaçlı örnekleme yöntemleri nitel araştırma geleneği içerisinde ortaya çıkmış ve sık kullanılan yöntemlerdendir. Maksimum çeşitlilik örneklemesinde amaç, görece olarak küçük bir örneklem oluşturarak probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini en üst düzeyde yansıtmaya çalışmak ve çeşitlilik gösteren durumlar arasında ne tür benzerlik ve farklılıkların olduğunu tespit etmektir” (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ve yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşan “Görüşme Formu” kullanılmıştır.

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu

Veri toplama aracının ilk bölümünde katılımcıların sosyo-demografik özellikleri olan; yaş, branş, antrenörlük kademesi, görev süresi, öğrenim durumu ve var ise antrenörlük dışındaki mesleği gibi soruların yer aldığı kişisel bilgi formu yer almıştır.

3.3.2 Görüşme Formu

Nitel araştırma yöntemlerinden hazırlanan görüşme formunun oluşturulabilmesi için çalışmanın alt problemlerinin analizi gerçekleştirilmiş ve bu alt problemlerin cevaplanabilmesi için ne tür verilere ihtiyaç olabileceği araştırılmıştır. Görüşme formunda yer alan soruların, katılımcıların kolayca anlayabileceği seviyede sorular olmasına, genel ve soyut sorular olmamasına, kısa yanıtlara sebebiyet vermeyecek sorulardan oluşmamasına dikkat edilerek 14 sorudan oluşan soru havuzu oluşturulmuştur. Görüşme formu kapsam geçerliği bakımından spor bilimleri alanından üç, açıklık ve anlaşılabilirlik bakımından Türkçe eğitimi alanından bir, ölçme ve değerlendirme alanından ise bir öğretim elemanının görüş ve değerlendirmelerine sunulmuştur. Uygulanacağı örnekleme benzer üç antrenör ile görüşme yapılarak tepkileri alınmıştır. Yapılan deneme sonunda, görüşme formunun işler olduğunu gösteren 8 soru görüşme formunu oluşturmuştur.

3.4 Veri Toplama Araçlarının Saha Uygulama Süreci

Araştırma kapsamında görüşmeler, katılımcılar ile belirlenen tarih ve saat doğrultusunda planlanmış ve uygulanmasına 2021 yılı Ocak ayında başlanmıştır. Çalışmaya katılan 3, 4 ve 5. kademede görev yapan 25 antrenör ile normalde tamamı yüz yüze yapılması planlanan görüşmelerin bir kısmı, pandemiden dolayı uzaktan iletişim araçlarıyla Ocak ve Şubat ayları içerisinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmenin başında, araştırma için geliştirilen kişisel bilgi formu aracılığıyla antrenörlerin; yaşı, öğrenim durumu, kademesi, görev süresi ve varsa başka bir mesleği ile ilgili kişisel bilgileri alınmıştır.

Görüşmeler esnasında araştırmacı hem not alma hem de ses kaydedici araç kullanma yöntemiyle, katılımcıların verilerinin kayıt altına alınmasını sağlamıştır. Uygulamanın sonunda etik problemlerin ortaya çıkmasını engellemek için araştırmacı aracılığıyla elde edilen bütün ham veriler muhafaza edilmiştir. Bu durum, süreçten elde edilen verilerin kanılardan, ön yargılardan, araştırmacının yönelimleri ve kaygılarından ne ölçüde uzak olduğunu kanıtlayabilir.

3.5 Verilerin Toplanması ve Bilgisayar Ortamına Aktarılması

Görüşmelerden elde edilen ses kayıtları ve alınan notlar, araştırmacı tarafından yazıya geçirilmiş, düzenlenmiş ve bir doküman haline getirilmiştir.

3.6 Verilerin Analizi

Öncelikle görüşmeler birebir elektronik ortama aktarılarak, yazılı belgeler haline getirilmiştir. Görüşmeye dâhil edilen 25 antrenör A1, A2, A3... şeklinde kodlanarak bulgular tablo halinde verilmiştir. Veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. İçerik analizinde amaç, toplanan verileri açıklayabilecek ilişkiler ve kavramlara ulaşmaktır.

Verilerin ilk önce kavramsallaştırılması, daha sonra bu kavramlara ilişkin mantıklı bir şekilde verilerin düzenlenmesi ile verileri açıklayan temaların saptanması gerekmektedir. İçerik analizindeki dört temel aşama; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodlanan verilerin temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması ile bulguların yorumlanması şeklindedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Verilerin kodlanması; kodlama listesinin genel çerçevesini oluşturan kavram ve temaların ortaya çıkmasını sağlayan kodlar, araştırmacı ve iki uzman tarafından, verilerin okunması sonucu, iki veya üç sözcüklü anlamlı bölümlere ayrılarak oluşturulmuştur. Araştırma ile ilgisi olmayan kodlar araştırma listeden çıkarılarak, uygun adlandırmalar yapılan kodlar kod listesinde yer almıştır. Araştırmayı en iyi şekilde yansıtan kodlar ile kodlama süreci tamamlanmıştır.

Temaların bulunması; kodlama ve kavramlara ulaşılması sonucunda, verileri genel olarak açıklayabilen, kodlar yoluyla ulaşılan kavramlar ile belirli kategoriler altında toplanan temalar belirlemiştir.

Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması; araştırmacı ile iki uzman tarafından, bir sistem oluşturarak düzenlenen veriler, belirli olgulara göre tanımlanmış, ortaya çıkan kavram veya temaya göre birbiriyle ilişkili bir biçimde kendi yorum ve görüşlerine yer vermeden bu bilgileri sunmuştur.

Bulguların yorumlanması; kodlama ve temaların bir araya getirilmesi ile onaylanan temaları yorumlama aşamasında, araştırmacı ve iki uzman tarafından bulguların yorumlanması ve anlamlandırılmasına katkı sağlanmış, bulgular arasında neden-sonuç ilişkisi kurulmuş ve elde edilen sonuçların önemi üzerine açıklamalarda bulunulmuştur.

3.7 Araştırmanın Geçerlik-Güvenirlik Çalışması

Nitel araştırma tasarımlarındaki geçerlik ve güvenilirliğin iyi bir şekilde belirlenmesi, araştırmanın kalitesini belirleyen en önemli faktörlerden birisidir. Bu durum yapılan birçok çalışmada da ifade edilmiştir (Punch, 2005; Golafshani, 2003; Başkale, 2016, Yağar ve Dökme, 2018).

Nitel araştırmalar, nicel araştırmalar gibi sistematik olmadığından geçerliği sorgulanmaktadır. Bu konuda sorgulanan ise, nicel araştırmalarda sıklıkla başvuru alan tanım, yöntem ve testlerin nitel araştırmalarda olmayışı (Yıldırım ve Şimşek, 2018) ve araştırma bulgularının araştırmacıların öznel görüşleri ile ortaya çıkarılmasıdır (Christensen ve ark., 2015). Nitel araştırmalarda sorgulanan bu durumları ortadan kaldırmak ve geçerlik-güvenirliği sağlamak için uygulanan çeşitli tedbirler bulunmaktadır. Bu tedbirler, nitel araştırma tasarımının yapısına uygun olduğu için nicel olarak tasarlanmış araştırmalara göre farklılıklar göstermektedir. Bahse konu bu farklılıklar, “sosyal olguların araştırılmasında dikkat edilmesi gereken bazı unsurlardan” meydana gelmektedir. Çünkü nitel araştırma tasarımlarının odağında bir olgunun var olduğunu ortaya çıkarmak ve onu anlaşılabilir olmasını sağlamak varken, nicel araştırma tasarımlarında ise o olgunun hangi düzeyde var olduğu sayısal özellikler ile ön plana çıkarılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Sonuç olarak bakıldığında bir araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğinin; yapılan o çalışmanın inandırıcılığını, ölçülebilirliğini, bilimselliğini, tekrarlanabilirliğini ve genellebilirliğini yansıtan önemli kavramlar olduğu unutulmamalıdır (Kılınç, 2018).

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik amacıyla “iç geçerlik” yerine “inandırıcılık”, “dış geçerlik” yerine “aktarılabirlik”, “iç güvenilirlik” yerine “tutarlılık” ve “dış güvenilirlik” yerine “teyit edilebilirlik” kullanılabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018; Creswell, 2013; Merriam, 2018). İç geçerlik, gözlenen ilişkinin nedensel olduğuna dair araştırmacının çıkarımının ne derece doğru olup olmadığıdır. Nitel araştırma insanların genel yaşamlarıyla çok az ilgilendiği için bireysel nedensellik daha çok ön plana çıkmaktadır. Böylece dünyanın nasıl işlediği değil, belirli bir grubun belirli bir bağlamda nasıl işlediği dikkate alınır. Dış geçerlik ise araştırma sonuçlarının ne derece diğer insanlara göre genelleştirilip, genelleştirilmeyeceği ile ilgilidir. Bunun için doğal genelleme ve teorik genelleme yöntemlerine başvurulabilir (Christensen ve ark., 2015).

Nitel araştırma tasarımlarında geçerliğin sağlanması için bazı yöntemlerin uygulanması mümkün olabilmektedir. Ancak nicel araştırma tasarımlarında uygulanan güvenilirlik yaklaşımının nitel araştırma tasarımlarında aynı sonucu vermeyeceği söylenebilir. Çünkü nitel araştırmalar yapıldığı zamana, gruba ve bağlama özgü olduğundan, kişiden kişiye değişim gösterebilmektedir. Bu sebeple bir araştırmacının elde ettiği veriler, başka bir araştırmacının farklı bir zamanda ve farklı bir yerde yaptığı araştırmadan elde ettiği verilerden farklı olabilecektir. Ancak güvenilirlik ile ilgili sorunların ortadan kaldırılması için bir dizi işlem uygulanabilmektedir. İlk olarak araştırmacının süreç içindeki konumunu çok açık olarak ortaya koyması gerekmektedir. Böylece kıyaslama yapma imkânı olacaktır. İkinci olarak, veri kaynağı olan görüşmeciler hakkında gerekli bilgilerin verilmesidir. Üçüncü olarak, verilerin elde edildiği zamanın sosyal ortam ve süreçlerinin tanımlanmasıdır. Böylece ortaya çıkan sonuçlar, belli bir sosyal olguya bağlanabilir. Dördüncü olarak, kavramsal çerçeve ve varsayımlar tanımlanmalıdır. Beşincisi ise veri toplama sürecinin ve analiz yöntemlerinin nasıl yapıldığının ayrıntılı bir şekilde açıklanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmada da tüm bu adımların titizlik ile yürütüldüğü söylenebilir.

Güvenirlik konusu da tıpkı genelleştirme gibi nitel araştırma için sorunlu bir alan olabilmektedir. Nitel araştırmada var olan algılar, doğal ortama duyarlık, gerçeklerin bireylere ve içinde bulunulan ortama göre değişim göstermesi gibi özellikler, araştırmacının tekrar edilmesi durumunda benzer sonuçlara ulaşmayı mümkün kılmayacağını göstermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Sonuç olarak bu araştırmada geçerlik ve güvenilirliği sağlamak adına nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan; inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlık ve teyit edilebilirlik stratejilerinden yararlanılmıştır (Lincoln ve Guba, 1985). Bu bilgiler doğrultusunda nitel araştırmaların, kendine özgü geçerlik ve güvenilirlik stratejilerinin bulunduğu görülmektedir. Araştırmacı tarafından da geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması için tüm bu stratejilerin kullanılarak gerekli olan tüm önlemler alınmaya gayret edilmiştir. Buna göre:

Araştırmacı görüşme formunun hazırlanmasından başlayarak verilerin toplanma ve analiz aşamalarına kadar geçerlik ve güvenilirliği artırma noktasında birtakım çalışmalar yapmıştır. Görüşme soruları hazırlanırken fenomenolojik araştırma örnekleri detaylı şekilde incelenmiş, soruların hazırlanma aşamasında da sürekli olarak alan uzmanları ile fikir alışverişinde bulunulmuştur. Yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler uzman incelemesine gönderilmiş ve geri dönütler ışığında gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Görüşme

öncesinde katılımcılara görüşme soruları hakkında bilgi verilmiş ve bu görüşmelerin hangi amaçla kullanılacağı belirtilmiştir. Bu şekilde katılımcıların güveni kazanılmış ve katılımcıların deneyim ve düşüncelerini rahat bir şekilde ifade etmesi sağlanmıştır. Görüşme esnasında gerek görüldüğü durumlarda sorular hakkında ek açıklama yapılmıştır. *Tutarlılığın sağlanması için* araştırmacı gerek ses kayıtlarını yazıya dökerken gerekse de tekrarlı okumalarla veriyle yeterli düzeyde etkileşim sağlamıştır. Ayrıca araştırma sürecinin veri toplama ve analiz aşamaları nitel araştırma deneyimi olan uzman akademisyenler tarafından kontrol edilmiştir. Oluşturulan temalar, kodlar ve görüşme çıktıları akademisyenlere gönderilerek teyitleri alınmıştır. *Aktarılabiliğinin sağlanması için* araştırmanın işlem basamakları detaylı olarak verilmiştir. Kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular, kullanılan örneklem tipi ve katılımcılara ait demografik bilgiler detaylı olarak belirtilmiştir. Araştırmanın *inandırıcılığının sağlanması için* veriyle yeterli düzeyde etkileşim sağlanmıştır. Ayrıca veri toplama ve analiz aşamaları uzmanlar tarafından eleştirel bir bakışla incelenmiş ve geri dönütleri dikkate alınmıştır. Son olarak *teyit edilebilirliğin sağlanması için* ise araştırma kapsamında veri toplanan katılımcıların demografik bilgileri ve verilerin analiz sürecinde açığa çıkan her temaya ve koda ilişkin katılımcı görüşlerinden doğrudan yapılan alıntılar belirtilmiştir (Şahin, 2020).

Nitel araştırmalarda güvenilirliğinin en üst düzeye çıkarılması amacıyla bir takım yöntemlerden yararlanılarak kodlayıcılar arası güvenilirliğin hesaplandığı söylenebilir. Kodlayıcılar arası güvenilirlik farklı uzmanların aynı verileri kullanmasının tutarlılığı olarak da açıklanmaktadır (Sevilmiş ve Yıldız, 2021).

Kodlama işlemi sürecinde yer alan en önemli kısmın, “temaların belirlenmesi” ve “açık bir şekilde tanımlanması” olduğu söylenebilir. İçerik analizinde uzmanların temaları yorumlamasında bir değişim meydana gelmiyorsa, bu durum nesnelliğin ön şartı olan güvenilirliği sağlamaktadır (Miles ve Huberman, 1994).

Bu bilgilerden hareket ile verilerin güvenilirlik hesaplaması Miles ve Huberman (1994)’ın formülü yoluyla hesaplanmıştır. Bu formül aşağıdaki gibidir.

“ $[Görüş\ birliğı\ sağlanan\ tema / (Görüş\ birliğı + Görüş\ ayrılığı\ sağlanan\ tema)] \times 100$ ”

Kodlamayı yapan uzmanlar arasındaki uygunluğu test etmeye yönelik olan yukarıdaki formülün sonucunun % 70’ten daha yüksek olması beklenmektedir (Miles ve Huberman,

1994; Patton, 2018). Formülün uygulanması neticesinde, uzmanların önerdiği 191 koddan 172'si onaylanmış, kodlamaların uygunluğu konusunda $172/(172+19)*100=90$ oranında görüş birliğine varılmıştır. Üzerinde görüş birliği sağlanamayan 19 kod, diğer uygun kodlarla birleştirilmiştir. Elde edilen sonuç neticesinde verilerin analizinin güvenilir olduğu söylenebilir.

BÖLÜM 4

4 BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde nitel verilerin analiz sonuçlarına dayalı bulgulara yer verilmiştir.

Araştırma grubunu oluşturan antrenörlerin takma isim kodlarına, yaşına, öğrenim durumuna, branşına, kademesine, görev süresine, mesleğine ve görüşme tarihine ilişkin bilgilerin dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma grubunu oluşturan farklı branşlardaki antrenörlerin yaşına, öğrenim durumuna, branşına, kademesine, görev süresine, mesleğine ve görüşme tarihine ilişkin sayısal dağılımı

Kodlar	Yaş	Öğrenim Durumu	Branş	Kademe	Görev Süresi	Meslek	Görüşme Tarihi
A1	32	Lisans	Yüzme	3.Kademe	5	Cankurtaran	05.01.2021
A2	40	Lisans	Yüzme	4.Kademe	22	Antrenör	07.01.2021
A3	39	Yüksek Lisans	Futbol	4.Kademe	9	Antrenör	09.01.2021
A4	47	Doktora	Güreş	5.Kademe	15	Akademisyen	11.01.2021
A5	42	Lisans	Voleybol	4.Kademe	15	Antrenör	13.01.2021
A6	30	Lisans	Tenis	4.Kademe	5	Makine Mühendisi	14.01.2021
A7	50	Lisans	Futbol	TFF A	25	Öğretmen	15.01.2021
A8	42	Lisans	Dart	4.Kademe	10	Mekantronik	17.01.2021
A9	64	Lisans	Badminton	5.Kademe	29	Öğretmen	19.01.2021
A10	51	Yüksek Lisans	Badminton	5.Kademe	29	Öğretmen	21.01.2021
A11	41	Yüksek Lisans	Basketbol	3.Kademe	11	Temsilci	23.01.2021
A12	37	Lisans	Bocce	3.Kademe	5	Antrenör	24.01.2021
A13	39	Lisans	Yüzme	3.Kademe	15	Antrenör	25.01.2021
A14	29	Lisans	Voleybol	3.Kademe	6	Antrenör	27.01.2021
A15	40	Lisans	Tenis	3.Kademe	15	Pilates Eğitmeni	28.01.2021
A16	45	Lise Mezunu	Masa Tenisi	3.Kademe	15	Antrenör	29.01.2021
A17	42	Lisans	Güreş	3.Kademe	2	Çiftçi	31.01.2021
A18	40	Lisans	Eskrim	3.Kademe	12	Antrenör	01.02.2021
A19	43	Lise Mezunu	Tekvando	3.Kademe	15	Antrenör	02.02.2021
A20	45	Lise Mezunu	Masa Tenisi	3.Kademe	15	Antrenör	03.02.2021
A21	33	Lisans	Tenis	3.Kademe	11	Antrenör	04.02.2021
A22	35	Lisans	Yüzme	3.Kademe	12	Antrenör	05.02.2021
A23	28	Yüksek Lisans	Atletizm	3.Kademe	6	Antrenör	07.02.2021
A24	42	Lisans	Yüzme	3.Kademe	22	Öğretmen	09.02.2021
A25	25	Yüksek Lisans	Yüzme	3.Kademe	8	Antrenör	10.02.2021

Tablo 1’e bakıldığında, görüşmelere katılan antrenörlerin görev sürelerinin 2 yıl ile 29 yıl arasında değiştiği; yaş bakımından 25 yaş ve 64 yaş arasında oldukları; öğrenim durumu bakımından 1 antrenörün doktora mezunu, 3 antrenörün lise mezunu, 5 antrenörün yüksek lisans mezunu, 16 antrenörün lisans mezunu olduğu; branş bakımından 1 antrenörün dart, 1 antrenörün bocce, 1 antrenörün eskrim, 1 antrenörün tekvando, 1 antrenörün basketbol, 1 antrenörün atletizm, 2 antrenörün masa tenisi, 2 antrenörün güreş, 2 antrenörün voleybol, 2 antrenörün futbol, 2 antrenörün badminton, 3 antrenörün tenis, 6 antrenörün

yüzme branşında olduğu; kademe bakımından 1 antrenörün TFF A, 3 antrenörün 5.kademe, 5 antrenörün 4. kademe, 16 antrenörün 3.kademe olduğu; meslek bakımından 1 antrenörün çiftçi, 1 antrenörün pilates eğitmeni, 1 antrenörün temsilci, 1 antrenörün mekantrik, 1 antrenörün makine mühendisi, 1 antrenörün cankurtaran, 1 antrenörün akademisyen, 4 antrenörün öğretmen, 14 antrenörün ise sadece antrenörlük mesleğini icra ettiği görülmektedir.

Tablo 2. Antrenörlerin antrenörlük mesleği ve sporun hayatlarında hangi değerleri geliştirdiğine yönelik görüşlerine ilişkin bulgular

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	Frekans
Bireysel Gelişim	✓ Kişilik Gelişimi	A1, A4, A8, A12, A16, A20, A22	7
	✓ Özgüven	A4, A8, A11, A12, A14, A19, A23	7
	✓ Disiplin	A5, A7, A9, A15, A17, A24	6
	✓ Özsaygı	A19, A23	2
	✓ Sorumluluk	A9, A24	2
	✓ Sabır	A16, A20	2
	✓ Azim	A16, A20	2
	✓ Sonuçları Kabullenme	A3, A7	2
	✓ Araştırmacı Olma	A1, A22	2
	✓ Başarılı Olma	A14, A17	2
	✓ Mesleki Etik	A9	1
Toplam			35
Ahlaki Gelişim	✓ Dürüstlük	A3, A5, A18, A21, A23	5
	✓ Adil ve Eşit Davranma	A18, A23, A285	3
	✓ Saygılı Olma	A7, A18, A23	3
	✓ Ahlaki Değerler Çerçevesinde Yarışma	A18	1
Toplam			12
Duygusal Gelişim	✓ Empati	A2, A3, A7, A24, A25	5
	✓ Sevgi	A9, A23	2
	✓ Psikolojik ve Ruhsal Dinginlik	A1	1
	✓ Duygusal Bağlılık	A1	1
Toplam			9
Sosyal Gelişim	✓ İnsan İlişkileri	A11, A25	2
	✓ Kurallara Uyma	A15	1
	✓ Saygınlık	A1	1
	✓ İş Birliği Yapma	A2	1
Toplam			5

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin, antrenörlük mesleği ve sporun hayatlarında hangi değerleri geliştirdiğine yönelik görüşlerine ilişkin düşüncelerinde en sık ifade ettikleri durumlardan biri “*Bireysel Gelişim*” teması altında toplanmıştır. Bu tema “*Kişilik Gelişimi, Özgüven, Disiplin, Özsaygı, Sorumluluk, Sabır, Azim, Sonuçları Kabullenme, Araştırmacı Olma, Başarılı Olma, Mesleki Etik*” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“*Kişilik gelişimini sağlar... Hayat boyu araştırıp öğrenmenin gerekliliğine inanmamı sağlamıştır.*” (A1)

“*İnsan, kişiliğinin gelişmesi adına spordan çok şey kazanıyor. Kendine güven önde gelenlerden bir tanesi...*” (A4)

“...Planlı çalışma ve planlamalara uyma alışkanlığı gibi disiplin gerektiren özelliklerimin çok derinden inanarak geliştirdiğini düşünüyorum.” (A5)
“Spor ile birlikte yenilgiyle biten müsabaka sonuçlarını kabullenebilmeyi...” (A3)
“Müsabaka sonuçlarını kabullenebilmeyi ve kamp, antrenman ve müsabakalar süresince disiplinli olmayı...” (A7)
“Spor kişisel gelişimimi ve özgüvenimi geliştirmemi sağladı.” (A8)
“...Spor bende disiplinli bir şekilde çalışmamı, bunun yanı sıra sorumluluk bilinci ve mesleki etik gibi değerlerin gelişmesini sağladı.” (A9)
“...Özgüvenim arttı diyebilirim.” (A11)
“Kendime güvenimi, toplumsal kişilik ve beceri kazandırdı...” (A12)
“Kişilik gelişimi diyebilirim. Örnek verecek olursak sabırlı ve azimli olmak diyebilirim.” (A16)
“Antrenörlüğün benim hayatımda değiştirdiği en önemli şey özgüvenimi arttırmasıdır. Bu benim daha başarılı olma isteğimi arttırdı.” (A14)
“...Sporun katkısı çok fazla, kendime güvenim özsaygım bir o kadar arttı. Eğitimci olarak bir insana dokunmak onu geliştirmek beni çok mutlu ediyor.” (A19)
“...Spor sayesinde kendime olan özgüvenim ve özsaygı değerlerim gelişti...” (A23)
“...Disiplin ve başarıya ulaşmak gibi değerleri geliştirdiğini düşünüyorum.” (A17)
“Spor benim hayatımda sabırlı ve azimli olmak gibi kişilik özelliklerinin gelişmesini sağlamıştır.” (A20)
“Daima araştırmacı olma, kişilik olarak gelişmeye ve kendimi geliştirmeye yöneldim...” (A22)
“Sorumluluk, disiplinli şekilde çalışmak gibi değerler...” (A24)

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin, antrenörlük mesleği ve sporun hayatlarında hangi değerleri geliştirdiğine yönelik görüşlerine ilişkin düşüncelerinde ifade ettikleri durumlardan bir diğeri “*Ahlaki Gelişim*” teması altında toplanmıştır. Bu tema “*Dürüstlük, Adil ve Eşit Davranma, Saygılı Olma, Ahlaki Değerler Çerçevesinde Yarışma*” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“Dürüstlüğün, dürüstçe çalışmanın gerekliliği gibi değerleri anlamamı bir kez daha sağlamış oldu...” (A3)
“Dürüstlük gibi özelliklerimin çok derinden inanarak geliştirdiğini düşünüyorum.” (A5)
“...Saygılı olma...” (A7)
“...Dürüst olmayı, adil ve eşit davranmayı, insanlara saygılı olmayı ve ahlaki değerler çerçevesinde yarışmayı geliştirdiğini düşünüyorum” (A18)
“...Sporculara örnek olmak açısından doğruluk, dürüstlük gibi değerlerin de gelişimini etkiler.” (A21)
“...Mesleğimi en iyi şekilde yapabilmem için öncelikle dürüstlük, ve saygı, adil olma gibi değerlerimi geliştirmemde yol göstermektedir...” (A23)
“...Adil davranma...” (A25)

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin, antrenörlük mesleği ve sporun hayatlarında hangi değerleri geliştirdiğine yönelik görüşlerine ilişkin düşüncelerinde en sık ifade ettikleri durumlardan bir diğeri ise “*Duygusal Gelişim*” teması altında toplanmıştır. Bu tema “*Empati, Sevgi, Psikolojik ve Ruhsal Dinginlik, Duygusal Bağlılık*” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“...Psikolojik ve ruhsal dinginlik, duygusal bağlılık gibi değerleri geliştirdiğini söyleyebilirim...” (A1)
“Antrenörlüğün ve sporun bana kattığı spor bilgimi ve deneyimleri kullanarak sporcularla empati kurma...” (A2)
“...Kendimi rakibin yerine koyarak empati kurabilme değerini geliştirdiğini düşünüyorum...” (A3)

- “...Kendimi rakibin yerine koyarak empati kurabilmeyi öğreniyorsun...” (A7)
 “...Sevgi değerinin geliştiğini söyleyebilirim...” (A9)
 “...Sevgi değeri...” (A23)
 “...Empati kurabilme gibi değerlerin geliştiğini düşünüyorum...” (A24)
 “...Antrenörlük ve spor, hayatımda empati kurmayı geliştirdi...” (A25)

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin, antrenörlük mesleği ve sporun hayatlarında hangi değerleri geliştirdiğine yönelik görüşlerine ilişkin düşüncelerinde en az sıklıkla ifade ettikleri durum ise “*Sosyal Gelişim*” teması altında toplanmıştır. Bu tema “*İnsan İlişkileri, Kurallara Uyuma, Saygınlık, İş Birliği Yapma*” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

- “İnsan ilişkileri açısından geliştirdiğini düşünüyorum...” (A11)
 “...İletişim kurabilme gibi değerleri geliştirmiş ve geliştiriyor.” (A25)
 “...Kurallara uymanın önemi konusunda bakış açımı geliştirdiğini düşünüyorum...” (A15)
 “...Saygınlık” (A1)
 “...Sporcularla iş birliği yapma değerlerini geliştirdiğini söyleyebilirim.” (A2)

Tablo 3. Antrenörlerin müsabaka öncesinde veya müsabaka sırasında kendilerine yön verdiğini düşündükleri manevi değerler/inançlar hususundaki görüşlerine ilişkin bulgular

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	Frekans
Manevi Değer	✓ İç Huzur	A15, A16, A20, A23, A24	5
	✓ Dürüstlük	A7, A15, A16, A24	4
	✓ Çalışkan Olma	A15, A16, A24	3
	✓ Kendine ve Sporcuya İnanma	A2, A10, A19	3
	✓ Olumlu Düşünme	A5, A7, A12	3
	✓ Görevi En İyi Şekilde Yapma	A23	1
	✓ Sorumluluk	A15	1
	✓ Emek	A2	1
	✓ Başarı	A2	1
	✓ Saygı	A24	1
	✓ Adil Olma	A24	1
	✓ Motive Etme	A19	1
	✓ Üzüntüyü Paylaşma	A19	1
	Toplam		
İnanç	✓ Dua Etme	A3, A5, A9, A10, A11, A12, A13, A14, A17, A18, A22	11
	✓ Yaşanılan Her Şey Nasip Kısmet	A1, A4, A8, A21	4
	✓ Yaratıcıya Güven ve Teslimiyet	A21	1
Toplam			16

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin müsabaka öncesinde veya müsabaka sırasında kendilerine yön verdiğini düşündükleri manevi değerler/inançlar hususundaki görüşlerine ilişkin düşüncelerinde en sık ifade ettikleri durum “*Manevi Değer*” teması altında toplanmıştır. Bu tema “*İç Huzur, Dürüstlük, Çalışkan Olma, Kendine ve Sporcuya İnanma, Olumlu Düşünme, Görevi En İyi Şekilde Yapma, Sorumluluk, Emek,*

Saygı, Adil Olma, Motive Etme, Üzüntüyü Paylaşmak” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“Dürüst ve çalışkan olmak aynı zamanda da sorumluluk bilincine sahip olmak kişinin içinin huzurlu olmasını sağlıyor.” (A15)

“Dürüstlük ve çalışma yönünde elimden geleni yapmış olmanın vermiş olduğu iç huzur.” (A16)

“Benim her yarışmadan önce sporcularıma söylediğim söz; emek varsa başarıda vardır, önce kendinize inanın sonra emeklerinize güvenin. Emek verince iç huzurunda yerinde olur.” (A20)

“Müsabaka dönemlerinde önce sporcumla birlikte hedef koyduğumuz yarışmalara hazırlıklarımızı eksiksiz yapmaya özen gösteririm. Çünkü görevimi en iyi şekilde yapabilirim sporcumun da manevi yönden psikolojik ve içsel huzurunu görebiliyorum...” (A23)

“Dürüstlük ve çalışkanlık, saygı, adil olduğuma inanışım beni motive ediyor ve iç huzurumun olmasını da sağlıyor.” (A24)

“Gece gündüz demeden aylarca ve yıllarca verilen emekler sonrasında sporcuma ve kendime inanıp güvenmem...” (A2)

“...Kendime ve sporcuma güvendiğimde müsabakaya bir bütün olarak bakabiliyorum.” (A10)

“...Müsabaka öncesinde, sürecinde çocuğu motive etmek, ona güvenmek ve maç kaybettiği zaman çocuğun üzüntüsünü paylaşmak benim motivasyon kaynağım...” (A19)

“Olumlu düşünmek, iyi olacağına inanmak...” (A5)

“Doğru düşünenin, dürüstçe çalışanın, iş ahlakı olanın sonuçta hep kazanacağını düşünerek hem olumlu hem de iyi olacağına inanarak müsabakalara çıkıyorum...” (A7)

“...Müsabaka boyunca skor kötü olsa bile olumsuz düşünceleri aklıma getirmemeye çalışırım hep olumlu düşünürüm. Sporcularıma da aynı düşünceyi aşılamaya çalışırım.” (A12)

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin müsabaka öncesinde veya müsabaka sırasında kendilerine yön verdiğini düşündükleri manevi değerler/inançlar hususundaki görüşlerine ilişkin düşüncelerinde en az sıklıkla ifade ettikleri durum ise “İnanç” teması altında toplanmıştır. Bu tema “Dua Etme, Yaşanılan Her Şey Nasip Kısmet, Yaratıcıya Güven ve Teslimiyet” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“Dua ediyorum. Bu da beni motive edip sonunda bir hayır olduğuna inanarak yoluma devam ederim...” (A3)

“...Dua etmek benim en büyük motivasyon kaynağım.” (A5)

“...Antrenmanlar ile elimizden geldiğince müsabakalara hazırlandıktan sonra müsabaka öncesi dua ederek manevi olarak da kendimizi hazır hale getiririz...” (A9)

“...Dua etmek benim için en büyük güçtür...” (A10)

“Dua etmek. Dualara güvenirim ve böylece müsabakalara konsantre oluruz.” (A11)

“Ben dua ederek müsabakaya başlarım...” (A12)

“Spor camiasının maç öncesi dua etmesi diye düşünüyorum.” (A13)

“Müsabaka öncesi, sonrası ve hatta müsabaka sırasında ben en çok dualarıma güvenirim, bana en çok dualarım yön verir beni iyimser hissettirir.” (A14)

“Dua etmek bana yön verir.” (A17)

“Yarışma öncesi dua etmek.” (A18)

“Öncelik olarak dua etmek.” (A22)

“İnsan çabalarsa sonu elbet güzel olur ama nasip dediğimiz mutlak suretle değişmez. Manevi olarak inanç kaynağım budur.” (A1)

“Aileden gelen bir inanç var. İnançlara değer veren bir ailede yetiştik. Antrenmanlarınızı ve üzerinize düşenleri yaptığınız zaman kalan kısmın nasip ya da kısmet boyutu ve inanç boyutu sizi hedefe adım adım yaklaştıran en önemli unsur olarak görüyorum...” (A4)

“İnancım olan İslami değerlerdir. Sonuçta her şey nasip kısmet işi ben her şeyde onu rehber edinirim.” (A8)

“Dini inancımın vermiş olduğu inanç ve inanmışlıkla beraber yaratana duyduğum güven ve teslimiyet.” (A21)

Tablo 4. Antrenörlerin üst düzey bir antrenör olmak için olmazsa olmaz dedikleri değerler hususundaki görüşlerine ilişkin bulgular

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	Frekans
✓ Tecrübe		A9, A10, A12, A14, A19, A20, A21	7
✓ Çalışmak		A5, A7, A11, A16, A17, A21, A24	7
✓ Disiplin		A3, A7, A8, A13, A18	5
✓ Emek Sarf Etme		A11, A17, A24	3
✓ Dürüstlük		A11, A13	2
✓ Hedef Koyma		A16, A21	2
Yetkinlik	✓ Azimli ve Hırslı Olma	A1	1
	✓ Sporcu Tanıma	A2	1
	✓ Çocukları ve Branşları Sevme	A16	1
	✓ Beceri	A10	1
	✓ Kişisel ve Mesleki Saygı	A20	1
	✓ İş Ahlakı	A7	1
	✓ Adil Olma	A18	1
Toplam			33
	✓ Yenilikçi Olma	A2, A3, A4, A5, A15, A16 A21, A22, A23, A25	10
	✓ Bilgiyi Tazeleme	A5, A2, A25	3
	✓ Kendini Geliştirme	A2, A4, A16	3
Çağdaşlık	✓ Araştırma Ruhuna Sahip Olma	A3, A22	2
	✓ İlim Öğrenme	A4,	1
	✓ Teknik ve Antrenman Bilgisi	A15	1
	✓ Teknolojik Gelişmeleri ve Yenilikleri Takip Etme	A15	1
Toplam			21

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin üst düzey bir antrenör olmak için olmazsa olmaz dedikleri değerler hususundaki görüşlerine ilişkin düşüncelerinde en sık ifade ettikleri durum “Yetkinlik” teması altında toplanmıştır. Bu tema “*Tecrübe, Çalışmak, Disiplin, Emek Sarf Etme, Dürüstlük, Hedef Koyma, Azimli ve Hırslı Olma, Sporcu Tanıma, Çocukları ve Branşı Sevme, Beceri, Kişisel ve Mesleki Saygı, İş Ahlakı, Adil Olma*” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“...Çok çalışmak... (A5)

“Üst düzey iyi bir antrenör olabilmek için o branşta tecrübesi olan yani işin içinden gelerek sahaya teri damlamış biri olması gerekmektedir...” (A9)

- “Bilgi tazeleme, beceri ve tecrübe bence bir antrenör için olmazsa olmazlardandır.” (A10)
- “Öncelikle o branşın sporculuğunu yapmış olması gerekir yani işin içinden gelmesi gerekiyor...” (A12)
- “İyi ve üst düzey bir antrenör olmanın yolu çok yeterli tecrübeye sahip olmak olduğunu düşünüyorum.” (A14)
- “İşini gerçekten seven, yaptığı işi ile ilgili yeterince tecrübesi olan antrenörler olmalı...” (A19)
- “Bana göre bir antrenör önce kendine ve mesleğine saygılı olmalı. Daha sonra tecrübesiyle muhakkak bir plan programı olmalı.” (A20)
- “Öncelikle antrenörün o spor branşının içinden gelmesi gerekir...” (A21)
- “...Her şeyden önce disiplinli ve doğru yöntemlerle çalışmanın olmazsa olmazına inanırım.” (A3)
- “Kesinlikle bilim ve bilgiyi ön planda tutarak çalışmak, iş ahlakını, çok çalışarak en üst düzeyde sağlaması diye düşünüyorum...” (A7)
- “Üst düzey bir antrenörde olmazsa olmaz dediğim özellik disiplinli şekilde çok çalışmak.” (A8)
- “Adaletli, dürüstçe ve disiplinli şekilde çalışmak.” (A13)
- “...Öncelikle iyi bir antrenör olmak için düzenli ve çok çalışmak gerekli...(A16)
- “Çalışmalarını adil bir şekilde planlı, belirli bir düzen ve disiplin çerçevesinde yapmak.” (A18)
- “İyi bir antrenör olmak için çok dürüst ve çok çalışarak ortaya bir emek koyması lazım...” (A11)
- “Çok çalışarak emek sarf etmek, alan çalışması yapmak ve günümüz antrenman programlarını tatbik etmek.” (A17)
- “Sabredip çalışarak emek vermesi bir antrenörü üst düzeye çıkaracak en önemli değerlerden bir tanesidir. (A24)
- “Üst düzey bir antrenör için olmazsa olmaz azimli, hırslı ve irade sahibi olması gerekir.” (A1)

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin üst düzey bir antrenör olmak için olmazsa olmaz dedikleri değerler hususundaki görüşlerine ilişkin düşüncelerinde en az sıklıkla ifade ettikleri durum ise “Çağdaşlık” teması altında toplanmıştır. Bu tema “Yenilikçi Olma, Bilgiyi Tazeleme, Araştırmacı Ruhuna Sahip Olma, İlim Öğrenme, Kendini Geliştirme, Teknik ve Antrenman Bilgisi, Teknolojik Gelişmeleri ve Yenilikleri Takip Etme” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

- “Üst düzey bir antrenör olmak için sürekli bilgi tazelemek kendini geliştirmeye devam etmek sporcuyla tanımak gerekir...” (A2)
- “Sürekli yeni bilgiler öğrenmek, araştırmak olmazsa olmaz dediğim değerler olarak düşünüyorum...” (A3)
- “İlim burada çok önemli. Yapılacak işle ilgili kapasite olmazsa olmaz dediğim şey. Antrenör her anlamda kendini geliştirmeli ve yenilemelidir...” (A4)
- “...Sürekli kendini güncellemesi iyi bir antrenörün yapması gereken şeyler.” (A5)
- “Öncelikle teknik bilgi ve antrenman bilgisi olmazsa olmaz. Teknolojik gelişmeleri ve yenilikleri takip etmek çok mühim.” (A15)
- “Önce çocukları ve branşları sevmek, hedef koymak ve çok çalışarak kendini geliştirmek.” (A16)
- “...Antrenörün branşı ile ilgili her türlü güncel gelişmeleri takip etmeli ve kendisini güncellemeli, geliştirmeli, hedefleri olmalı ve hepsinden önemlisi inanmalı ve çok çalışmalıdır.” (A21)
- “Kesinlikle sürekli olarak araştırmak ve yeni şeyler öğrenmek...” (A22)
- “...Üst düzey olabilmek için kaliteli bir sporcum olursa onun kalitesinin değerinde eğitim verebilmek için yenilikçi bir yapıda olmak...” (A23)

“...Hangi branşta çalışıyorsak o branşı uygulayabilir, gözlemleyebilir olmak ve mutlaka çok iyi bir bilgiye sahip olmak aynı zamanda bu bilgileri düzenli olarak yenileyebilmek gerekiyor.” (A25)

Tablo 5. Antrenörlerin sporcuların spor yoluyla ne tür değerler kazandığı hususundaki görüşlerine ilişkin bulgular

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	Frekans
Evrensel Değer	✓ Saygı	A3, A5, A8, A9, A10, A18, A23, A24	8
	✓ Sosyalleşme	A4, A5, A6, A17, A25	5
	✓ Ahlak	A9, A13, A14, A18, A25	5
	✓ Dürüstlük	A16, A18, A24	3
	✓ Saygınlık	A4, A22	2
	✓ Centilmenlik	A7, A17	2
	✓ Sevgi	A5, A23	2
	✓ Hoşgörü	A8, A23	2
	✓ Vatan Sevgisi	A9, A23	2
	✓ Sorumluluk	A9, A24	2
	✓ Güven	A9	1
	✓ Eşit Koşullarda Yarışma	A12	1
	✓ Takdir Etme	A12	1
	✓ Mütevazı Olma	A12	1
	✓ Takım Çalışması	A6	1
	✓ Yardımlaşma	A17	1
	✓ İlkeli Öğrenme	A17	1
✓ Özgüven	A22	1	
Toplam			41
Kişisel Değer	✓ Disiplin	A1, A2, A3, A7, A10, A11, A14, A15, A16, A19, A21	11
	✓ Kişilik	A1, A3, A8, A9, A13, A18, A23, A24	8
	✓ Düzen	A1, A11, A14, A19, A21	5
	✓ Zamanı Verimli Kullanma	A15, A20	2
	✓ Hedef Belirleme	A16	1
	✓ Mücadele Etme	A2	1
	✓ Azim	A3	1
	✓ Psikolojik İyileşme	A1	1
	✓ Kabullenme	A12	1
	✓ Problem Çözme	A13	1
	✓ Sabır	A24	1
	✓ İletişim	A10	1
	✓ Beslenme Alışkanlıkları	A11	1
	✓ Temizlik	A14	1
Toplam			36

Tablo 5 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin sporcuların spor yoluyla ne tür değerler kazandığı hususundaki görüşlerine ilişkin düşüncelerinde en sık ifade ettikleri durum “Evrensel Değer” teması altında toplanmıştır. Bu tema “Saygı, Sosyalleşme, Ahlak, Dürüstlük, Saygınlık, Centilmenlik, Sevgi, Hoşgörü, Vatan Sevgisi, Sorumluluk, Güven, Eşit Koşullarda Yarışma, Takdir Etme, Mütevazı Olma, Takım Çalışması, Yardımlaşma, İlkeli Öğrenme, Özgüven” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“...Centilmenlik gibi değerler.” (A7)

- “Manevi yönden olumlu özellikler kazandırıyor. Hoşgörü, saygı gibi değerleri örnek verecek olursak.” (A8)
- “Spor, sporcunun yatan sevgisi, sorumluluk sahibi, güven, saygı ve ahlaki değerlerin tümünün gelişmesine doğrudan katkı sağlar. Spor yolu ile etik ve ahlaki kavramları kazanımları sağlar.” (A9)
- “Saygı gibi özellikler kazandırıyor...” (A10)
- “...Eşit koşullarda yarışmayı öğrenir. Gerekliğinde takdir etmeyi öğrenir. Kazandığında mütevazı olmayı öğrenir...” (A12)
- “...Ahlaki anlamda olumlu açıdan bakış açıları değişiyor.” (A13)
- “Ahlak gibi özellikler kazanırlar...” (A14)
- “Dürüstlük yönünden geliştirir sporcuları...” (A16)
- “...Küçükten büyüğe herkese saygılı olmayı dürüst ve spor ahlaki bilinciyle yetiştirdiğini düşünüyorum”. (A18)
- “...Vatanını sevgisi, ...saygı ve sevgi ...hoşgörü...” (A23)
- “Sorumluluk, saygı, dürüstlük gibi öne çıkaracak değerleri kazanıyorlar...” (A24)
- “...Sporcular karşısındaki kişiye saygı ve sevgi çerçevesinde yaklaşarak onlarla sosyalleşme değerini kazandığını düşünüyorum.” (A5)
- “Sosyalleşme, bir arada yaşama ve takım çalışması diyebiliriz. Takım ruhu sporcunun başarısını da etkileyen bir unsurdur. (A6)
- “Sporun, centilmenlik, yardımlaşma, sosyal ilişkileri arttırma ve ilkel öğrenme gibi olumlu etkileri vardır. (A17)
- “Sporcularımın spor yolu ile ahlak, arkadaşlık, sosyal ilişkiler gibi birçok değeri geliştirdiğini düşünüyorum.” (A25)
- “...Bugün spor yapan bireyler hem saygılı hem de saygıyı hak eden insanlar olarak toplumda yerini alıyorlar.” (A3)
- “Spor öncelikle sosyal yaşantı boyutunda, aileye çocuklara kendini toplumda saygın bir değer olarak hissetmesi konusunda çok ciddi bir boyutta katkı sağladığını düşünüyorum...” (A4)
- “Sporcuların... özgüvenleri yüksek topluma örnek saygın bireyler olmalarını sağladığını düşünüyorum.” (A22)

Tablo 5 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin sporcuların spor yoluyla ne tür değerler kazandığı hususundaki görüşlerine ilişkin düşüncelerinde en az sıklıkla ifade ettikleri durum ise “*Kişisel Değer*” teması altında toplanmıştır. Bu tema “*Disiplin, Kişilik, Düzen, Zamanı Verimli Kullanma, Hedef Belirleme, Mücadele Etme, Azim, Psikolojik İyileşme, Kabullenme, Problem Çözme, Sabır, İletişim, Beslenme Alışkanlıkları, Temizlik*” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

- “Disiplin ve düzen gibi değerleri sahip oluyorlar. Psikolojik olarak iyileşebilme ve güçlü bir kişiliğe sahip olma değerleri diyebilirim.” (A1)
- “Disiplinli olmayı, başladığı işi yarım bırakmadan sonunu görene kadar mücadele etmeyi.” (A2)
- “Azimli ve disiplinli olmayı öğrenmenin en kısa ve doğru yolu bence spordan geçer. Kişiliğin doğru şekilde gelişmesi için sporun faydasına hep inanırım...” (A3)
- “...Kurallar konusunda hassasiyet...” (A7)
- “...Kişilik değerleri gibi özellikler kazandırıyor.” (A8)
- “...Kişilik kavramları kazanımları sağlar.” (A9)
- “İletişim ve disiplin gibi özellikleri kazanıyorlar.” (A10)

“Beslenme alışkanlıkları, düzenli ve disiplinli olmayı öğreniyorlar.” (A11)

“Gerektiğinde yenilgiyi kabul etme...Birey ayrıca kişiliğini geliştirir.” (A12)

“...Kişilik ve problem çözme, anlamında kazanımları oluyor.” (A13)

“Sporcular spor yoluyla disiplinli olmayı, temizlik ve düzen gibi özellikleri kazanırlar.” (A14)

“Disiplinli olmayı, zaman yönetimini başarıyorlar.” (A15)

“Disiplin yönünden geliştirir sporcuları. Ayrıca sporcular hedef koyup hedefe ulaşmasını sağlıyor.” (A16)

“Kişiliğinde önemli değişimler oluyor... (A18)

“...Disiplin olmazsa başarı olmaz. Kampta uyanında yataklarını toplamayı hatırlatıyoruz bu da disiplinli ve düzenli olmalarını sağlıyor.” (A19)

“...Zamanını verimli kullanır.” (A20)

“...Düzen ve kurallara uyma gibi değerler kazanırlar.” (A21)

“...Önceliğim sporcunun kişilik kazanması...” (A23)

“...Sabır gibi kişiliğin öne çıkaracak değerler kazanıyorlar...” (A24)

Tablo 6. Antrenörlerin amatör sporcular ile profesyonel sporcular arasındaki en belirgin değer farklılıkları hususundaki görüşlerine ilişkin bulgular

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	Frekans
Profesyonel Sporcularda Görülen Değerler	✓ Hedef Belirleme	A2, A4, A6, A12, A16, A22, A23	7
	✓ Maddi Kazanç	A7, A12, A13 A22, A20, A21, A23	7
	✓ Disiplin	A15, A17, A20, A25	4
	✓ Tecrübe	A5, A8, A14, A21	4
	✓ Eğitim ve Tesis İmkânı	A3, A11,	2
	✓ Özgüven	A8, A10	2
	✓ Karakterli Olma	A19	1
	✓ Ülkeyi Temsil Etme	A22	1
	✓ Özveri	A15	1
	✓ Sakin Olma	A5	1
	✓ Konsantrasyon	A10	1
	✓ Dostluk Bilinci	A24	1
	✓ Empati Kurabilme	A24	1
Toplam			33
Amatör Sporcularda Görülen Değerler	✓ Duygusal Olma	A5, A9, A18	3
	✓ Sporu Hobi Olarak Yapma	A12, A16, A20	3
	✓ Dürüstlük	A21	1
	✓ Centilmenlik	A21	1
	✓ Sonucu Kabullenme	A1	1
	✓ Beceri Kazanmaya Yönelik Çalışma Yapma	A2	1
Toplam			10

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin amatör sporcular ile profesyonel sporcular arasındaki en belirgin değer farklılıkları hususundaki görüşlerine ilişkin düşüncelerinde en sık ifade ettikleri durum “Profesyonel Sporcularda Görülen Değerler” teması altında toplanmıştır. Bu tema “Hedef Belirleme, Maddi Kazanç, Disiplin, Tecrübe, Eğitim ve Tesis İmkânı, Özgüven, Karakterli Olma, Ülkeyi Temsil Etme, Özveri,

Sakin Olma, Konsantrasyon, Dostluk Bilinci, Empati Kurabilme” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

- “...Profesyonel sporcular hedef belirleyip bu yönelik çalışma yapmaktadırlar.” (A2)
- “...Profesyonel sporcular hedef farklılıkları konusunda ayrılırlar diye düşünüyorum.” (A4)
- “Hedefleri, sporcuyla profesyonelliğe taşıyan motivasyon kaynağıdır hedefler...” (A6)
- “Profesyonel sporcular maddi kazanç ve hedef belirleme konusunda gelişme gösterir...” (A12)
- “...Profesyonel sporcular zamanının büyük bir bölümünü spor ile harcar ve bu yönde hedef belirleyip para kazanır.” (A16)
- “Profesyonel sporcuların ülkesini en iyi şekilde temsil eden ve hedef belirleyen kişiler olduğunu düşünüyorum. Profesyonel sporcularda bu amaca maddi kazanç elde etmenin de eklendiğini düşünüyorum.” (A22)
- “...Profesyonel sporcu sevdiği sporu maddi kazanç elde etmeyi hedef belirlemiş kişidir...” (A23)
- “...Profesyonel sporcuları amatör sporculardan ayıran kavram maddi kazançlardır.” (A7)
- “...Maddi kazanç, profesyonel sporcularda daha fazla ön plandadır...” (A13)
- “Maddi kazanç profesyonel sporcularda ön plandadır...” (A21)
- “Amatör sporcular ile profesyonel sporcular arasındaki en belirgin değer farklılıkları bence disiplin ve özveridir. Profesyonel sporcularda bunlar daha ön plandadır.” (A15)
- “...Bazen sporcular arasında uçurumlar olabilir bu da disiplinden kaynaklıdır. Profesyonel sporcular daha düzenli bir hayata sahiptirler.” (A17)
- “Bence en büyük fark disiplindir. Profesyonel sporcular maddi beklenti içinde olurlar...” (A20)
- “...Profesyonel sporcuları amatör sporculardan ayıran özellik disiplinli bir şekilde yaptıkları antrenman metotlarıdır.” (A25)
- “...Profesyonel sporcular daha sakin ve tabii daha tecrübeliler.” (A5)
- “...Psikolojik anlamda özgüven ve müsabaka tecrübesi diyebiliriz. Profesyonel sporcu özgüvenli girer maça. Çünkü sürekli maça çıkmanın rahatlığı vardır.” (A8)
- “İkisi arasında en çok tecrübe farkı vardır. Profesyonel sporcular amatör sporculara göre çok tecrübelilerdir.” (A14)
- “...Profesyonel sporculara sağlanan tesis imkânları aradaki farkı oluşturuyor. İşte bu farklılıklar da değer yargılarının farklı olmasına neden olur...” (A3)
- “...Profesyonel sporcularda ki eğitim ve tesis imkânları daha fazla, bu yüzden amatör sporcular desteklenmiyor...” (A11)
- “Özgüven ve konsantrasyon gibi özellikler profesyonel sporcularda çok daha gelişmiş düzeyde oluyor...” (A10)
- “...Genellikle profesyonel sporcular amatör sporculara göre daha karakterli sporcular oluyor.” (A19)
- “Dostluk bilinci ve empati kurabilme gibi özellikleri profesyonel sporcularda daha ön plana çıkan özelliklerdir.” (A24)

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin amatör sporcular ile profesyonel sporcular arasındaki en belirgin değer farklılıkları hususundaki görüşlerine ilişkin düşüncelerinde en az sıklıkla ifade ettikleri durum ise “*Amatör Sporcularda Görülen Değerler*” teması altında toplanmıştır. Bu tema “*Duygusal Olma, Spor Hobi Olarak Yapma, Dürüstlük, Centilmenlik, Sonucu Kabullenme, Beceri Kazanmaya Yönelik Çalışma*

Yapma” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“*Duygusallık* amatör sporcularda daha ön planda...” (A5)

“...Aradaki fark amatör sporcuların *duygusal* olmasıdır...” (A9)

“*Amatör sporcular daha duygusal...*” (A18)

“...*Amatörlük bir sporu zevk için yapmaktır. Para amacı gütmeyiz...*” (A12)

“*Amatör sporcu sporu hobi olarak yapar...*” (A16)

“...*Amatör sporcu sporu hobi olarak görür ve verdiği değer kadar karşılık bulur.*” (A20)

“...*Dürüstlük ve centilmenlik gibi değerler amatör sporcularda daha fazla gelişmektedir...*” (A21)

“*Sonucu kabullenme* diyebilirim... *Amatör sporcular sonuç ne olursa olsun onu kabulleniyor.*” (A1)

“*Amatör sporcular beceri kazanmaya yönelik çalışma yaparlar...*” (A2)

Tablo 7. Antrenörlerin kadın ve erkek sporcular arasındaki değer farklılıkları hususundaki görüşlerine ilişkin bulgular

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	Frekans
Kadın Sporcu Özellikleri	✓ Duygusal Olma	A1, A5, A7, A11, A12, A13, A18	7
	✓ Hedef Bilinci	A2, A3, A4, A6, A23	5
	✓ Sabırlı Olma	A2, A7, A15, A24	4
	✓ Azimli ve Kararlı Olma	A2, A15, A16, A24	4
	✓ Özgüven Eksikliği Yaşama	A12	1
	✓ Disiplinli Olma	A16	1
	✓ Demoralize Olma	A5	1
	✓ İçer Kapanık Olma	A12	1
✓ Statü Sahibi Olma	A25	1	
Toplam			25
Erkek Sporcu Özellikleri	✓ Hırslı Olma	A2, A9, A11	3
	✓ Saldırgan Tavrı Sergileme	A2, A9	2
	✓ Girişken Olma	A12, A15	2
	✓ Özgüvenin Yüksek Olması	A10, A12	2
	✓ Sakin Olma	A19	1
	✓ Hızlı Karar Verme	A10	1
	✓ Sabırsız Olma	A2	1
	✓ Tez Canlı Olma	A24	1
✓ Uyum Sağlama	A15	1	
Toplam			14
Eşitlik	✓ Kadın ve Erkek Sporcu Arasında Farklılığın Olmaması	A8, A14, A17, A20, A21, A22	6

Tablo 7 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin kadın ve erkek sporcular arasındaki değer farklılıkları hususundaki görüşlerinde en sık ifade ettikleri durum “*Kadın Sporcu Özellikleri*” teması altında toplanmıştır. Bu tema “*Duygusal Olma, Hedef Bilinci, Sabırlı Olma, Azimli ve Kararlı Olma, Özgüven Eksikliği Yaşama, Disiplinli Olma, Demoralize Olma, İçer Kapanık Olma, Statü Sahibi Olma*” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“*Duygusal farklılık var. Kadınlar erkeklere göre daha duygusal bir yapıya sahip.*” (A1)

“*Kadın sporcular çok duygusal, bunu bir avantaj gibi düşünecek olsak da erkek sporculara göre çok çabuk demoralize olabiliyorlar...*” (A5)

- “Kadınlarımızın biraz daha duygusal olduklarını düşünüyorum...” (A7)
- “Kadın sporcular daha duygusal oldukları için günleri günlerini tutmuyor...” (A11)
- “...Kadınlar daha duygusal, içe kapanık ayrıca özgüven eksikliği yaşayabiliyorlar...” (A12)
- “...Kadın sporcular bana göre da daha duygusallardır...” (H13)
- “Kadın sporcular erkek sporculardan duygusal olarak daha yoğun hislerle yarışmaktadırlar...” (A18)
- “...Kadın sporcuların hedef bilinci kavramı daha ön plandadır...” (A3)
- “...Kadın sporcular hedef bilinci ile hareket edip başarı sağlıyorlar...” (A4)
- “...Kadınların hedefleri konusunda farklıklar olabiliyor.” (A6)
- “...Kadın sporcuların hedeflerin bilinci konusunda farklılaştığını görebiliriz. (A23)
- “Kadın sporcular daha kararlı olmaları ve hedeflerinin bilincinde işini önemseyerek emin adımlarla sabırla hedefe ulaşmaya çalışıyor...” (A2)
- “...Kadınlar olaylara daha sabırlı ve olgun bakabildiklerini düşünüyorum.” (A7)
- “Kadın sporcular daha azimli ve daha sabırlı...” (A15)
- “Kadın sporcular azimli ve daha disiplinli...” (A16)
- “Kadın sporcular daha azimli ve sabırlı...” (A24)
- “...Kadın sporcular erkek sporculara göre başarı ve derece elde ettikçe statüleri artmakta...” (A25)

Tablo 7 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin kadın ve erkek sporcular arasındaki değer farklılıkları hususundaki görüşlerinde en sık ifade ettikleri durumlardan diğeri ise “Erkek Sporcu Özellikleri” teması altında toplanmıştır. Bu tema “Hırslı Olma, Saldırgan Tavrı Sergileme, Girişken Olma, Özgüvenin Yüksek Olması, Sakin Olma, Hızlı Karar Verme, Sabırsız Olma, Tez Canlı Olma, Uyum Sağlama” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

- “...Erkekler daha hırslı ve sabırsızdır. Bazı erkek sporcular hırslarına yenik düşüp saldırgan tavrı sergileyebiliyorlar.” (A2)
- “...Kadın sporcuların kişilik bakımından erkeklere oranla kazanma hırsı ve şiddet eğilimi erkeklere göre daha düşüktür.” (A9)
- “...Erkek sporcular daha hırslı yapıdadır.” (A11)
- “...Erkekler kadınların aksine daha girişken ve özgüveni daha yüksektir. ” (A12)
- “...Erkek sporcularda özgüven daha yüksek ve çabuk karar verme değerleri ön plandadır...” (A10)
- “...Erkek sporcular daha girişimci ve daha hızlı uyum sağlayabilme değer özellikleri vardır.” (A15)
- “...Erkekler kızlardan daha sakin olabiliyorlar...” (A19)
- “...Erkek sporcuların tez canlılık gibi kişilik özellikleri var...” (A24)

Tablo 7 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin kadın ve erkek sporcular arasındaki değer farklılıkları hususundaki görüşlerine ilişkin düşüncelerinde en az sıklıkla ifade ettikleri durum ise “Eşitlik” teması altında toplanmıştır. Bu tema “Kadın ve Erkek Sporcu Arasında Farklılığın Olmaması” kodundan oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar koda ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“Bana göre değer farklılığı olmadığı...” (A8)

“Kadın ve erkek sporcular açısından değerler olarak değerlendirdiğimde bence hiçbir fark yok eşit olarak görüyorum.” (A14)

“...İyi bir antrenör için sporcunun cinsiyet farkı çokta önemli değildir. Değer konusunda onları eşit olarak görüyorum.” (A17)

“Eşit olduğunu düşünüyorum. Bu konu hakkında farklılık görmeyen biriyim.” (A20)

“Genel olarak değerlerin eşit olduğunu ve sporcular arasında çok farklılık görmüyorum.” (A21)

“İki tarafında eşit olduğu ve farklılıkların olmadığını düşünüyorum.” (A22)

Tablo 8. Antrenörlerin sporda son yıllarda hangi değerlerin değiştiği hususundaki görüşlerine ilişkin bulgular

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	Frekans
Olumsuz Bakış	✓ Ahlaki Değerlerin Azalması	A2, A3, A5, A6, A7, A8, A18, A20, A24	9
	✓ Saygının Azalması	A3, A20, A24	3
	✓ Adalet Duygusunun Kaybolması	A5, A24	2
	✓ Dürüstlük Kavramının Önemini Yitirmesi	A1, A9	2
	✓ Amatör Duygunun Azalması	A9, A12	2
	✓ Hoşgörüden Uzaklaşma	A2, A3	2
	✓ Sevginin Azalması	A20	1
	✓ Fair-Play Anlayışının Önemini Yitirmesi	A9	1
	✓ Sabır Göstermeme	A3	1
	✓ Spor Etiğinden Uzaklaşılması	A9	1
	✓ Yardımlaşma ve İyi Niyet Bilincinin Ortadan Kalkması	A2	1
	✓ Geleneklerden Uzaklaşma	A8	1
	✓ Centilmenliğin Kaybolması	A18	1
	✓ Empati Kurmanın Yok Olması	A24	1
	✓ Kaybetmeyi Kabullenmeme	A6	1
	✓ Benmerkezci Yaklaşımın Oluşması	A2	1
	✓ Farklı Renklerin Birbirine Düşmanca Bakması	A6	1
✓ Sürekli Kazanma İsteği	A9	1	
Toplam			32
Olumlu Bakış	✓ Toplumsal Bakış Açısının Olumlu Yönde Değişmesi	A4, A13, A14, A15, A17, A19, A21, A23, A25	9
	✓ Spor Yapma İsteğinin Artması	A13, A15	2
	✓ Kültürel Yönden Değişimin ve Etkileşimin Artması	A21	1
	✓ Antrenman Biliminin Gelişmesi	A25	1
Toplam			13
Ekonomik Bakış	✓ Maddi Kazancın Ön Plana Çıkması	A10, A11, A12, A16, A22	5
	✓ Sponsorluk ve Reklam Faaliyetlerinin Artması	A11, A12	2
Toplam			7

Tablo 8 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin sporda son yıllarda hangi değerlerin değiştiği hususundaki görüşlerinde en sık ifade ettikleri durum “Olumsuz Bakış” teması altında toplanmıştır. Bu tema “Ahlaki Değerlerin Azalması, Saygının Azalması, Adalet Duygusunun Kaybolması, Dürüstlük Kavramının Önemini Yitirmesi, Amatör Duygunun Azalması, Yardımlaşma ve İyi Niyet Bilincinin Ortadan Kalkması, Hoşgörüden Uzaklaşma, Sevginin Azalması, Fair-Play Anlayışının Önemini Yitirmesi, Sabır Göstermeme, Spor Etiğinden Uzaklaşılması, Geleneklerden Uzaklaşma, Centilmenliğin

Kaybolması, Empati Kurmanın Yok Olması, Kaybetmeyi Kabullenmeme, Benmerkezci Yaklaşımın Oluşması, Farklı Renklerin Birbirine Düşmanca Bakması, Sürekli Kazanma İsteği” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“Ahlaki değerlerin azaldığını düşünüyorum. Yardımlaşma ve iyi niyet bilincinin ortadan kalktığı, hoşgörüden uzaklaştığımızı ayrıca daha benmerkezci yaklaşımların benimsendiğini görüyorum.” (A2)

“Ahlaki değerlerin daha da zayıfladığına inanıyorum... Genel anlamdan hoşgörü ve sabır gösterme konusundan uzaklaşıldığı, saygının giderek azaldığı görülüyor.” (A3)

“Ahlaki değerlerin azalması, adalet duygusunun kaybolması...” (A5)

“Kaybetmeyi kabullenmiyoruz. Farklı renkler birbirine düşmanca bakıyor. Ahlaki değerlerin bittiğini düşünüyorum.” (A6)

“...Son zamanlarda ahlaki değerlerden gittikçe uzaklaşılması...” (A7)

“...Ahlaki değerlerin zayıflaması, geleneklerden uzaklaşılması, ayrıca saygının azaldığını düşünüyorum.” (A8)

“Sporda son yıllarda sporcuların kendi arasında saygı kavramının azaldığı, centilmenlik dışı gibi ahlak kurallarına uygun olmayan davranışlar fazlasıyla arttığını düşünmekteyim.” (A18)

“...Benim spor yaptığım yıllarda ahlak olarak daha üstte sporcular vardı ve sevgi, saygı daha çok vardı. Şimdi ise bu değerler azaldı.” (A20)

“Saygı, adalet, empati gibi ahlak gerektirecek değerler zamanla yok oluyor. Sporcular arasında bu değerlerin azaldığını düşünüyorum.” (A24)

“Dürüstlük kavramı önemini yitirdi bence...” (A1)

“Sürekli kazanma iç güdüsü, amatör duygusunun azalması, dürüstlük ve fair-play kavramının önemini yitirmesinin yanı sıra spor etiğinden de uzaklaşıldığını düşünüyorum.” (A9)

Tablo 8 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin sporda son yıllarda hangi değerlerin değiştiği hususundaki görüşlerine ilişkin düşüncelerinde en sık ifade ettikleri durumlar diğeri ise “Olumlu Bakış” teması altında toplanmıştır. Bu tema “Toplumsal Bakış Açısının Olumlu Yönde Değişmesi, Spor Yapma İsteğinin Artması, Kültürel Yönden Değişimin ve Etkileşimin Artması, Antrenman Biliminin Gelişmesi” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“...Örneğin güreş branşında uluslararası düzeyde madalya alınmasına aşına olduğu bir branş olarak sıradan gelse de mesela atletizmde edinilen başarı kadar değer görmesi toplumun olumlu değerlendirme yaptığını göstermektedir. Bu da toplumun bakış açısının olumlu yönde değiştiğini göstermektedir.” (A4)

“Son yıllarda toplumsal olarak bir değişim var olumlu yönde, insanların spora bakış açısı değişti...” (A13)

“...Toplumunda olumlu yönde spora bakış açısı değişti...” (A14)

“...Toplumun spora bakış açısı ve spora katılım düzeyinde artış olduğunu görüyoruz hep beraber...” (A15)

“Okul hayatıyla birlikte, bakış açısının değiştiği ve olumlu değişimin olduğu söylenebilir.” (A17)

“...İnsanların bakış açısında olumlu yönde değişim oluyor.” (A19)

“...Kültürel olarak değişimin ve etkileşimin daha fazla olduğu söylenebilir. Bu da insanların spora bakış açılarını da olumlu yönde değiştirmektedir.” (A21)

“...Sporda doğrudan olumlu yönde değerlerin değiştiğini görüyoruz. Toplumdaki kişilerin spora bakış açıları da etkili olan kriterdir.” (A23)

“...Toplumun spora bakış açısı da olumlu yönde değişmektedir. Ayrıca antrenman bilimleri gelişmektedir” (A25)

“...Spor yapma istekleri, arzuları son yıllarda çok arttı...” (A13)

Tablo 8 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin sporda son yıllarda hangi değerlerin değiştiği hususundaki görüşlerine ilişkin düşüncelerinde en az sıklıkla ifade ettikleri durum ise “*Ekonomik Bakış*” teması altında toplanmıştır. Bu tema “*Maddi Kazancın Ön Plana Çıkması, Sponsorluk ve Reklam Faaliyetlerinin Artması*” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“*Sporda maddi kazançla yönelik tutum sergilenmesi...*” (A10)

“*Maddi olarak değişimler oldu. Sponsorluklar ve reklam arttı diye düşünüyorum.*” (A11)

“...*Maddi kazancın ön plana çıkması, Sporun markalaşması ve sponsorluğunun artması maddi yönden değişimlerin olduğunu göstermektedir.*” (A12)

“...*Maddi kazanç olarak bir değişim ortada.*” (A16)

“*Maddi kazanç elde etme hedefi olması...*” (A22)

Tablo 9: Antrenörlerin müsabakalarda kazanmanın ve maddi kazancın ön plana çıkarılmasının hangi değerlerin yok olmasına/önüne geçmesine neden olduğu hususundaki görüşlerine ilişkin bulgular

Temalar	Kodlar	Katılımcılar	Frekans
Erdemlilik	✓ Centilmenlik	A1, A7, A16, A20, A22, A23, A24, A25	8
	✓ Ahlak	A2, A3, A5, A9, A11, A21, A25	7
	✓ Saygı	A11, A16, A24, A25	4
	✓ Dürüstlük	A7, A21, A24	3
	✓ Adalet	A7, A21	2
	✓ Fair-Play Ruhü	A12, A22	2
	✓ Samimiyet	A20	1
	✓ Güven	A23	1
Toplam			28
Sosyo-kültürel Yapı	✓ Maneviyat Duygusu	A4, A6, A8, A13, A14, A18, A19	7
	✓ Paylaşma Duygusu	A12, A20	2
	✓ Aidiyet Duygusu	A13	1
	✓ Millî Duygu	A18	1
Toplam			11
Sportif Bakış	✓ Takım Ruhü	A14, A17, A20	3
	✓ Sporda Profesyonelce Davranma	A10	1
	✓ Spora Bakış Açısını Olumsuz Etkileme	A4	1
Toplam			5
Kişisel İhtiyaç	✓ Motivasyon	A15, A17	2
	✓ Eğlenme	A12	1
	✓ Sevinç	A12	1
Toplam			4
Sosyal İlişki	✓ Arkadaşlık Bağı	A14	1
Toplam			1

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin müsabakalarda kazanmanın ve maddi kazancın ön plana çıkarılmasının, hangi değerlerin yok olmasına/önüne geçmesine neden olduğu hususundaki görüşlerine ilişkin en sık ifade ettikleri durumlar “*Erdemlilik*”

teması altında toplanmıştır. Bu tema “*Centilmenlik, Ahlak, Saygı, Dürüstlük, Adalet, Fair-Play Ruhu, Samimiyet, Güven*” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“*Centilmenlik ve sportmenliğin en büyük düşmanı bence maddi hedeflere kilitlenmek.*” (A1)

“*...Sporun içindeki dürüstlük ve adalet kavramını yok ettiği, karşısındaki sporcuya centilmenlikten uzak tavırlar sergilemesini sağlamakta...*” (A7)

“*Centilmenlik kavramının doğal bir kavram olduğunu unutturdu. Yenilesek bile rakip sporcuyu ve antrenörü tebrik etmeyi, kısacası saygı ve centilmenliği unutturdu...*” (A16)

“*Maddiyat girince samimiyet duygusu... Bencillik ortaya çıkıyor ve centilmenlikten söz ediyor olamayız burada...*” (A20)

“*Fair-play ruhunun ve sporcuya centilmence davranmanın geri plana atılmasına sebep olduğunu düşünüyorum.*” (A22)

“*...Maddi kazancın ön planda tutulması, adalet duygusunun yoksunluğu, centilmenliğin azaldığı, seyir zevki yaşamayan insanların güven duyma duygusunu kaybetmesine kadar olumsuz sonuçlar öne çıkarmaktadır...*” (A23)

“*Dürüstlükten ve rakibe saygılı olmaktan uzaklaştırdığını düşünüyorum.*” (A24)

“*Maddi kazanç sporcuya saygı, etik ve ahlaklı bir şekilde davranmanın önüne geçmektedir.*” (A25)

“*...Fair-play ruhunu azaltır.*” (A12)

“*Ahlaki değerlerin önüne geçmektedir...*” (A2)

“*Ahlaki yönden olumsuz değişimler olduğunu düşünüyorum...*” (A3)

“*Ahlaki değerler yok oluyor...*” (A5)

“*...Maddi kazançların ön plana geçmesi sporcuların kazanma adına etik değerleri arka plana atabiliyor. Ahlaki değerlerin yok olmasına neden olduğunu düşünüyorum...*” (A9)

“*...İnsanlar para kazanmak için saygıyı ve ahlakı kaybediyorlar...*” (A11)

“*Maddi kaygıların daha ön plana çıkması sporda adil olma ve dürüstlük gibi ahlaki değerlerin ikinci plana hatta üçüncü plana atıldığını gösterir.*” (A21)

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin müsabakalarda kazanmanın ve maddi kazancın ön plana çıkarılmasının, hangi değerlerin yok olmasına/önüne geçmesine neden olduğu hususundaki görüşlerine ilişkin en sık ifade ettikleri durumlardan bir diğeri “*Sosyo-Kültürel Yapı*” teması altında toplanmıştır. Bu tema “*Maneviyat Duygusu, Paylaşma Duygusu, Aidiyet Duygusu, Millî Duygu*” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“*...Maddi kazancın maneviyatı etkilediğini düşünüyorum.*” (A4)

“*Maneviyat duygusunun diyebilirim.*” (A6)

“*Kimi sporcu sporu maddi kazanç için yapıyor, bu yüzden maneviyat duygusu geri planda kalabiliyor...*” (A8)

“*...Paylaşımın önüne geçmektedir...*” (A12)

“*Benim burada verebileceğim tek cevap maneviyat ve aidiyet duygusu yok oluyor...*” (A13)

“*...Maneviyat duygusu zayıflıyor...*” (A14)

“*Millî duygu ve maneviyat duygusunu yok ettiğini düşünmekteyim.*” (A18)

“...Antrenör olmadan sporcu başarılı olmaz, sporcu olmadan antrenör olmaz. Burada maneviyat devreye giriyor işte, maddi kazancın bunun önüne geçmemesi lazım...” (A19)

“...Paylaşma duygusu ortadan kalkıyor diye düşünüyorum...” (A20)

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin müsabakalarda kazanmanın ve maddi kazancın ön plana çıkarılmasının, hangi değerlerin yok olmasına/önüne geçmesine neden olduğu hususundaki görüşlerine ilişkin en sık ifade ettikleri durumlar bir diğeri “*Sportif Bakış*” teması altında toplanmıştır. Bu tema “*Takım Ruhu, Sporda Profesyonelce Davranma, Spora Bakış Açısını Olumsuz Etkileme*” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“...Maddiyat takım ruhunun oluşmasını engelleyebiliyor... (A14)

“...Maddiyatın öne geçmesi durumu takım ruhunu yok ediyor...” (A17)

“...Maddiyat işin içine girince takım ruhu kayboluyor.” (A20)

“Sporda profesyonelce hareket etmenin önüne geçtiğini düşünüyorum...” (A10)

“...Kazanan sporcunun maddi boyutunun eleştirilmesi spora bakış açısını olumsuz etkilemekle beraber sporcu yıpratmaktadır...” (A4)

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin müsabakalarda kazanmanın ve maddi kazancın ön plana çıkarılmasının, hangi değerlerin yok olmasına/önüne geçmesine neden olduğu hususundaki görüşlerine ilişkin en sık ifade ettikleri durumlardan bir diğeri ise “*Kişisel İhtiyaç*” teması altında toplanmıştır. Bu tema “*Motivasyon, Eğlenme, Sevinç*” kodlarından oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar kodlara ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“Müsabakalarda kazanmanın ve maddi kazancın ön plana çıkarılması sporcunun iç motivasyonunu yok ettiğine inanıyorum.” (A15)

“... Motivasyon kaybına neden olabilmektedir.” (A17)

“...Eğlenmenin ve sevincin önüne geçer...” (A12)

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmaya katılan antrenörlerin müsabakalarda kazanmanın ve maddi kazancın ön plana çıkarılmasının, hangi değerlerin yok olmasına/önüne geçmesine neden olduğu hususundaki görüşlerine ilişkin en az sıklıkla ifade ettikleri durum ise “*Sosyal İlişki*” teması altında toplanmıştır. Bu tema “*Arkadaşlık Bağı*” kodundan oluşmuştur. Görüşmelerde katılımcılar koda ilişkin görüşlerini şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“Maddi kazançlar ön plana çıkınca arkadaşlık bağı zayıflatıyor...” (A14)

BÖLÜM 5

5 TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

“Antrenörlerin Spor Eğitimi Yoluyla Kazanılan Değerlere ve Sporda Değer Değişimine Yönelik Görüşleri” başlıklı araştırma literatür açısından incelendiğinde benzer bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Genellikle incelenen literatürde spor ahlakı ve çeşitli meslek etikleri ile ilgili tarama metodu ile yapılan çalışmaların olduğu görülmüştür. Bu açıdan nitel araştırma yöntemi ile antrenörlük ve değerler eğitimi üzerine gerçekleştirilen çalışma sonuçları bu bölümde değerlendirilmiştir.

5.1 Tartışma

5.1.1 Antrenörlerin antrenörlük mesleği ve sporun hayatlarında hangi değerleri geliştirdiğine yönelik görüşlerine ilişkin tartışma

Araştırmaya katılan antrenörlerin, antrenörlük mesleği ve sporun hayatlarında hangi değerleri geliştirdiğine yönelik görüşlerine ilişkin düşüncelerinde ifade ettikleri görüşlerine bakıldığında Bireysel, Ahlaki, Duygusal ve Sosyal Gelişim temaları altında toplandığı görülmüştür. Bireysel Gelişim temasında yer alan ‘kişilik gelişimi’ ve ‘özgüven’ sporun en temel kazanımları olarak ortaya çıkmaktadırlar. Sporun bireyin farkındalığının artmasını, güçlü ve zayıf yönlerini tanıyarak benlik algısının gelişmesini sağladığı, bu yönüyle kişinin gerçek potansiyelini ortaya çıkardığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Bireysel Gelişim temasında yer alan disiplin, özsaygı, sorumluluk, sabırlı ve azimli olma, sonuçları kabullenme, araştırmacı olma, başarılı olma ve mesleki etik kodları spora yönelik olumlu bir bakış açısı oluşturmaktadır. Disiplin ve özsaygı kazanmış olan antrenör, başkalarına da saygı duymayı öğrenir. Sorumluluklarının bilincinde olan, sabırlı ve azimli olan antrenörün başarılı sonuçlar elde edeceği ancak olumsuz sonucu da kabul etmenin erdemli davranış olduğunu benimsedikleri söylenebilir. Antrenörlerin mesleki etik çerçevesinde hareket ederek ortak bir bakış açısına sahip oldukları görülmektedir. Elde edilen sonuçlar ile sporun antrenörlük mesleğine kattığı değerlerin kişisel gelişimi ön plana çıkardığı sonucuna ulaşılabilir.

Yıldırım (2013) güven duygusunu kazanmış sporcuların kendilerine, mücadelelerinde başarılı olacaklarına, başarılı olabilmek için gerekli potansiyelleri ortaya çıkaracak bedensel ve zihinsel becerilere sahip olduklarına inandıklarını belirlemiştir. Bu

durum ise özgüveni yüksek olan sporcuların stresli durumda bile sakin ve rahat olabildiklerini ve pozitif düşüncelere odaklanabildiklerini ortaya koymaktadır. Polat, Erdil ve Koçak (2020) düzenli olarak spor yapmanın, bireylerde özsaygının gelişimi ve özgüvenin artmasına neden olduğunu tespit etmişlerdir. Yıldız ve Güven (2019) millî sporcuların spor sayesinde özgüven, sosyalleşme, sorumluluk, disiplin gibi değerleri geliştirdiklerini saptamışlardır. Özsarı ve Altın (2021) antrenörlerin bireysel ve takım spor dalına da bağlı olarak stresle baş etme metodu olarak kendine güvenli yaklaşım stratejisini kullandıklarını belirlemişlerdir. Jones ve Lavalley (2009) genç sporcularda sporun kazandırdığı değerlerin disiplin, saygı, özgüven, iletişim ve sosyal beceriler olduğunu ortaya koymuştur. Bailey (2006) sporun bireylerin sosyal davranış ve sosyal becerinin yanı sıra özsaygı gelişimini desteklediği sonucuna varmıştır.

Ahlaki Gelişim teması altında dürüstlük, adil ve eşit davranma, saygılı olma ve ahlaki değerler çerçevesinde yarışma olarak ortaya çıkan kodlar, sporda başarının tek ölçütünün yetenek olmadığını ortaya koymaktadır. Dürüst ve adil olmanın, eşit haklarla ahlaki değerler çerçevesinde yarışmanın, başarının temelini oluşturmada etken kabul edilerek sporun temel ilkelerine hizmet ettiği sonucuna varılabilir.

Duygusal Gelişim teması altında empati, sevgi, psikolojik ve ruhsal dinginlik ve duygusal bağlılık kodları, sporun değerler eğitimi bakış açısı ile bireylerin iç dünyasına sağladığı katkı olarak kabul edilebilir. Spor, diğer insanların ihtiyaçlarını anlamayı, ortak duyguları paylaşmayı, başkaları tarafından anlaşılmayı ve duygusal bağ kurmayı sağlayan ortamlar oluşturmaktadır.

Sosyal Gelişim teması altında ise insan ilişkileri, kurallara uyma, saygınlık ve iş birliği yapma kodlarını ifade ettikleri belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre spor, bireylerin sosyal gelişimine temel hazırlayan kazanımlar edindirmektedir. İnsan ilişkilerini güçlü kılan ve belli kurallara uyarak, saygınlık çerçevesinde iş birliği sağlayan spor, bireyin daha başarılı ve kendine inanan, hedeflerine yönelik adımlar atmasına da temel oluşturur.

Tuncel ve Büyüköztürk (2009) sporcuları için birer model olan antrenörlerin, uygulamaların ve sportmen davranışların ortaya çıkması noktasında en önemli bireyler olduğunu, antrenörlerin sporcularının etik davranışları benimsemelerini ve müsabakalarda bu davranışları sergilemelerini sağlaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Mutlu ve ark. (2019) antrenör adaylarının iletişim ve liderlik tarzları arasında bir ilişki olduğunu, antrenörlerin

iletişim becerilerinin artması ile liderlik davranışlarının da arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Yıldız ve Yıldız (2020) futbol hakemlerinin spor yoluyla karakter gelişimi, özgüven, disiplin, liderlik, saygı, sorumluluk, saygınlık, empati, iletişim becerisi, sabır, adil olma, sevgi gibi değerleri kazandıklarını tespit etmişlerdir. Yıldız ve Güven (2019) millî sporculara sporun kazandırdığı değerleri ahlak, sabır, birlik ve beraberlik, irade, fedakârlık, yardımlaşma olarak belirlemişlerdir. Deveci ve Yıldız (2022) beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencilerinden bekledikleri değerlerin hoşgörü, ahlaklı olma, rakibe saygı ve küçümsememe, centilmenlik gibi değerler olduğu sonucuna varmışlardır. Yıldız (2019) millî güreşçilerin spor yoluyla centilmenlik, saygı, sevgi, eşitlik, empati, sabır, hoşgörü gibi değerleri kazandıklarını saptamıştır. Yıldız ve Karakullukçu (2019) profesyonel futbol oynayan sporcuların sosyalleşme, sorumluluk, özgüven gibi değerleri spor sayesinde kazandıklarını tespit etmişlerdir.

Terlemez (2019)'e göre liderin güdüleyici kimliğe bürünmesi, sporcu gruplarını birer birey olarak ele alması, ihtiyaç duyulan iletişimi sağlaması gerekmektedir. Sporcunun, derdini anlayarak konuşmak, onu cesaretlendirmek, özgüvenine katkı sağlamak liderin en temel özelliklerindedir. Liderin, sporculara dair psikolojik süreçleri takip etmesi, onları müsabakalara hazırlaması aslında grubunu hayata hazırlaması anlamına gelmekte ve bunun farkına vararak daha titiz davranması gerekmektedir. Sevgi ve saygı aşıl原因 lider, birlikte çalışmanın, birlikte kazanmanın, memnuniyet ve hazzı ileri seviyeye taşıyan, bütün bunları kendine bir ilke olarak edinen, arkadaşlık ve dostluk kavramına değer veren aidiyet duygusunu arttıran kişi olmalıdır.

5.1.2 Antrenörlerin müsabaka öncesinde veya müsabaka sırasında kendilerine yön verdiğini düşündükleri manevi değerler/inançlar hususundaki görüşlerine ilişkin tartışma

Araştırma sorularını yanıtlayan antrenörlerin müsabaka öncesinde veya müsabaka sırasında kendilerine yön verdiğini düşündükleri manevi değerler/inançlar hususundaki görüşlerini sıklıkla ifade ettikleri durum Manevi Değer teması altında toplanmıştır. Bu tema iç huzur, dürüstlük, çalışkan olma, kendine ve sporcuya inanma, olumlu düşünme, görevi en iyi şekilde yapma, sorumluluk, emek, başarı, saygı, adil olma, motive etme, üzüntüyü paylaşma kodlarından oluşmuştur. Antrenörlerin öncelikli ve sıklıkla ifade ettikleri kodların evrensel nitelikler, daha az ifade ettikleri kodların ise kişiye özgü özellikler olduğu dikkat çekmiştir. Antrenörlerin kendilerini motive eden unsurlar dikkate alındığında iç huzur,

dürüstlük ve çalışkan olma kodlarının, benlik duygusu olarak ifade edilebileceği ve üzerine düşeni yaptığına inanan eğitici olma rolünü benimsedikleri söylenebilir. Kendine ve sporcusuna inanan, görevini en iyi şekilde yerine getirmiş olduğunu düşünen, sorumluluk bilinci ile adil davranan, emeğe saygı duyan ve motive etmeyi başaran, sonuç istenilen gibi olmasa dahi sporcusunun üzüntüsünü paylaşmayı öncelikleri arasına almış bir eğitici değerlendirmesi yapıldığında; antrenörlerin bu tür tutumlar sergilemesi, sporcusu ile bir bağ kurmuş olması, kendisinin de geçmişte sporcu olmasından kaynaklanan empati gücünü arttıran unsurları ön plana çıkardıkları görülmektedir. Bir başka deyişle, antrenörlerin spor yoluyla kazandığı değerleri yine spor yoluyla kendisinden sonrakilere aktardıkları sonucuna ulaşılabilir. Antrenör, sporcusunu sadece bedenen değil, ruhen de yetiştirendir. Spor, hem uygulama basamağında hem de öğretici basamağında bireye sağladığı katkılar ile değerler eğitimi açısından zengin bir kaynak niteliğindedir.

Akari (2019) değerler eğitimi bakımından sporu incelediği çalışmasında, değer gerçekleştirme, birey, ahlak ve vatandaşlık eğitimleri gibi süreçlerin her vatandaştan beklenen eğitimler olduğunu ve bu eğitimlerin sporla bağlantılı olduğunu belirlemiştir. Yücel (2010) bireylerin spor ortamlarında sosyal hayata katkı sağlayan, birlikte toplumsal düzeni oluşturan ve koruyan insanlar haline geldiğini ve hem iyi birer yurttaş hem de iyi birer vatandaş olduklarını ifade etmiştir. Araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlarla örtüşen yukarıdaki çalışmalarda aslında bir eğitici rol oynayan antrenörler, bir bakıma vatandaşlık görevlerini de büyük bir inançla yerine getirmektedirler. Topluma fayda sağlayan her davranış gibi eğitiminde değerleri güçlü kılmanın, yarınlar için hazırlanan sağlam bir zemin olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan antrenörlerin müsabaka öncesinde veya müsabaka sırasında kendilerine yön verdiğini düşündükleri manevi değerler/inançlar hususundaki görüşlerine ilişkin ifade ettikleri diğer bir tema İnanç olmuştur. Bu tema altında dua etme, yaşanan her şey nasip kismet, yaratıcıya güven ve teslimiyet kodları ortaya çıkmıştır. İnanç teması ile antrenörlerin bireyleri inançlarıyla değil, davranış ve bakış açılarıyla ilişkilendirdikleri görülmektedir. Motivasyon kaynağı olarak iç dünyalarında da yer verdikleri, yaratıcıya ve kendilerine duydukları güven duygusu ile hareket etmeleri, değerlerin benimsendiği fikrini oluşturmaktadır. Sporun toplumsal eğitimde de hayatın içinde yer alması gereken evrensel değerlerin gelişiminde önemli olduğu düşünülmektedir.

Bakır (2020) sporcularda dindarlık, alçakgönüllü olma ve yaşam doyumu ilişkisini incelediği araştırmasında, sporcuların kendi maneviyat seviyelerine yönelik, alçakgönüllülük düzeyleri ile özmaneviyat algıları arasında anlamlı bir ilişki görülmemiş olsa da katılımcıların dindarlık ve maneviyatı birbirinden ayırmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yıldız ve Güven (2019) sporda başarı elde etmek için millî sporcuların sistemli çalışmak, fair play çerçevesinde mücadele etmek temalarını vurguladıklarını tespit etmişlerdir. Jones ve Lavalley (2009) genç sporcuların hedef belirleme, performans sonuçlarını yönetme, organize olma ve motivasyon becerilerini ifade ettiklerini saptamışlardır. Yıldız ve Yıldız (2020) futbol hakemlerinin kendilerine yön verdiğini düşündükleri manevi değerlerin inanç boyutunda Allah'a dua etme, eşitlik ve adalet, vicdan, etik karakter gibi değerlerden oluştuğunu belirlemiştir. İyem (2011) profesyonel futbolcuların değerlerini incelediği çalışmada, düzenli çalışma ve emeğin, nefsin kontrolünün, beden terbiye edilmesinin, arzuların bastırılmasının önemini ortaya koymuştur. Yıldız ve ark. (2021) spora katılımın insanların sosyal ilişkilerini düzenlemelerine, zihinsel gelişimlerini tamamlamalarına, duygularını kontrol etmelerine ve karakter gelişimlerine neden olduğunu tespit etmişlerdir.

Kuter ve Kuter (2012)'e göre toplumsal olarak değerler, toplum tarafından iyi, doğru ve faydalı olduğu kabul edilen genelleştirilmiş davranış prensipleridir. Sürekli tecrübe edilen gerçekliğin önemli bir parçası olmakta ve bu açıdan insan yaşamını da derinden etkilemektedir. Toplumsal yapıyı değerlendirme bakımından değerler ele alındığında, toplum yapısını teşkil eden temel kurumların kendilerine ait değerler içerdiği görülmektedir. Bu kurumlar (aile, eğitim, din, politika, ekonomi, spor vb.) değerlerin benimsenmesi, yaşatılması ve yaygınlaştırılması konularında önemli roller üstlenirler.

5.1.3 Antrenörlerin üst düzey bir antrenör olmak için olmazsa olmaz dedikleri değerler hususundaki görüşlerine ilişkin tartışma

Araştırmaya katılan antrenörlerin üst düzey bir antrenör olmak için olmazsa olmaz dedikleri değerler hususundaki görüşleri Yetkinlik ve Çağdaşlık teması altında toplanmıştır. Yetkinlik teması altında tecrübe, çalışmak, disiplin, emek sarf etme, dürüstlük, hedef koyma, azimli ve hırslı olma, sporcuyu tanıma, çocukları ve branşları sevme, beceri, kişisel ve mesleki saygı, iş ahlakı, adil olma kodları ortaya çıkmıştır. Çağdaşlık teması altında ise yenilikçi olma, bilgiyi tazeleme, kendini geliştirme, araştırma ruhuna sahip olma, ilim öğrenme, teknik ve antrenman bilgisi, teknolojik gelişmeleri ve yenilikleri takip etme kodları ifade edilmiştir.

Bireyin inandığı, sevdiği, saygı duyduğu işi yaparken dürüst ve ahlak sahibi olması, bütün mesleklerde olduğu gibi sporda da önemli özellikleri oluşturmaktadır. İçerisinde barındırdığı temel özelliklerle spor, aslında antrenörlük mesleğine atılan ilk adımdır. Antrenörler aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarılan değerler, bir yandan da sporcular arasında etkileşim yaratan çok önemli bir zincirdir. Antrenör bu yönüyle, taşıdığı sorumluluk açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Antrenörün sporcularına inanması, onları sevmesi ve benimsemesi aralarında oluşacak bağı kuvvetlendirerek alma-verme dengesini oluşturacaktır. Sporcusunu nasıl güdüleyeceğini, nasıl bir yöntemle çalışması gerektiğini bilen bir antrenör sporcularının becerilerini ve performansını ortaya koyabilir. Dürüst, adil ve iş ahlakına sahip bir antrenör, disiplinli ve düzenli olmakla beraber hedefe yönelik, azimle yapılan çalışmalarla sporcuyu otokontrolü yüksek bir birey olarak hayata kazandırır. Bu aslında antrenörün en önemli başarısıdır. Bir antrenörün üst düzey bir çalıştırıcı olmasında, sadece kazanılan madalyalarla değil aynı zamanda doğru ilkelerle yetiştirdiği sporcuların da ölçüt olarak alınması gerekir.

Çağdaşlık teması ise antrenörün yenilikçi olması gerektiği hususunu ortaya koymaktadır. Antrenör ulusal ve uluslararası gelişmeleri yakından takip ederek, güncel gelişmeler ile sporcularını geleceğe hazırlayan eğitici olarak görülmektedir. Antrenör, bilgilerini yenileyen, kendini geliştirme konularında araştırmalar yapan, teknik bilgi ve becerilere sahip olan, yeniliklerle tanışıp sporcularını da bu gelişim evresiyle destekleyen bir eğitici olarak kabul edilmektedir.

Güzel, Onağ ve Özbey (2013) futbol takımlarında görevli antrenörlerin bilgi birikimlerinin yanı sıra mesleki donanımları ile sporcularına örnek teşkil edecek liderlik ve kişilik özelliklerinin, takım içerisindeki uyumu ve iletişimi arttırdığını tespit etmişlerdir. Güllü, Yıldız ve Saydam (2021) boksörlerin antrenör-sporcu ilişkilerinin fair play davranışlarına etkisini incelediği çalışmalarında, antrenör ile sporcu ilişkisi güçlendikçe, boksörlerin sportmenlik yöneliminde de artış olduğu bilgisine ulaşmışlardır. Ulukan (2006) antrenörlerin daha etkili liderlik yapabilmeleri için sporcuların tercihlerine ve algılarına uygun kararlar geliştirmeleri gerektiğini belirlemiştir.

Yücel (2010) iyi bir antrenörün sporcularına zaman ayıran, onları çok iyi tanıyan ve gereksinimlerini en doğru şekilde karşılayan kişiler olduğunu, sporcuların antrenörün yalnızca kendilerini iyi çalıştıran bir eğitmen değil, aynı zamanda iyi kişilik özelliğine sahip bir antrenör olmasını da istediğini, birlikte çalıştığı antrenörünün spor performansında

olduğu gibi her türlü kişisel sorunlarında da yanında olmasını beklediğini ifade etmiştir. Ayrıca antrenörün ekibinin liderliğini yapan, sporcuları için rol model olan ve onların üzerinde belirli bir güce sahip olan kişiler olduğunu, bilgisini karşı tarafa aktaramadığı zaman başarılı bir antrenör olamayacağını, bu yüzden antrenörün kendini yenilemesi, değişimleri yakından takip etmesi, sporcularıyla her zaman iletişim içerisinde olması gerektiği ve dolayısıyla iyi bir iletişimin iyi bir antrenör olmanın temel şartı olduğunu belirtmiştir.

5.1.4 Antrenörlerin, sporcuların spor yoluyla ne tür değerler kazandığı hususundaki görüşlerine ilişkin tartışma

Araştırmaya katılan antrenörlerin sporcuların spor yoluyla ne tür değerler kazandığı hususundaki ifade ettikleri görüşleri Evrensel Değer ve Kişisel Değer temaları altında toplanmıştır. Evrensel Değer teması saygı, sosyalleşme, ahlak, dürüstlük, saygınlık, centilmenlik, sevgi, hoşgörü, vatan sevgisi, sorumluluk, güven, eşit koşullarda yarışma, takdir etme, mütevazı olma, takım çalışması, yardımlaşma, ilkeli öğrenme, özgüven kodlarından oluşmuştur. Kişisel Değer temasında ise disiplin, kişilik, düzen, zamanı verimli kullanma, hedef belirleme, mücadele etme, azim, psikolojik iyileşme, kabullenme, problem çözme, sabır, iletişim, beslenme alışkanlıkları, temizlik kodları belirlenmiştir.

Evrensel Değer temasının altında yer alan tüm kazanımların sosyal ilişkilere odaklı olması önem taşımaktadır. Sporun topluma kazandırdıkları arasında en öncelikli hedefler arasında bireylere saygı, ahlak, dürüstlük, sevgi ve hoşgörü ortamlarının sağlanması, sporun en önemli kazanımlarını ortaya koymaktadır. Değerler eğitiminin kazanılmasında spor ortamlarında bulunan bireylerin bulunmayanlara oranla kazanımlarının daha fazla olduğu söylenebilir. Sporun insanın sosyal gelişimine sunduğu katkının görünümüyle örtüşen bu özellikler, paylaşım, dayanışma, takım olma, birlikte hareket etme, bireyin kendi dışındaki insanları düşünüp onlar için mücadele etmesi olarak düşünülmelidir.

Kişisel Değer teması sporcunun kendi özyeterliliğini arttıran kazanımlara dikkat çekmektedir. Çünkü sporcunun kendinin farkında olması, kişisel açıdan kendini geliştirmesi, toplum içinde yaşadığı ve onlarla ortak bir çabaya yönelmesi gerektiği bilincine erişmesi demektir. Bütün bu kazanımların ortaya konulabilmesi, bireyler üzerindeki etkileşimi takım ve topluma olan yansımaları ile değerlendirilmektedir. Birey disiplin, düzen ve zamanı verimli kullanma gibi özelliklerle, kişilik değerini ortaya koymaktadır. Hedef belirlenmesi, bu hedefi için azimle mücadele etmenin yanında kişisel ihtiyaçlara özen gösterilmesi,

sporcuysu psikolojik olarak daha yüksek bir skora taşırmaktadır. Spor yoluyla edindiği özellikler ile günümüzün en önemli sorunları arasında yer alan problem zme becerilerini de kazanan bireyler, sonuçları kabullenme ve sabırlı olma yönünde de kendilerini geliştirmektedir. İletişim becerilerini de önemli ölçüde artıran spor, sosyal yönüyle bireylerin kişisel değerlerine katkı sağlamaktadır. Sporcunun kendi kişisel özelliklerindeki olumlu değişimlerin, toplumsal faydaya dönüşmesi, sporun birleştiriciliğine yönelik önemli bir adım olarak değerlendirilebilir.

Sporun insana kattığı değerler konusunda yapılan çalışmalarda; Devecioğlu, oban ve Karakaya (2011), Berkant ve Hekimoğlu (2021) sporun sağlıklı bir nesil ve toplumun yetişmesinde hem fiziksel ve ruhsal hem de mental ve ahlaken son derece önemli olduğunu, ayrıca sporun bu unsurları güvende tutabilecek bir araç olduğunu belirtmişlerdir. Bardakçı ve Yıldız (2020) sporun gençlerde saygı, disiplin, sorumluluk, serbest zamanı değerlendirme, yardımseverlik, centilmenlik, zgven, hedef belirleme, çaba gibi değerleri geliştirdiğini tespit etmişlerdir. Sporun kazandırdığı değerleri yorumlayan Turkey ve eviker (2016), Başoğlu (2017) sporun ekonomi, sosyal ve kültürel kalkınma da temel unsur olan insan bedeni ile ruh sağlığının gelişimi, kişilik oluşumu, karakter özelliklerinin gelişimi, bilgi ve beceri kazandırılması, yeteneklerinin gelişimi, çevreye uyumunun kolaylaşması gibi kazanımlara ulaştırdığını saptamışlardır. Kıran (2016) ğrencilerin değer boyutlarından evrensellik, iyilikseverlik, güvenlik, özyönelim, geleneksel olma, başarı, uyum, g ve uyarılım gibi değerleri önemsediklerini belirlemiştir. Yıldız ve Güven (2019) millî sporcuların örnek olma değerleri ile müsabakalarda ve özel hayatlarında toplum tarafından kabul edilen davranışları sergilediklerini ayrıca sporda belli amaçlara ulaşmanın yoğun bir çaba gerektirdiğini tespit etmişlerdir. Bir başka çalışmada beden eğitimi ve spor dersini değerler eğitimi açısından inceleyen Sarıca (2018), yenilenen ortaöğretim programında dürüstlük, adalet, dostluk, saygı, özdenetim, sabır, sevgi, vatanseverlik, sorumluluk, yardımseverlik değerlerine yer verildiğini belirtmiştir. Yıldız ve Karakullukçu (2019) profesyonel futbolcuların spor sayesinde zgven, sorumluluk, sosyalleşme ve kötü alışkanlıklardan koruma gibi değerleri kazandıkları sonucuna varmışlardır. Karakullukcu ve Yıldız (2020) millî boksörlerin disiplin, centilmenlik, zgven, saygı, sorumluluk, azim gibi değerleri spor sayesinde geliştirdiğini saptamışlardır.

5.1.5 Antrenörlerin amatör sporcular ile profesyonel sporcular arasındaki en belirgin değer farklılıkları hususundaki görüşlerine ilişkin tartışma

Araştırmaya katılan antrenörlerin amatör sporcular ile profesyonel sporcular arasındaki en belirgin değer farklılıkları hususundaki görüşleri Profesyonel Sporcularda Görülen Değerler ve Amatör Sporcularda Görülen Değerler temaları altında toplanmıştır. Profesyonel Sporcularda Görülen Değerler teması hedef belirleme, maddi kazanç, disiplin, tecrübe, eğitim ve tesis imkânı, özgüven, karakterli olma, ülkeyi temsil etme, özveri, sakın olma, konsantrasyon, dostluk bilinci, empati kurabilme kodlarından oluşmuştur. Amatör Sporcularda Görülen Değerler teması altında ise duygusal olma, sporu hobi olarak yapma, dürüstlük, centilmenlik, sonucu kabullenme, beceri kazanmaya yönelik çalışma yapma kodları belirlenmiştir.

Amatör ve profesyonel sporcular arasındaki farklılıklarda belirleyici en önemli özelliklerin hedef belirleme ve maddi kazanç olduğu dikkat çekmektedir. Çünkü profesyonel sporcu, yaptığı işten maddi kazanç sağlayarak uzun vadede devamlılığı sağlamalıdır. Sporcular hedeflerini gerçekleştirmede elverişli tesislere duydukları ihtiyacı karşılamakta ve bu doğrultuda güçlü konsantrasyonla disiplinli çalışmalar yapmaktadırlar. Sporcu hem sosyal hem bireysel alanda kendini geliştirerek özgüvenli, takım ruhuna sahip, empati yeteneği kazanarak ilerlemeyi ve bütün bu kazanımlarla ülkeyi temsil etmeyi hedefler. Amatör sporcularla profesyonel sporcuları birbirinden ayıran en önemli özelliklerden biri de tecrübedir. Profesyonel sporcuların yarışmalarda daha fazla deneyim edindikleri için duygularını, heyecanını kontrol etmede daha başarılı oldukları söylenebilir. Ancak profesyonel sporculara göre kazanmanın yarattığı hırsla hareket etmeyen amatör sporcuların, yarışmalarda daha centilmence davrandıkları, daha duygusal oldukları sonucu ortaya çıkmaktadır. Sporunu daha çok hobi olarak gerçekleştiren amatör sporcuların beceri kazanmaya yönelik çalışmalar ile sonuçları profesyonel sporculara oranla daha çabuk kabul ettikleri yorumu da yapılabilir.

Pepe, Kara, Özkurt ve Dalaman (2019) amatör ve profesyonel sporcular arasında fair play açısından farklı tutumlar olduğunu belirlemişlerdir. Amatör sporcuların profesyonellere; bireysel sporcuların takım sporcularına, kadın sporcuların da erkek sporculara göre daha çok fair play içinde yarıştıklarını tespit etmişlerdir. Aktaş, Çobanoğlu ve Yazıcılar (2004) üst düzeydeki profesyonel basketbolcuların başarı için gerekli olan ve kuralların izin verdiği ölçülerde amaçlarına ulaşmak için saldırganlık eğiliminde olduklarını

saptamışlardır. Yıldız ve Güven (2019) millî sporcuların sporun kazandırdığı değerleri sosyalleşmek, planlı ve sağlıklı yaşamak, özgüvenli, ahlaklı, disiplinli ve sorumluluk sahibi olmak, fedakârlık, birlik ve beraberlik içinde olmak şeklinde ifade ettiklerini saptamışlardır belirlemişlerdir. Aksoy (2019) spor ortamlarında adalet algısının yüksek olduğunu, sporcuların da bu nedenle daha fazla görev yönelimli, ustalık yönelimli ve güdüsel iklimli olduklarını tespit etmiştir. Aköz (2018) beden eğitimi ve spor derslerinde verilen değerler eğitimi öncesi ve sonrası öğrencilerin olumlu sosyal davranış düzeyleri arasında anlamlı bir değişim olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Bu özellikler, sporcunun ülkeyi temsil etmek, daha büyük başarılar elde etmek için konsantrasyonunu arttırmaktadır. Daha çok müsabakada yer aldığı için karşılaştığı sorunları daha hızlı çözebilmekte, bu da sporcuda özgüven yaratmaktadır. Özgüveni artmış profesyonel sporcu, diğer sporculara yönelik empati geliştirebilmekte ve böylelikle ahlaki yönden de gelişmektedir.

Özsarı ve Altın (2017) sporcuların ahlaki karar alma tutumları ve değişimlerini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada, sporcuların yaş ilerledikçe ahlaki karar alma tutumunda olgunluğa bağlı iyileşme olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

5.1.6 Antrenörlerin kadın ve erkek sporcular arasındaki değer farklılıkları hususundaki görüşlerine ilişkin tartışma

Araştırmaya katılan antrenörlerin kadın ve erkek sporcular arasındaki değer farklılıkları hususundaki görüşlerinde ifade ettikleri temalar Kadın Sporcu Özellikleri, Erkek Sporcu Özellikleri ve Eşitlik olmuştur. Kadın Sporcu Özellikleri teması duygusal olma, hedef bilinci, sabırlı olma, azimli ve kararlı olma, özgüven eksikliği yaşama, disiplinli olma, demoralize olma, içe kapanık olma, statü sahibi olma kodlarından; erkek sporcu özellikleri teması hırslı olma, saldırgan tavır sergileme, girişken olma, özgüvenin yüksek olması, sakin olma, hızlı karar verme, sabırsız olma, tez canlı olma, uyum sağlama kodlarından; eşitlik teması ise kadın ve erkek sporcu arasında farklılığın olmaması kodundan oluşmuştur.

Kadın ve erkek sporcular arasındaki değer yargılarıyla ilgili kadınların erkeklere nazaran daha duygusal olduğu görüşünün ağır bastığı görülmüştür. Bunun, moral çöküntüsüne yol açma gibi dezavantajı olmasına karşın, çabucak motive olmayı sağlayan bir avantaj olduğu da dile getirilmiştir. Duygusal yapının yoğunluğunun, kadınların hedefledikleri amaca kısa sürede ulaşmayı sağladığı da ortaya konan bir diğer bakış açısıdır.

Kadınların sabırlı, azimli ve disiplinli olmalarının da başarıya ulaşmada önemli katkılar sunduğu ifade edilmiştir. Başarı kazanan kadınların statülerinin yükseldiği ve toplumda kabul gördükleri de ortaya çıkan bir diğer sonuçtur.

Alibaz, Gündüz ve Şentuna (2006) kadın sporcuların severek yaptıkları spor dalında spor geleceği açısından ulaşabilecekleri en önemli nokta olarak millî takıma seçilmeyi erkek sporculara oranla daha fazla istedikleri sonucunu ortaya çıkarmışlardır.

Erkek sporcular için en belirgin özelliğin hırs olduğu görülmektedir. Ancak kavram olarak hırs belirgin olmasına karşın bununla ilişkili olarak değerlendirilebilecek “gergin olma, saldırgan tavır sergileme” gibi özellikler de erkek sporcuların başat özellikleri olarak değerlendirilebilir. Sporda pek istenmeyen özellikler olmasına karşın, hedefe ulaşma isteğindeki yoğunlukla ilişki kurulabilir. Bir diğer kodu oluşturan “girişken olma” erkek sporcuların uyumu daha hızlı sağlamada avantajlı olduğunu göstermektedir. Erkek sporcu özelliklerinde ortaya çıkan “sabırsız olma, hızlı karar verme, tez canlı olma” özellikleri de birbirine yakındır. Bu özellikler zaman etkeninin belirleyiciliği açısından spor dallarında önem taşımaktadır. Çünkü bu özellikler ani gelişen durumlara ani çözümler üretebilmek anlamına gelmektedir.

Şahinler, Ulukan ve Ulukan (2020) sporcuların, saldırganlık envanterinin yıkıcı ve edilgen boyutlarında cinsiyet değişkeninde erkeklerin lehine anlamlı fark olduğunu tespit etmişlerdir. Güvendi ve Keskin (2020) erkek sporcuların öfke düzeylerinin daha yüksek olduğunu saptamışlardır.

Eşitlik teması, hem sporcular hem de antrenörler açısından önem taşımaktadır. Antrenörlerin genellikle sporculuk sonrası yöneldikleri bir alan olduğu gerçeğinden hareket edildiğinde, sporcular ve antrenörlerin “eşitlik” konusundaki yaklaşımların benzerliği dikkat çekicidir. Bu, antrenörlerin hem sporcu hem de antrenör iken insanları cinsiyetçi bir yaklaşım ile değerlendirmediklerinin ve meslekteki başarılarını ölçüt aldıklarının göstergesidir.

Buğdaycı (2018) erkek antrenörlerin kadın antrenörlere oranının daha fazla olmasının, bu mesleğin genellikle erkekler tarafından yapıldığı algısını oluşturmuş olsa da, antrenörlerin iletişim becerileri ile özyeterliliklerinin alt boyutlarında cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir. Köksal (2008) antrenörlerin özyeterlilikleri açısından kadın ve erkek antrenörler arasında farklılığın olmadığını sonucunu

belirlemiştir. Aynı şekilde Bozkurt (2014), Telef ve Karaca (2011)'da yaptıkları çalışmalarda benzer sonuçlara ulaşmışlardır.

5.1.7 Antrenörlerin sporda son yıllarda hangi değerlerin değiştiği hususundaki görüşlerine ilişkin tartışma

Antrenörlerin sporda son yıllarda hangi değerlerin değiştiği hususundaki görüşlerinde Olumlu Bakış, Olumsuz Bakış ve Ekonomik Bakış olmak üzere üç tema belirlenmiştir. Olumsuz Bakış teması ahlaki değerlerin azalması, saygının azalması, adalet duygusunun kaybolması, dürüstlük kavramının önemini yitirmesi, amatör duygunun azalması, hoşgörüden uzaklaşma, sevginin azalması, fair-play anlayışının önemini yitirmesi, sabır göstermeme, spor etiğinden uzaklaşılması, yardımlaşma ve iyi niyet bilincinin ortadan kalkması, geleneklerden uzaklaşma, centilmenliğin kaybolması, empati kurmanın yok olması, kaybetmeyi kabullenmeme, benmerkezci yaklaşımın oluşması, farklı renklerin birbirine düşmanca bakması, sürekli kazanma isteği kodlarından oluşmuştur.

Bu temadaki değer yitimini oluşturan kodlar aynı zamanda insani özelliklerdeki değişimin varlığını ortaya koymaktadır. Dillendirilen düşüncelerdeki değer değişiminin beraberinde başarısızlığı, hedefsizliği veya yanlış hedefe yönelmeyi, bireyi toplumun önüne koymayı getirdiği söylenebilir. Amatör ruhla ama profesyonel sistemle oynanması gereken spordaki ahlaki değerlerin kaybolması aynı zamanda empati duygusunun kaybolması, sürekli kazanmayı amaçlayan sporcuların kaybetmeyi kabullenememesini doğurmakta, bu da öfkeye, benmerkezçiliğe, bencilliğe yol açmaktadır. Ahlaki değerlerin kaybolması aslında toplumda oluşan birçok kontrol dışı davranışların temelini oluşturmakta ve etik olmayan davranışların benimsenmesine neden olmaktadır. İyi niyetin kaybedilmesi ya da kötüye kullanılması, yardımlaşma duygusunun önemini yitirmesi ise sevgi, hoşgörü ve saygının azaldığı bir spor ortamının oluşumuna ortam hazırlamaktadır.

Sezen Balçıklı (2017) sporun karakter inşa ettiği düşüncesi spor dünyasında kabul gören bir fikir olsa da, rekabet içeren sporun, karakter gelişimine negatif etkilerde bulunduğunu, rekabetin prososyal (özgeci) davranışı azaltabildiğini, antisosyal davranışları artırabildiğini ve ahlaki problemler yaratabildiğini belirlemiştir. Gürpınar (2009) futbolda sportmence davranışların basketboldan daha az sergilendiğini, her iki branşta da sportmence olmayan davranışları seyircilerin, sonrasında sporcuların ve en son teknik ekibin yaptığını tespit etmiştir. İmamlı ve Ünver (2018) sporun karakter yapısı üzerine etkisinin olumlu ya da olumsuz olabildiğini, sporun kişinin karakterine etkisinin nasıl olacağına tamamen kişinin

deneyimleyeceği durumların ve bireysel faktörlerin etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Kaya (2011) okul sporlarında mücadele eden öğrencilerin müsabakalarda kazanmayı ön plana çıkardıklarını, şiddete eğilimleri olduğunu belirlemiştir. Gürpınar (2014) ahlaki karar alma tutumlarının, futbolla uğraşan öğrencilerin diğer branşlarla uğraşanlardan daha düşük; voleybol sporuyla ilgilenen öğrencilerin ise diğer sporları yapanlardan daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Temassız sporları yapan öğrencilerin hileyi benimsemek, adilce kazanmayı korumak ve yarışmaseverliği birebir mücadele gerektiren sporlarla ilgilenenlere göre daha az benimsedikleri ve adilce kazanmayı daha çok önemsedikleri sonucuna ulaşmıştır.

Öngel (1997) doping kullanımıyla suni biçimde kazanılan spor performansının yarışmacıyı zirveye taşıdığını, erdemli davranmaktan uzaklaştırarak sporcunun onurunu rencide ettiğini, sporcu karakteri ve fair play anlayışının kaybolmasına sebep olduğunu belirtmiştir. Rekabetin olduğu her yarışta bu ahlaki ilkenin yozlaşarak, uluslararası bir anlayış kapsamında fair play kavramı kurallarına riayet etmemekle beraber rakibe saygı ile yarışma eşitliğinin de bozulduğunu ifade etmiştir. Oysa sporcuların zirveye giderken ya da zirvede kalmak amacıyla, yöntem olarak suni yolları yani dopingi değil, spor ahlakını, sporcu karakterini ve spor eğitimini, sportmen yeteneklere dayalı olan antrenman yoluyla performansını, sporun özüne yakışır şekilde geliştirmesi ve her sporcuda olması gereken erdemle davranması gerektiğini vurgulamıştır.

Olumlu Bakış temasının toplumsal bakış açısının olumlu yönde değişmesi, spor yapma isteğinin artması, kültürel yönde değişimin ve etkileşimin artması, antrenman biliminin gelişmesi kodlarından oluştuğu görülmektedir. Toplumsal bakış açısının değişmesindeki en belirleyici unsurunun kazanılan başarılar olduğu söylenebilir. Ulusal veya uluslararası müsabakalarda elde edilen başarılar, halkın spora bakışında değişiklik yaratmakta, bu da zaman içerisinde sporda çeşitliliği ortaya çıkarmaktadır. Ülkemizde spor denildiğinde ilk akla gelen futbol, artık günümüzde kazanılan başarılarla voleybol, basketbol, atletizm, okçuluk, cimnastik olarak yerini daha geniş bir çeşitliliğe bırakmıştır. Sporda gerçekleşen bu değişim de halkın ilgi alanına girmiştir. Aileler çocuklarını farklı branşlara yönlendirmeye başlamışlardır. Bu durumu sonuçlarıyla yorumlamak gerekirse, kültürlerarası etkileşime katkı sağlayan spor, daha geniş alanlara yayılmaya başlamıştır. Sporun geniş bir coğrafyaya yayılması, antrenman biliminin de gelişmesi ile sporda daha başarılı adımlar atılmasını sağlamıştır.

Kılıcığıl (1998) çocukları spora yönelten en önemli faktörler içerisinde ilk sırada ailenin yer aldığını, ardından da okul ortamı ve arkadaş çevresinin etkili olduğunu belirlemiştir. Tazegül (2014) öğrencilerin kişilikleri üzerinde verilen spor eğitiminin etkili olduğunu, nevrotik kişilik boyutunun düzeyinde azalma olduğunu, yumuşak başlılık, dışa dönüklük ve sorumluluk boyutlarının sonuçlarında ise artma olduğunu saptamıştır. Yücekaya (2021) bireylerin katıldığı sportif etkinliklerin ve atölyelerin spor kültürü değerini pozitif yönde etkilediğini tespit etmiştir.

Tuncel ve Büyüköztürk (2009) spor etiğinin tam anlamıyla sporun gelişmesinde önemli rol oynadığını, tarafların ödev ve sorumluluklarını dürüstlük, hakkaniyet, açıklık, nesnel olma ve saygı gibi evrensel değerler doğrultusunda yerine getirmeleriyle çalışmaların ilkelere bağlanmasının önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Spor etiğindeki temel amacın, insanlara spor alanında kabul gören evrensel etik ilkelerin benimsetilmesi ve bu ilkelerin spor ortamlarında eylem boyutuyla sergilenmesi olduğunu belirtmişlerdir.

Ekonomik Bakış temasında, elde edilen başarılarla birlikte maddi kazancın belirleyiciliğinde değişim olduğu düşüncesi ağırlıktadır. Bireysel sporların yanı sıra takım oyunlarında da öne çıkan sporcuların bireysel reklam çalışmaları ile takımlara sponsorluk olgusunun sporculardaki amatör ruha zarar verdiği, sporcunun etik yaklaşımında farklılaşma yarattığı düşünceleri dikkat çekmektedir.

Akkaya (2016) sponsorluğun ve spor pazarlamasının spor tesislerinin, yıldız statüsündeki sporcuların, taraftarlık duygusunun, büyük spor organizasyonlarının üzerinde önemli katkılar sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Yıldız ve Güven (2019) millî sporcuların millî değerlerin yanı sıra maddi değerleri de önemli gördüklerini belirlemişlerdir.

5.1.8 Antrenörlerin müsabakalarda kazanmanın ve maddi kazancın ön plana çıkarılmasının, hangi değerlerin yok olmasına/önüne geçmesine neden olduğu hususundaki görüşlerine ilişkin tartışma

Araştırmaya katılan antrenörlerin müsabakalarda kazanmanın ve maddi kazancın ön plana çıkarılmasının, hangi değerlerin yok olmasına/önüne geçmesine neden olduğuna ilişkin düşüncelerinde ifade ettikleri temalar Erdemlilik, Sosyo-kültürel Yapı, Sportif Bakış, Kişisel İhtiyaç, Sosyal İlişki olarak belirlenmiştir. Erdemlilik teması centilmenlik, ahlak, saygı, dürüstlük, adalet, fair-play ruhu, samimiyet, güven kodlarından, Sosyo-Kültürel Yapı teması maneviyat duygusu, paylaşma duygusu, aidiyet duygusu, millî duygu kodlarından,

Sportif Bakış teması takım ruhu, sporda profesyonelce davranma, spora bakış açısını olumsuz etkileme kodlarından, Kişisel İhtiyaç teması motivasyon, eğlenme, sevinç kodlarından, Sosyal İlişki teması arkadaşlık bağı kodundan oluşmuştur.

Bu sonuçlarda, kaybedilen değerlerin asıl nedeninin maddi kazanç olduğu söylenebilir. Sporcuların, başarı elde etmenin ödülü olarak gördükleri maddi kazancın etik değerleri yozlaştırdığı, centilmenliği yok ettiği, ahlaki değerleri geri planda bırakarak saygı, dürüstlük ve adaletin olmadığı düşüncelerini doğurmuştur. Güven duygusunun sarsıldığı ve fair-play ruhunun kaybedildiği, maddi kazancın ön plana çıkmasıyla yaşanan sonuçlar dile getirilmiştir. Bu durumun spordaki sosyo-kültürel yapıyı da olumsuz etkilediği ve manevi duygulara zarar verdiği yorumu yapılabilir. Sporun hedef kazanımlarından olan paylaşma, aidiyet duygusu ve millî değerlerde dahi azalmaya yol açtığı sıkça dile getirilmiştir. Bunların yanı sıra takım ruhuna olumsuz etkileri, profesyonelce bakışı yok ettiği ve maddi kazancın en ön planda hedeflenmesi ile spora bakışın artık olumsuz şekilde ortaya çıktığı görülmektedir. Yaşanılan bu değer kayıpları, sporcuların spor yapmakta ki motivasyonunu olumsuz etkileyerek keyif almasının önüne geçtiği şeklinde açıklanabilir. Sporcuların takım ruhunu etkileyen arkadaşlık bağına etki eden, maddi kazanca yönelme sporun temel hedefleriyle örtüşmemektedir. Burada elde edilen görüşler ile Ekonomik Bakış teması ve kod sonucunun birbirini destekliyor olması da, düşüncelerin nesnel bir dayanağa sahip olduğunu düşündürmektedir.

Tuncel ve Büyüköztürk (2009) sporun, son dönemlerde gerçek hedefinin dışında bir takım çıkarlar elde etmek için araç haline getirildiğini, ahlak değerlerinin yerini de maddi kazançların aldığını, alanda spor etiğine duyulan ihtiyacın arttığını ortaya koymuşlardır. Ekmekçi, Ekmekçi ve İrmış (2013) spor sektörünün küreselleşmenin de etkileri ile teknolojik ve ekonomik faktörler olarak değerlendirildiğini, yeni sportif malzemelerin, teknolojiden nasibini almış olmalarına bağlı olarak yeni rekorların kırılmasının kitle iletişim ve diğer araçlarla sık sık vurgulandığını, bu durumun günümüzde hızla büyümeye devam eden spor endüstrisini genişleterek bu alanın ticari kazancını arttırdığını, astronomik transfer ücretleri alan sporcuların ve küresel dünya kulüplerinin ortaya çıktığını, spor organizasyonlarının milyarlarca kişi tarafından takip edildiğini, reklam ve sponsorluk vb. durumların da sporda farklı bakış açılarını oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Şahin (2009) maddi kazanç sağlamanın toplumun hemen her kesiminde vazgeçilemez bir değer olduğunu, böyle bir aşamada olimpizm ve fair-play ideallerinin sporcular tarafından savunulamayacağını, sporcuyu ve sporu aşınmış değerler üzerinden korumanın mümkün

olmadığını, sporu meslek olarak seçen bireyin meslek ahlakı çerçevesinde spor etiğine uygun tutum ve davranışlarını hayata geçirebilmesinin çok mümkün olmadığını ifade etmiştir.

5.2 Sonuç

Bu çalışmayla aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir:

Antrenörlük mesleği ve spor, insanın önemli kazanımlarından biri olan özgüveni oluşturmaktadır.

Spor, bireyin farkındalığının artmasını, güçlü ve zayıf yönlerini tanıyarak, benlik algısının gelişmesini sağlamakta, bu yönüyle kişinin gerçek potansiyelini ortaya çıkarmaktadır.

Spor, bireye sorumluluklarının bilincinde olmayı ve disiplinli çalışmayı, diğer insanların ihtiyaçlarını anlamayı, empati kurmayı öğrettiği ve azimli olanın başarılı sonuçlar elde edeceğini göstermektedir.

Sporcu kimliğine sahip olmak, bireyi daha başarılı ve kendine inanan, hedeflerine yönelik emin adımlar atan bireyler haline getirmektedir.

Sporcuların motivasyon kaynaklarından olan takım ruhuna sahip olmak ve kendisine inanan, güvenen bir antrenörle çalışmak önem taşımaktadır.

Spor hem uygulama basamağında hem de öğretici basamağında bireye sağladığı katkılar ile değerler eğitimi açısından zengin bir kaynak niteliğindedir.

Aidiyet duygusunu yaşayan sporcu, kendini güvende ve değerli hissetmektedir.

Başarının tek ölçütünün yetenek olmadığı sporda, sürekliliğin sağlanması sporcunun iç dünyasında kendisine kattığı değerlerle ilişkilidir.

Özsaygı kazanmış bir sporcunun, başkalarına da saygı duymayı öğrenmesi ve mesleki etiğe sahip antrenörlerle çalışması ortak bir bakış açısı oluşturabilmektedir.

Antrenörlerin değerlendirmelerinde evrensel yaklaşımları kişiye özgü yaklaşımlardan daha fazla benimsediği sonucuna varılmıştır.

Antrenörlerin kendilerini motive eden unsurların dürüstlük, iç huzur ve çalışkan olmakla ilişkilendirilen faktörlere bağlandığı, kendisine ve sporcusuna inanan, görevini en iyi şekilde yerine getirmiş olduğunu düşünen, sorumluluk bilinci ile adil davranan, emeğe saygı duyan ve motive etmeyi başaran, sonuç istendiği gibi olmadığında da sporcusunun

üzüntüsünü paylaşmayı öncelikleri arasına almış antrenörler sergiledikleri bu tür tutumlarla sporcusu ile güçlü bir bağ kurduğu sonucuna ulaşmıştır.

Antrenörler, kendileri de geçmişte sporcusu oldukları için sporcularla empatiyi ön plana çıkarmaktadırlar.

İnanç teması ile öncelikli bir bakış açısı oluşturmayan antrenörlerin, inanç ile maneviyat arasında sıkı sıkıya bağlı bir ilişki oluşturmadığı, bireyleri inançlarıyla değil, davranış ve bakış açılarıyla ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Motivasyon kaynakları, sporun evrensel değerleri üzerine kurulan toplumsal eğitimde de hayatın içinde yer alması gereken unsurlarla örtüşmektedir.

Kendine güvenme, sevdiği, saygı duyduğu işi yaparken dürüst ve ahlak sahibi olma, bütün mesleklerde olduğu gibi sporda da önemli özellikler olarak belirmektedir.

Taşıdıkları sorumluluk açısından oldukça önemli bir yere sahip olan antrenörlerin yetiştireceği sporculara inanması, onları sevmesi ve benimsemesi; aralarında oluşacak bağı kuvvetlendirerek sporcusunu nasıl güdüleyeceğini, hangi yöntemle çalıştırması gerektiğini, becerilerini ve performansını ortaya koyabileceğini etkileyen unsurlardır.

Dürüst, adil ve iş ahlakına sahip bir antrenörün; hedefe yönelik, azimle yapacakları çalışmalarla sporcuyu otokontrolü yüksek bir birey olarak hayata kazandırması, antrenörün üst düzey bir çalıştırıcı olmasını sağlayabilir.

Antrenörlük; sporcularda evrensel değer oluşturma, sporun insanın sosyal gelişimine sunduğu katkının görünümüyle örtüşen paylaşım, dayanışma, takım olma, birlikte hareket etme, bireyin kendi dışındaki insanları düşünüp onlar için mücadele etmesi olarak düşünülmektedir.

Antrenörlere göre kadın ve erkek sporcular arasında kadınların erkeklere nazaran daha duygusal olduğu görüşü, moral çöküntüsüne yol açan bir dezavantaj gibi görülse de bu durum, kadın sporcunun hızlı bir şekilde motive olmasını da sağlayan bir avantajdır.

Kadınların duygusal yoğunluğunun, hedefledikleri amaca kısa sürede ulaşmayı sağladığı da ortaya koydukları bir diğer avantaj olarak belirmiştir.

Antrenör görüşlerinden, başarı kazanan kadınların statülerinin yükseldiği ve toplumda kabul gördükleri de anlaşılmaktadır.

Erkek sporcularda yoğunlukla görülen “sabırsız olma, hızlı karar verme, tez canlı olma” gibi özelliklerin de spor dallarında zaman etkeni açısından belirleyiciliği göz ardı edilmemektedir.

Antrenörlerin genellikle sporculuk sonrası yöneldikleri bir alan olduğu gerçeğinden hareket edildiğinde, sporcular ve antrenörlerin “eşitlik” konusundaki yaklaşımların benzerliği, sporcuların hem kendilerini hem de antrenörlerin, sporcuları ve antrenörleri cinsiyeti ile değerlendirmedeğinin, meslekteki başarılarını ölçüt aldıklarının göstergesi olarak kabul edilmiştir.

İnsani özelliklerde değişimin değer yitimine, bu da beraberinde başarısızlığa, hedefsizliğe veya yanlış hedefe yönelmeye neden olmaktadır.

Amatör ruhla ama profesyonel sistemle oynanması gereken spordaki ahlaki değerlerin azalması; empati duygusunun kaybolmasına, sürekli kazanmayı amaçlayan sporcuların kaybetmeyi kabullenememesine, öfkeye, benmerkezciliğe, bencilliğe yol açmaktadır.

Sporculardaki olumlu değişimin en belirleyici unsuru “kazanılan başarılar” olarak kabul edilmiştir. Ulusal veya uluslararası müsabakalarda elde edilen başarılar, halkın spora bakışında değişiklik yarattığı, bunun da zaman içerisinde sporda çeşitliliği ortaya çıkardığı düşünüldüğünde, ülkemizde, spor dendiğinde eskiden yalnız futbol anlaşılmaktayken günümüzde, kazanılan başarılarla voleybol, basketbol, atletizm, okçuluk, cimnastik de halkın ilgili alanına girmiştir.

Araştırma da kaybedilen değerlerde “maddi kazanç” etkisi görülmüştür. Sporcuların başarı elde etmenin ödülü olarak gördükleri “maddi kazancın” etik değerleri yozlaştırdığı, centilmenliği yok ettiği, millî ve manevî değerlerde azalmaya yol açtığı sıkça dile getirilen unsur olarak saptanmıştır.

5.3 Öneriler

- Antrenörlerin liderlik ve özyeterlilik düzeylerini geliştirmek amacıyla kurslar çalışmalar yapılması önerilmektedir. Antrenörlük eğitimi bölümlerinin müfredatının genişletilerek, pedagojik eğitiminde yer alması önerilmektedir.

- Tecrübenin yadsınamaz önemini antrenörlük öğrencilerinin akademik eğitim sürecinde yani mesleki çalışmalara başlamadan önce saha tecrübesi edinilmesi açısından, her kademedeki staj alanlarının ve sürelerinin artırılması önerilmektedir.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı arasında daha güçlü iş birliği sağlanarak, öğretim süreleri dışında kalan zamanların daha aktif değerlendirilmesi amacıyla daha fazla çocuğa ulaşılması önerilmektedir.
- Bireylere ulaşılması daha kolay lokasyonlar da yer alan tesislerin yapımı ve işletmesinin sporcu odaklı olmasının sağlanması önerilmektedir.
- Profesyonel sporcular için yapılan yatırımların, amatör spor kulüpleri içinde yapılarak daha geniş kitlelere ulaşılması önerilmektedir.
- Değerler eğitiminin önemine değinmek amacıyla alan uzmanları ve antrenörlük eğitimi öğrencileri ile ortaklaşa yapılabilecek çalışmalar ve araştırmalar önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Acat, M. B., & Aslan, M. (2012). Yeni bir değer sınıflaması ve bu sınıflamaya bağlı olarak öğrencilere kazandırılması gereken değerler. *Educational Sciences*, 12(2), 1461-1474.
- Akari, Ö. F. (2019). *Değerler eğitimi açısından spor*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akbaş, O. (2004). *Türk millî eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının (değerlerinin) ilköğretim II. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Akkaya, Y. (2016). Sponsorluk faaliyetlerinin spora etkilerinin incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4(Special Issue 3), 811-820.
- Aköz, T. (2018). *Beden eğitimi ve spor derslerinde verilen değerler eğitiminin öğrencilerin olumlu sosyal davranış düzeylerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aksoy, H. (2019). *Profesyonel futbolcuların örgütsel adalet algıları, hedef yönelimleri ve güdüsel iklim algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aksoy, R. (2014). *Değer ve değerler eğitimi*. N. Koltaş (Ed.). İstanbul: Mostar Basım Yayın.
- Aktaş, Z., Çobanoğlu, G., & Yazıcılar, İ. (2004). Profesyonel erkek basketbolcuların saldırganlık düzeyleri ile maç başarıları arasındaki ilişkinin araştırılması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(3), 127-134.
- Alavi, H. R., & Rahimipoor, T. (2010). Correlation of manager's value systems and student's moral development in high school and pre-university centers. *Educational Management Administration & Leadership*, 38(4), 423-442.
- Alibaz, A., Gündüz, N., & Şentuna, M. (2006). Türkiye'de üst düzey taekwondo, karate ve kick-boks sporcularının bu spor branşına yönelmelerine teşvik eden unsurlar, yapma nedenleri ve geleceğe yönelik beklentileri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 91-102.
- Arıcı, H. (2001). *Okullarda beden eğitimi*. İstanbul: Nobel Yayın.
- Arıpınar, E., & Donuk, B. (2011). *Fair play*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Atıcı, R. (2014). Sınıf içerisinde öğrenci davranışlarına etki eden etmenler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 28, 413-427.
- Aydın, M. Z. (2014). *Okulda değerler eğitiminin ilkeleri ve sorunları*. <https://docplayer.biz.tr/219375-Okulda-degerler-egitiminin-ilkeleri-ve-sorunlari-1-prof-dr-mehmet-zeki-aydin-2.html> Erişim Tarihi: 10.10.2021
- Aydın, M. Z., & Akyol Gürler, Ş. A. (2014). *Okulda değerler eğitimi: yöntemler-etkinlikler-kaynaklar*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bacanlı, H. (2006). *Duyuşsal davranış eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Bağcı Çeliksoy, R. (2019). *Öğretmen adaylarının “değerler” ve “değerler eğitimi” algılarının metafor yoluyla analizi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Bailey, R. (2006). Physical education and sport in schools: A review of benefits and outcomes. *Journal of School Health*, 76(8), 397-401.
- Bakır, R. E. (2020). *Sporcularda dindarlık, alçakgönüllülük ve yaşam doyumu ilişkisi: Uzak doğu sporları örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Balcı, B. M. (2019). *Takım sporcularının algılarına göre antrenörlerin liderlik davranışlarının incelenmesi (Aydın il örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Balcı, N. (2008). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde değer eğitiminin etkililiği*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Baloğlu, M., & Balgalmış, E. (2005). İlköğretim ve ortaöğretim yöneticilerinin öz-değerlerinin betimlenmesi: Tokat ili örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(10), 19-31.
- Bardakçı, O., & Yıldız, Ö. (2020). Rekreatif amaçlı basketbol oynayan gençlerin değer değişimlerine yönelik anne-baba görüşleri. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 256-270.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Başoğlu, B. (2017). Kültür ve spor. *Social Sciences Studies Journal*, 3(6), 1037-1043.
- Baysal, N. (2013). *Ortaokul sosyal bilgiler derslerinde değerler eğitimi uygulamalarının öğretmenler yönüyle değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Niğde.
- Benli, T., & Kızgın, Y. (2020). Schwarz'tın sosyal değerler modelindeki bireysel değerlere göre tüketicilerin çevreye duyarlı tüketim davranışlarının isimsel lojistik regresyon analizi ile incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 995-1009.
- Berkant, H. G., & Hekimoğlu, E. (2021). Spor lisesi öğrencilerinin eğitimde karşılaştıkları sorunlara ve çözüm önerilerine yönelik görüşleri. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 5(1), 79-96.
- Bolat, Y. (2016). Sosyal değerleri ve değerler eğitimi anlamak. *The Journal of Academic Social Science*, 29, 322-348.
- Bolay, S. H. (2007). *Aşkın değerler buhranı*. R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökelekli, Z. Ş. Arslan, M. Zengin (Ed.). İçinde: Değerler ve eğitimi. İstanbul: Dem Yayınları, 55-69.
- Bozkurt, Ş. (2014). *Okul sporlarına katılan öğrencilerin katılım motivasyonu, başarı algısı ve öz yeterliliklerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Buğdaycı, S. (2018). *Antrenörlerin iletişim becerileri ile öz yeterliliklerinin incelenmesi*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B., & Turner, L. A. (2015). *Araştırma yöntemleri desen ve analiz*. A. Aypay (Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Creswell, J. W. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri*. M. Bütün, S. B. Demir (Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çoknaz, D., Atalay Noordegraaf, M., Güler, L., & Yoruç Çotuk, M. (2010). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin olimpiik konulara yönelik farkındalıkları ve olimpiik kavramlara ilişkin değerlendirmeleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1264-1284.
- Demirhan, G. (2006). *Spor eğitiminin temelleri*. Ankara: Spor Yayınevi.
- Deveci, A., & Yıldız, M. (2022). Beden eğitimi öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor etkinliklerinde değer beklentilerine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 53-80.
- Devecioğlu, S., Çoban, B., & Karakaya, Y. E. (2011). Türkiye’de spor eğitimi sektörünün görünümü. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(3), 627-654.
- Dilmaç, B. (2007). *Bir grup fen lisesi öğrencisine verilen insani değerler eğitiminin insani değerler ölçeği ile sınanması*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dilmaç, B., Ertekin, E., & Yazıcı, E. (2009). Değer tercihleri ve öğrenme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 27-47.
- Doğanay, A. (2006). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi yapılandırıcı bir yaklaşım*. C. Öztürk (Ed.). İçinde: Değerler eğitimi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 256-287.
- Dökmen, Ü. (2002). *Varolmak, gelişmek, uzlaşmak*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Ekmekçi, A., Ekmekçi, R., & İrmış, A. (2013). Küreselleşme ve spor endüstrisi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(1), 91-117.
- Engin, G. (2014). *Türkçe ve beden eğitimi öğretim programları ile bütünleştirilmiş değerler eğitimi programının etkililiği*. Doktora Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Ennis, C. D., & Chen, A. (1995). Teachers’ value orientations in urban and rural school settings. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 66(1), 41-50.
- Ennis, C. D. (1992). Curriculum theory as practiced: Case studies of operationalized value orientations. *Journal of Teaching in Physical Education*, 11(4), 358-375.
- Erdem, A. R. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 55-72.
- Erdemli, A. (1996). *İnsan, spor ve olimpiizm*. İstanbul: Sarmal Yayınları.
- Gereken, H. (2018). *5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki atasözlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Antalya.
- Golafshani, N. (2003). Understanding reliability and validity in qualitative research. *The Qualitative Report*, 8(4), 597-606.
- Göldağ, B. (2015). *Orta öğretim kurumlarında okul kültürü yoluyla değerler eğitimi*. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

- Gömlüksiz, M. N. (2007). *Lise öğrencilerinin toplumsal değerlere ilişkin tutumları: (Elazığ ili örneği)*. R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökelekli, Z. Ş. Arslan, M. Zengin (Ed.). İçinde: Değerler ve eğitimi. İstanbul: Dem Yayınları.
- Gözel, Ü., & Dinçer, B. (2021). Birinci sınıf hayat bilgisi dersi okulumuzda hayat ünitesinde yer alan değerlerin incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(34), 1063-1094.
- Grössing, S. (1991). *Beden ve spor-hareket*. I. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Güllü, S., Yıldız, S. M., & Saydam, H. (2021) Boksörlerin antrenör-sporcu ilişkisinin sportmenlik yönelimlerine (fair play davranışlarına) etkisinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 500-510.
- Güngör, E. (2010). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Gürpınar, B. (2014). Sporcu Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Spora Ait Değişkenler Açısından Ahlaki Karar Alma Tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 413-424.
- Gürpınar, B. (2009). *Basketbol ve futbol hakemlerinin karşılaştıkları sportmenlik dışı davranışlar ve bu davranışların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güvendi, B., & Keskin, B. (2020). Sporcuların antrenörlerinden algıladıkları etik dışı davranış algısına göre saldırganlık ve öfke davranışlarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 134-145.
- Güzel, P., Onağ, Z. G., & Özbey, S. (2013). Futbol antrenörlerinin görüşlerine göre, takım başarısını etkileyen faktörler: Nitel bir araştırma. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(2), 125-145.
- Güzel, P., Özbey S., & Atalay Noordegraff M. (2012). Olimpik eğitimin yaygınlaştırılmasında üniversite oyunlarının etkileri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1), 296-321.
- International Olympic Committee (IOC). (2015). *Uluslararası Olimpiyat Komitesi Antlaşması*.
https://olimpiyatkomitesi.org.tr/Upload/Menu/624923_ioc_antlasmasi.pdf Erişim Tarihi: 10.04.2022
- Izgar, G. (2013). *İlköğretim okulu 8. sınıf öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi programının demokratik tutum ve davranışlarına etkisi*. Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- İmamlı, H., & Ünver, G. (2018). Spor karakterinin demografik nitelikler açısından incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 36-49.
- İyem, C. (2011). *Yeni çalışma etiği ve boş zaman çalışanları: Türkiye'deki profesyonel futbolcular örneği*. Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Jones, M. I., & Lavalley, D. (2009). Exploring the life skills needs of British adolescent athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 10(1), 159-167.
- Kaplan, Y., & Akkaya, C. (2014). Spor kültürü ve Türkiye'de spor. *International Journal of Science Culture and Sport*, 2(Special Issue 2), 114-119.

- Kaplan, Ö. (2018). *Antrenör yetiştirme kurslarına katılan kursiyerlerin katılım amaçlarının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.
- Karagöz, B., & Şeref, İ. (2019). Değerler eğitimi dergisi'nin bibliyometrik profili (2009-2018). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 17(37), 219-246.
- Karakaya, T. (2007). *Küreselleşme ve Avrupa Birliği sürecinde etik değerlere kritik bir yaklaşım- sorunlar ve çözümler*. R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökelekli, Z. Ş. Arslan, M. Zengin (Ed.). İçinde: Değerler ve eğitimi. İstanbul: Dem Yayınları, 203-214.
- Karakullukcu, O. F., & Yıldız, O. (2020). Value perceptions of national boxers that study at physical education and sports department of universities. *International Journal of Educational Methodology*, 6(1), 153-160.
- Kasa, B. (2015). *İlkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde kültürel değerler ve eğitimi: Bir durum çalışması*. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kaya, S. (2011). *İlköğretim okul yöneticilerinin, beden eğitimi öğretmenlerinin ve öğrencilerinin okul spor programlarındaki fair play anlayışları: Bolu ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Kaya, F., Şimşek, B., & Erzeybek M. S. (2018). Güneydoğu Anadolu'da genç nüfusun spor yapma ve fiziksel aktiviteye katılma eğilimleri: Batman il örneği, Türkiye. *Spor Eğitim Dergisi*, 2(1), 21-28.
- Kayır, B., & Özbek, O. (2021). Antrenörlerin meslek etiği davranışlarına ilişkin antrenör ve sporcu görüşleri. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 1-12.
- Kaymakcan, R. (2010). Değer kavramı ve gençlerin dini değerleri. *Eğitime Bakış: Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 6(18), 10-15.
- Kaymakcan, R., & Meydan, H. (2014). *Ahlak ve değerler eğitimi*. İstanbul: Dem Yayınları.
- Kazak, H. (2010). *İlköğretim öğrencilerinin spora başlamasında sosyal faktörlerin rolü (Muş ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Keskin, Y. (2016). *Değer eğitimi yaklaşımları*. M. Köylü (Ed.). İçinde: Teoriden pratiğe değerler eğitimi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 73-101.
- Kılıcıgil, E. (1998). *Sosyal çevre-spor ilişkileri (teori ve elit sporculara ilişkin bir uygulama)*. Ankara: Bağırhan Yayinevi.
- Kılınç, E. (2018). *Nitel araştırmada geçerlilik ve güvenilirlik*. Ş. Arslan (Ed.). İçinde: Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri nicel karma ve nitel tasarımlar için rehber. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Kıran, Ö. (2016). Üniversite öğrencilerinin değer yönelimleri (OMÜ örneği). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 1266-1274.
- Korucu-Aytan, G. (2010). *Ortaöğretim öğrencilerinin sosyalleşmelerinde sporun etkileri*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Köksal, F. (2008). *Antrenörlerin liderlik tarzları ile öz yeterlikleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Kuçuradi, D. (1971). The problem of value in terms of human philosophy. Ankara: Yankı Yayıncılık.
- Kul, M., & Hergüner, G. (2018). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sorunları ve performanslarına etkileri (Sakarya ili örneği). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 971-996.
- Kuter, F. Ö., & Kuter, M. (2012). Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 6, 75-94.
- Lee, M. J., Whitehead, J., & Balchin, N. (2000). The measurement of values in youth sport: development of the youth sport values questionnaire. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 22(4), 307-326.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Mayton, D. M., Ball-Rokeach, S. J., & Loges, W. E. (1994). Human values and social issues: An introduction. *Journal of Social Issues*, 50(4), 1-8.
- Mehmedoğlu, A. U. (2013). *Üniversite öğrencilerinin değer yönelimleri ve dindarlık*. R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökelekli, Z. Ş. Arslan, M. Zengin (Ed.). Değerler ve eğitimi. Uluslararası Değerler ve Eğitimi Sempozyumu, 26-28 Kasım 2004, İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 799-817.
- Mehmedoğlu, Y. (2013). *Ahlâk anlayışında dışsal yaklaşımdan evrenselleşebilir ahlâk yaklaşımına*. R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökelekli, Z. S. Arslan, M. Zengin (Ed.). Değerler ve eğitimi. Uluslararası Değerler ve Eğitimi Sempozyumu, 26-28 Kasım 2004, İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 119-128.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. S. Turan (Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Meydan, H. (2014). Okulda değerler eğitiminin yeri ve değerler eğitimi yaklaşımları üzerine bir değerlendirme. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 93-108.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. California: Sage Publications.
- Millî Eğitim Temel Kanunu. (1973). <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110214-1-1.htm> Erişim Tarihi: 25.05.2022
- Mutlu, T. O., Akoğlu, H. E., Şentürk, H. E., Ağılönü, A., & Özbey, Ö. (2019). Antrenör adaylarının iletişim ve liderlik becerilerinin incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), 167-177.
- Ogelman, H. G., & Sarıkaya, H. E. (2015). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin değerler eğitimi konusundaki görüşleri: Denizli ili örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 81-100.
- Oktay, A. S. (2013). *İslâm düşüncesinde ahlâki değerler ve bunların global ahlâka etkileri*. R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökelekli, Z. S. Arslan, M. Zengin (Ed.). Değerler ve eğitimi. Uluslararası Değerler ve Eğitimi Sempozyumu, 26-28 Kasım 2004, İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 131-143.
- Ölmez, E. (2010). *Görme engelli bireylerin sosyalleşme sürecine sporun etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Öngel, H. B. (1997). Sporda etik değerler açısından doping. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 68-79.
- Özbaydar, S. (1999). *İnsan davranışının sınırları ve spor psikolojisi*. Ankara: Altın Kitaplar.
- Özbey, S., & Güzel, P. (2009). Uzun dönemli olimpiik eğitim programlarının incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 20(4), 117-131.
- Özdamar, G. (2017). *Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki değer yönelimleri ve öğrencileri tarafından algılanan disiplin sağlama stratejilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Özden, Y. (2005). *Eğitimde dönüşüm yeni değer ve oluşumlar*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 217-240.
- Özkan, R. (2010). Türk eğitim sisteminde himayeci değerler: İlköğretim ders kitapları örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1124-1141.
- Özsarı, A., & Altın, M. (2021). Öz yeterlik ve stresle başa çıkma (bireysel ve takım sporları antrenörleri araştırması). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(3), 399-411.
- Öztürk Kuter, F., & Kuter, M. (2012). Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 3(6), 75-94.
- Öztürk Demirbaş, Ç. (2013). Coğrafya öğretmenlerinin toplumsal değer yönelimi açısından ekolojik ikilemlere ilişkin tutumları: Kırşehir örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(2), 1721-1736.
- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal boyutlarıyla spor*. Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. M. Bütün, S. B. Demir (Çev. Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Pehlivan-Aydın, İ. (2001). *Yönelimsel mesleki ve örgütsel etik*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Pepe, K., Kara, A., Özkurt, R., & Dalaman, O. (2019). Aktif spor yapan amatör sporcuların spor ortamında fair play (sportmen) davranışlarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 497-506.
- Polat, B., Erdil, C., & Koçak, İ. (2020). Okul takımlarında oynayan lise öğrencilerin özgüven düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 54-61.
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş*. Z. Akyüz (Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Sarı, E. (2005). Öğretmen adaylarının değer tercihleri: Giresun eğitim fakültesi örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(10), 75-90.
- Sarı, İ., & Köleli, N. Y. (2020). Antrenör kaynaklı destekleyici ve kısıtlayıcı güdüsel iklimin sporcuların tükenmişlik ve ahlaki karar alma tutumları ile ilişkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 31(2), 69-82.
- Sarıca, R. (2018). Yenilenen ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programlarının değerler eğitimi bağlamında incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 2068-2091.
- Sevilmiş, A., & Yıldız, O. (2021). An approach for being able to use the options of calculating inter-coder reliability manually and through software in qualitative

- research of education and training in sports. *International Journal of Progressive Education*, 17(2), 369-384.
- Sevim, Y., Tuncel, F., Erol, E., & Sunay, H. (2001). *Antrenör eğitimi ve ilkeleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sezen Balçıkanlı, Gülfem (2017). Yarışma sporlarının ahlaksal amacı. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 47-52.
- Şahin, Y. (2020). *Evlilikte empati ile evlilik doyumu ve affetme arasındaki ilişkide evlilik farkındalığının rolü: Karma bir araştırma*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, M. (2009). *Spor ahlakı ve sorunları*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Şahinler, Y., Ulukan, M., & Ulukan, H. (2020). Covid-19 sürecinde fiziksel aktivite yapan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 171-184.
- Tanrıverdi, H. (2012). Spor ahlakı ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 1071-93.
- Tarakçıoğlu, S., & Doğan, B. (2013). Spor etiği bağlamında gen dopingi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 24(1), 45-54.
- Tatlısu, B., & Bayraktar, G. (2020). Beden eğitimi ve spor lisans öğrencilerine göre “sporda hoşgörü” kavramı (Bayburt Üniversitesi örneği). *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 22(1), 44-54.
- Tazegül, Ü. (2014). Sporun kişilik üzerindeki etkisinin araştırılması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 25(1), 537-544.
- Telef, B., & Karaca, R. (2011). Ergenlerin öz-yeterliklerinin ve psikolojik semptomlarının incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 499-518.
- Temel, N. (2017). *Gerçek yaşam temelli değerler eğitimi programının ilkokul 1.sınıf öğrencilerinin sosyal yeterlik ve okula uyum becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Temiz, C. N., & Sivrikaya, A. H. (2021). Beden eğitimi ve spor dersinde karşılaşılan sorunların incelenmesi (Yurt içi ve yurt dışı değerlendirmesi). *Avrasya Spor Bilimleri ve Eğitim Dergisi*, 3(1), 12-39.
- Terlemez, M. (2019). Antrenörlerin davranış özellikleri, ilke ve çalışma yöntemleri. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(3), 19-28.
- Tulunay Ateş, Ö. (2017). Türkiye’de değerler eğitimi uygulamalarının öğrencilere kazandırılması istenen olumlu özellikler üzerindeki etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(34), 41-60.
- Tuncel, S. D., & Büyükoztürk, Ş. (2009). Antrenörlerin mesleki etik ilkeleri nelerdir? Nasıl ölçülür? Ölçek geliştirme: Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(4), 159-168.
- Turkay, H., & Çeviker, A. (2016). Sportif rekreasyon kavramına sosyolojik bir bakış. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(4), 99-108.
- Türk Dil Kurumu (TDK) Sözlüğü. (2020). tdk.gov.tr Erişim Tarihi: 02.04.2020

- Uğraş, S. (2018). Beden eğitimi öğretmenleri kendilerini hangi konularda yetersiz hissediyor? *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-16.
- Uluşık, V. (2019). *Beden eğitimi dersinde yapılandırmacı öğretim yaklaşımının ortaöğretim öğrencilerinin değer yönelimlerine etkisi*. Doktora Tezi. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya.
- Ulukan, M. (2006). *Futbolcuların kulübe bağlılıklarında antrenörlerin liderlik özelliklerinin rolü*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ulusoy, K., & Dilmaç, B. (2014). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Uyanık, M. (2007). *Bir değer olarak çoğulculuk*. S. Kenan, H. Hökelekli, Z. Ş. Arslan, M. Zengin (Ed.). İçinde: Değerler ve eğitimi. İstanbul: Dem Yayınları, 433-444.
- Uzun, R. N., Karakuş, K., Barut, Y., & Çebi, M. (2021). Sporda ahlaksal değerler: fair play. *Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 93-102.
- Whitehead, J., Telfer, H., & Lambert, J. (2016). *Altyapı sporundaki değerleri keşfetme*. J. Whitehead, H. Telfer, J. Lambert (Ed.). İçinde: Altyapı sporlarında ve beden eğitimi değerleri. B. Gürpınar (Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayınları, 1-12.
- Yağar, F., & Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: Araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenilirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9.
- Yavuz, Ş. (2007). *Değerlerin şeceresi, doğası, sınırı ve devamlılığı: değerlerin dini ve sosyal karakteri ve sürekliliği*. R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökelekli, Z. Ş. Arslan, M. Zengin (Ed.). İçinde: Değerler ve eğitimi. İstanbul: Dem Yayınları, 89-109.
- Yazarer, İ., Taşmektepligil, M. Y., Ağaoğlu, Y. S., & Ağaoğlu, S. A. (2004). Yaz spor okullarında basketbol çalışmalarına katılan grupların iki aylık gelişmelerinin fiziksel yönden değerlendirilmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(4), 163-170.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 19, 499-522.
- Yazıcı, M. (2014). Değerler ve toplumsal yapıda sosyal değerlerin yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 209-223.
- Yeşil, A., & Aydın, R. D. (2007). Demokratik değerlerin eğitiminde yöntem ve zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 65-84.
- Yıldıran, İ. (2004). Fair play: kapsamı, Türkiye'deki görünümü ve geliştirme perspektifleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(4), 3-16.
- Yıldırım F. (2013). *Sportif sürekli kendine güven alt ölçeğinin uyarlanması ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerde sportif sürekli kendine güvenin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, M., & Güven, Ö. (2019). *Sporcuların değer yönelimleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yıldız, M. (2019). Perceived value of national wrestlers. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 21(1), 58-66.

- Yıldız, Ö., & Karakullukçu, Ö. F. (2019). *Profesyonel futbolcuların değer eğilimleri*. A. Öztürk, E. Karaçar, O. Yılmaz (Ed.). İçinde: Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Kitabı-2. Konya: Çizgi Kitabevi, 162-176.
- Yıldız, Ö., & Yıldız, M. (2020). Values of football referees. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 22(2), 161-170.
- Yıldız, Ö., Deveci, A., & Yıldız, M. (2021). Opinions of physical education teachers on national and cultural values gained through physical education and sports activities. *International Journal of Recreation and Sports Science*, 5(1), 90-104.
- Yiğittir, S. (2012). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin değer yönelimlerinin Rokeach ve Schwartz değer sınıflandırmasına göre değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 1-15.
- Yücekaya, M. A. (2021). *Beden eğitimi ve spor dersi değerlerinin yaratıcı drama yöntemi ile öğretimi: çevrimiçi uygulama*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Yücel, M. G. (2010). *Antrenör-sporcu ilişkisini etkileyen faktörler (Güreş örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK-1 Kişisel Bilgi Formu

1. Yaş:

2. Spor Branşı:

3. Antrenörlük Kademesi:

4. Görev Süresi:

5. Öğrenim Durumu:

6. Mesleği:

Şenay GENÇ

Yüksek Lisans Öğrencisi

EK-2 Görüşme Formu

1. Antrenörlüğün ve sporun sizin hayatınızda hangi değerleri geliştirdiğini düşünüyorsunuz?
2. Müsabaka öncesinde veya müsabaka sırasında size yön verdiğini düşündüğünüz manevi değerleriniz/inançlarınız nelerdir?
3. Üst düzey iyi bir antrenör olmak için olmazsa olmaz dediğiniz değerler nelerdir?
4. Sporun toplumda kabul görmeyen davranışları değiştirmede nasıl bir etkiye sahip olduğunu düşünüyorsunuz?
5. Amatör sporcular ile profesyonel sporcular arasındaki en belirgin değer farklılıkları nelerdir?
6. Kadın ve erkek sporcular arasındaki değer farklılıkları nelerdir?
7. Sporda son yıllarda hangi değerlerin değiştiğini düşünüyorsunuz?
8. Müsabakalarda kazanmanın ve maddi kazancın ön plana çıkarılmasının, hangi değerlerin yok olmasına/önüne geçmesine neden olduğunu düşünüyorsunuz?

Şenay GENÇ

Yüksek Lisans Öğrencisi

EK-3 Etik Kurul İzni

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
BAŞKANLIĞI
ETİK KURUL KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi/Sayı ve Karar No	Tarih:18/12/2020 Toplantı Sayısı:03 Karar No:2020/159
Araştırmanın Başlığı	Antrenörlerin Spor Eğitimi Yoluyla Kazanılan Değerlere ve Sporda Değer Değişimine Yönelik Görüşleri
Sorumlu Araştırmacı	Doç. Dr. Mehtap YILDIZ
Yardımcı Araştırmacılar	Şenay GENÇ
Etik Kurul Kararı	Oy Çokluğu ☐ Oy birliği ☒ Uygun ☒ Uygun Değil ☐ Düzeltme* ☐ Görevsizlik** ☐
Düzeltme ise gerekçeleri *	
Görevsizlik ise gerekçeleri**	

ASLI GİBİDİR
28/12/2020